

RP 41/2018 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till gymnasielag samt lagar om ändring av lagen om anordnande av studentexamen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny gymnasielag. Lagen och den förordning av statsrådet som föreslås utfärdas med stöd av den ersätter gällande gymnasielag och gymnasieförordning. Propositionen har samband med reformen av gymnasieutbildningen i enlighet med handlingsplanen för statsminister Juha Sipiläs regering.

Genom den föreslagna lagen reformeras gymnasieutbildningens struktur. Syftet är att främja att mer omfattande studieavsnitt och studier som överskrider gränserna mellan läroämnena ordnas och att studerandenas kunskaper utvecklas mångsidigt under gymnasiestudierna. Gymnasieutbildningen föreslås kvarstå som en treårig utbildning som ordnas i form av särskilda lärokurser för unga och vuxna. I stället för utifrån kurser ska lärokurserna och de studier de består av dimensioneras enligt studiepoäng. Det föreslås att om studiernas struktur och omfattning ska föreskrivas genom förordning av statsrådet. Avsikten är inte att göra några ändringar i fråga om läroämnena eller studiernas omfattning eller obligatoriska status, men det föreslås att utbildningsanordnarna i huvudsak ska besluta om studieavsnittens omfattning.

Ett mål med den föreslagna lagen är att främja gymnasisternas välmående, stöda studerandena i deras studier samt främja en smidig övergång till fortsatta studier. Studerandena ska ha rätt till regelbunden individuell och annan handledning i fråga om studierna och ansökning till fortsatta studier.Handledning ska också ges sådana studerande vilkas studierätt upphör eller som avslutar sina studier samt personer som efter att ha avlagt gymnasieutbildningens lärokurs inte har fått en studieplats för fortsatta studier. I den föreslagna lagen föreskrivs om stöd för lärandet vid gymnasiestudier. En studerande som till följd av inlärningssvårigheter har svårigheter att klara av sina studier ska ha rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet. Det föreslås att bestämmelser om individuell studieplan ska ingå i lagen.

I den föreslagna lagen stärks också samarbetsplikten för anordnare av gymnasieutbildning, i synnerhet i fråga om samarbete mellan gymnasier och högskolor. En del av studierna enligt gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen ska dessutom ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagskunnande.

Det föreslås också att lagen om anordnande av studentexamen ändras. Det föreslås att begränsningarna i fråga om hur många gånger proven för studentexamen får tas om avskaffas och att utbildningsanordnaren åläggs att ordna prov också för dem som tar om eller kompletterar sin examen. Det föreslås att bestämmelserna om studentexamen och studentexamensnämnden i gällande gymnasielag flyttas till lagen om anordnande av studentexamen.

Det föreslås att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att de kostnader de föreslagna lagarna orsakar utbildningsanordnarna ersätts. Det föreslås att kommunens självfinansieringsandel av driftkostnaderna sänks och att den ökning som behövs görs i de riksomfattande totalkostnaderna för gymnasieutbildningen.

RP 41/2018 rd

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2019. Avsikten är att läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen ska ses över under 2019 och 2020 och att läroplaner som gjorts upp enligt dem ska tas i bruk i gymnasieutbildningen från hösten 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	6
2.1 Lagstiftning och praxis.....	6
2.1.1 Gymnasieutbildningen.....	6
2.1.2 Ordnande av gymnasieutbildning.....	6
2.1.3 Gymnasieutbildningens struktur.....	7
2.1.4 Undervisningen	8
2.1.5 Att söka sig till studier.....	10
2.1.6 Bedömning av studier och studerande.....	10
2.1.7 Studentexamensnämnden	11
2.1.8 Den studerandes rättigheter och skyldigheter.....	12
2.1.9 Finansiering av gymnasieutbildning	13
2.1.10 Övergång från gymnasiestudier till fortsatta studier.....	13
2.1.11 Statistik om gymnasieutbildningens nuläge.....	15
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	18
2.3 Bedömning av nuläget	20
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	25
3.1 Målsättning	25
3.2 Alternativ	26
3.3 De viktigaste förslagen.....	29
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	31
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	31
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	33
4.3 Samhälleliga konsekvenser	34
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	36
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	36
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	38
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	39
DETALJMOTIVERING	40
1 LAGFÖRSLAG	40
1.1 Gymnasielag	40
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	40
2 kap. Ordnande av utbildning.....	41
3 kap. Undervisning.....	45
4 kap. Att söka sig till en läroanstalt och antagning som studerande	51
5 kap. Den studerandes rättigheter och skyldigheter	53
6 kap. Slutförande av lärokursen och bedömning av studerande.....	62
7 kap. Trygg studiemiljö.....	64
8 kap. Ändringssökande.....	66
9 kap. Särskilda bestämmelser.....	67

RP 41/2018 rd

10 kap. Ikraftträdande.....	69
1.2 Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen	70
1.3 Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	73
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	73
2.1 Gymnasielag	73
2.2 Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen	75
3 IKRAFTTRÄDANDE	76
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	77
LAGFÖRSLAG	82
1. Gymnasielag.....	82
2. Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen.....	105
3. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	109
BILAGOR.....	111
PARALLELLTEXT	111
2. Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen.....	111
3. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	117
FÖRORDNINGSUTKAST	119
Statsrådets förordning om gymnasieutbildning.....	119
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet.....	130

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Lagstiftningen om gymnasieutbildning har inte setts över i sin helhet sedan reformen av utbildningslagstiftningen 1998 och sedan gymnasielagen (629/1998) och gymnasieförordningen (810/1998) trädde i kraft 1999. Medan nuvarande lagstiftning varit i kraft har dock flera partiella översyner av lagstiftningen genomförts, bl.a. i fråga om utvärderingen av utbildningen, en trygg studiemiljö och disciplinära åtgärder samt sökande av ändring. Dessutom togs 2013 in bestämmelser om förberedande utbildning för gymnasieutbildning. Statsrådet beslöt om den gällande timfördelningen för gymnasiet 2014 och Utbildningsstyrelsen om grunderna för läroplanen i enlighet med den 2015. Läroplaner som gjorts upp enligt de nya grunderna för läroplanen har tagits i bruk i gymnasieutbildningen både för unga och vuxna för studerande som inlett studierna tidigast den 1 augusti 2016.

Enligt programmet för statsminister Juha Sipiläs regering (Lösningar för Finland, 29.5.2015) är målet på tio års sikt för kompetens och utbildning att Finland är ett land där man hela tiden vill lära sig nytt. Finländarnas kompetens- och utbildningsnivå har stigit, vilket stöder förnyelsen av det finländska samhället och jämlika möjligheter. Finland är ett ledande land inom utbildning, kompetens och modernt lärande. Regeringsperiodens mål är att lärandemiljöerna har moderniserats, de möjligheter som digitalisering och ny pedagogik ger utnyttjas inom läran- det, antalet unga som står utanför utbildning och arbetsliv har minskat, färre har avbrutit sin utbildning, växelverkan mellan utbildning och arbetsliv har ökat, kvaliteten på och effekterna av forskning och innovationer har börjat stiga, utbildningen och forskningen har blivit mer internationella och hindren för att exportera utbildning har undanröjts. Genomförandet av målen för kompetens och utbildning stöds genom sex spetsprojekt som anges i regeringens handlingsplan. Ett av regeringens spetsprojekt är den reform av yrkesutbildningen på andra stadiet som genomförts och som trätt i kraft vid ingången av 2018, i vilken lagstiftningen om yrkes- utbildningen sammanfördes och reformerades som helhet.

Under statsminister Juha Sipiläs regeringsperiod har man också aktivt utvecklat gymnasieut- bildningen både i fråga om lagstiftningen och genom andra åtgärder. Regleringen har lättats upp inom ramen för minskandet av kommunernas uppgifter och skyldigheter och i gymnasie- lagen har tagits in bestämmelser om uppdragsutbildning vilka stöder export av utbildning samt bestämmelser om särskilda utbildningsuppgifter. Under hösten 2016 startade ett timfördel- ningsförsök för gymnasiet, som syftar till att samla in erfarenheter av hur en större valfrihet för enskilda studerande kan möjliggöras samt hur den kan fungera och vilka effekter den kan få. I samma sammanhang startade Utbildningsstyrelsen ett nationellt utvecklingsnätverk för gymnasier, vars syfte i synnerhet är att utveckla och förändra pedagogiken, studiemiljön och verksamhetskulturen i gymnasierna. Digitaliseringen av studentexamen framskrider stegvis i enlighet med studentexamensnämndens beslut. Studentexamen ska i sin helhet avläggas digi- talt våren 2019. Gaudeamus igitur-gruppen, som tillsatts av undervisnings- och kulturministe- riet, och vars uppgift det är att utreda de centrala utvecklingsbehoven i fråga om studentexa- men samt att föreslå åtgärder, lämnade sitt förslag till undervisnings- och kulturministeriet den 18 april 2017. Vidare har undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna tillsammans gjort upp riktlinjer för utvecklandet av högskolornas studerandeurval fram till 2020, enligt vilka en betydligt större del av studerandena ska väljas utifrån betyg och merparten av de plat- ser som beviljas utifrån betyg reserveras för dem som första gången ansöker om studieplats. Tillstånd för särskilda utbildningsuppgifter i gymnasieutbildningen beviljades första gången hösten 2017.

I samband med sin halvtidsutvärdering den 25 april 2017 beslöt regeringen starta en reform av gymnasieutbildningen. Enligt regeringens uppdaterade handlingsplan är målet att öka gymnasieutbildningens dragningskraft som en allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta högskolestudier, att förbättra utbildningens kvalitet och inlärningsresultaten samt att göra övergången från studierna på andra stadiet till studier på högskolenivå smidigare. Mera individuella och flexibla studier, den handledning och det stöd som behövs, studier över läroämnesgränserna och högskolesamarbete är centrala medel för att målen ska uppnås. I arbetet beaktas det förslag som en arbetsgrupp har lagt fram angående reformen av studentexamen. Enligt regeringens handlingsplan ska en regeringsproposition som gäller revidering av gymnasielagen beredas så att den kan lämnas till riksdagen våren 2018.

I samband med denna proposition är avsikten att bestämmelserna om studentexamen och studentexamensnämnden i gällande gymnasielag ska överföras till lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) samt att de ändringar i den lagen som föranleds av reformen av högskolornas studerandeurval ska genomföras. Avsikten är att bereda en mer omfattande proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om studentexamen så att den kan ges till riksdagen hösten 2018.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Gymnasieutbildningen

I det finländska utbildningssystemet hör gymnasieutbildningen till utbildningen på andra stadiet, som också omfattar yrkesutbildning. Om gymnasieutbildningen föreskrivs i gymnasielagen. Gymnasieutbildningen är allmänbildande utbildning som bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs och som ger studeranden färdigheter att inleda studier vid universitet eller yrkeshögskola eller att inleda yrkesutbildning som bygger på gymnasiets lärokurs. I gymnasielagen föreskrivs också om utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning.

Enligt 2 § i gymnasielagen är gymnasieutbildningens mål att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier, i arbetslivet, för fritidsintressen och en allsidig personlighetsutveckling. Målet för utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning är att ge de studerande språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning. Dessutom ska utbildningen stödja de studerandes förutsättningar för livslångt lärande och för att utveckla sig under hela sitt liv.

Om de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen föreskrivs närmare i 2 kap. i Statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen (942/2014).

2.1.2 Ordnanande av gymnasieutbildning

Utbildning enligt gymnasielagen ordnas med stöd av ett tillstånd som beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt 3 § i gymnasielagen kan tillstånd beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar och stiftelser. Den som erhållit tillstånd att ordna gymnasieutbildning har direkt med stöd av tillståndet också rätt att ordna utbildning

som utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Gymnasieutbildning kan också, enligt vad ministeriet beslutar, ordnas i statliga läroanstalter. En förutsättning för att ett tillstånd att ordna utbildning ska beviljas är att utbildning behövs och att sökanden har yrkeskompetens och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Gymnasieutbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

I ett tillstånd att ordna gymnasieutbildning kan anges en särskild utbildningsuppgift. Enligt en ny 4 a §, som träder i kraft den 1 augusti 2018, avses med en särskild utbildningsuppgift undervisning inom vilken betoningen i väsentlig utsträckning ligger på ett eller flera läroämnen eller studiehelheter eller undervisning som är inriktad på att avlägga en sådan internationell examen som till sin nivå motsvarar studentexamen och som avses i 17 § i lagen om anordnande av studentexamen. Beviljande av en särskild utbildningsuppgift förutsätter ett behov av att ordna sådan utbildning som avses ovan som anknyter till fördjupande av kunnandet och skapande av mångsidiga studiemöjligheter. I en särskild utbildningsuppgift kan ingå en skyldighet att handha riksomfattande utvecklingsuppgifter som gäller ifrågavarande undervisning.

Enligt 5 § i gymnasielagen ska en utbildningsanordnare bedriva samarbete med andra som ordnar gymnasieutbildning, yrkesutbildning och annan utbildning i området. Utbildningsanordnaren väljer samarbetspartners och beslutar närmare hur samarbetet bedrivs.

En utbildningsanordnare som enligt sitt tillstånd har rätt att ordna utbildning som leder till International Baccalaureate-examen får på de villkor som anges i 5 a § i gymnasielagen ordna undervisning som leder till sådan examen för studerande som kommer till Finland, om utbildningen beställs och finansieras av en annan stat, en internationell organisation eller ett finländskt eller utländskt offentligt samfund eller av en finländsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*). Bestämmelserna om uppdragsutbildning har fogats till gymnasielagen genom lag 472/2017, som trädde i kraft den 1 augusti 2017.

2.1.3 Gymnasieutbildningens struktur

Gymnasiets lärokurs omfattar tre år. Gymnasieutbildning ordnas som särskilda lärokurser för unga och vuxna. Enligt 7 § 2 mom. i gymnasielagen ingår i gymnasiets lärokurs modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhällsvetenskapliga studier, religion eller livsåskådningskunskap, gymnastik och andra konst- och färdighetsämnen samt hälsokunskap. För en studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt den lärokurs som föreskrivs för vuxna är konst- och färdighetsämnena samt hälsokunskapen dock frivilliga. Gymnasiets lärokurs kan också omfatta yrkesinriktade studier eller andra studier som är förenliga med gymnasiets uppgift. Studerandena ska också få studiehandledning.

Enligt 1 § i gymnasieförordningen omfattar gymnasiets lärokurs omfattar minst 75 kurser, och undervisning i olika läroämnen och studiehandledning ges i form av kurser som omfattar i genomsnitt 38 timmar. I närundervisning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning. I undervisning som är avsedd för vuxna omfattar lärokursen dock minst 44 kurser och en kurs i genomsnitt 28 timmar. I närundervisning ska minst 40 minuter per timme användas för undervisning. Enligt 3 § i gymnasieförordningen ska undervisningen ska ordnas så att en studerande kan slutföra de studier som ingår i gymnasiets lärokurs på tre år.

Enligt 10 § i gymnasielagen utfärdas bestämmelser om hur den tid som används för undervisningen ska fördelas mellan undervisning i olika ämnen, ämnesgrupper och studiehandledning (*timfördelning*) genom förordning av statsrådet. Om timfördelningen i gymnasieundervisning-

en föreskrivs i statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen (nedan *timfördelningsförordningen*). Enligt 8 § i timfördelningsförordningen delas studierna i gymnasiet in i tre delar: obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. De fördjupade kurserna är huvudsakligen fortsättningskurser som direkt sammanhänger med de obligatoriska kurserna, som ska erbjudas såsom valfria för den studerande. Dessa kurser har gemensamma riksomfattande mål och gemensamt innehåll. De tillämpade kurserna är metodkurser, av samma eller någon annan utbildningsanordnare ordnade yrkesinriktade studier, integrerade kurser som innehåller stoff från olika ämnen, eller andra studier som lämpar sig för gymnasiet. I de tillämpade kurserna kan det ingå avläggande av gymnasiediplom i olika ämnen eller ämnesgrupper, och för sådana kurser gör Utbildningsstyrelsen upp de riksomfattande läroplansgrunderna.

I 9—10 § i timfördelningsförordningen föreskrivs särskilt om timfördelningen i undervisningen för unga och vuxna. I timfördelningen fastställs de riksomfattande läroämnena som ingår i lärokursen, samt hur många obligatoriska kurser och hur många riksomfattande kurser som erbjuds som fördjupade studier som hör till respektive läroämne. För närvarande ingår 47—51 obligatoriska kurser i timfördelningen för gymnasieutbildning för unga, beroende på matematiklärokurs. Minst 10 riksomfattande fördjupade kurser ska avläggas. Det finns obligatoriska kurser i sammanlagt 18 läroämnena. I förhållande till den tidigare timfördelningen är ett nytt element i gällande timfördelning temastudier, som ska förenhetliga undervisningen, stärka de studerandes förmåga att behärska bredare helheter utöver de enskilda läroämnena och öka samarbetet över läroämnesgränserna.

Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är en studiehelt som omfattar ett år, och som i synnerhet består av studier i finska eller svenska. Om timfördelningen i utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning föreskrivs i 11 § i timfördelningsförordningen.

2.1.4 Undervisningen

Enligt 10 § i gymnasielagen beslutar Utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet i de olika läroämnena, ämnesgrupperna och ämneshelheterna och den övriga undervisning som avses i gymnasielagen samt om de centrala principerna för samarbetet mellan läroanstalten och hemmet samt för elevvården och om målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet (*grunderna för läroplanen*). Grunderna för läroplanen görs upp särskilt för undervisning avsedd för unga och vuxna.

Enligt 11 § ska utbildningsanordnaren godkänna en läroplan. Läroplanen ska vara sådan att den ger de studerande möjligheter till individuella val som gäller studierna, vid behov med anlitande också av undervisning som ordnas av andra utbildningsanordnare. Läroplanen godkänns särskilt för finsk-, svensk- och samiskspråkig undervisning samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Enligt 3 § i gymnasieförordningen ska utbildningsanordnaren dessutom årligen sammanställa en på läroplanen baserad plan i vilken bestäms om det allmänna ordnandet av undervisningen, undervisningstimmarna och annan verksamhet i samband med undervisningen samt arbetstiderna, utbildningsanordnarens samarbete med andra utbildningsanordnare, anskaffning av utbildning av någon annan utbildningsanordnare samt av någon annan sammanslutning eller stiftelse, självständiga studier samt andra behövliga frågor som anknyter till ordnandet av undervisningen.

RP 41/2018 rd

Enligt 6 § i gymnasielagen är läroanstaltens undervisningsspråk i gymnasieutbildningen antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat än studerandens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar studerandes möjligheter att följa undervisningen.

Med stöd av 12 § i gymnasielagen kan utbildningsanordnaren besluta att utbildningen delvis eller helt ordnas som närundervisning eller distansundervisning. Enligt 4 § i gymnasieförordningen kan de studerande förväntas genomföras en del av studierna självständigt. En studerande kan på ansökan beviljas tillstånd att genomföra studier utan att delta i undervisningen. Enligt 13 § i gymnasielagen kan studierna för en studerande delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i gymnasielagen eller med stöd av den, om studeranden anses till någon del redan ha kunskaper och färdigheter som motsvarar gymnasiets lärokurs, det med hänsyn till studerandens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att studeranden ska genomgå gymnasiets lärokurs, eller det är motiverat av skäl som har samband med studerandens hälsotillstånd.

I undervisning enligt en särskild utbildningsuppgift kan, på det sätt som anges i tillståndet att ordna undervisning enligt en särskild utbildningsuppgift, avvikelser göras från bestämmelserna om undervisningens innehåll i 7 § 2 mom. i gymnasielagen och från bestämmelserna om timfördelningen.

I 15 § i gymnasielagen föreskrivs om försök som ordnas för att utveckla utbildningen eller undervisningen, vilka avvikelser kan göras från timfördelningen och grunderna för läroplanen. Försökstillstånd beviljas av undervisningsministeriet på ansökan, eller av Utbildningsstyrelsen om försöket avviker endast från grunderna för läroplanen. Tillstånd till ett behövligt försök kan beviljas en utbildningsanordnare som har förutsättningar att genomföra försöket på ett sätt som motsvarar dess syfte och utan att äventyra elevernas undervisningsrelaterade rättigheter. Om läroanstalter som tillhör flera utbildningsanordnare deltar i samma försök, väljs läroanstalterna ut så att de är så representativa som möjligt i språkligt och regionalt hänseende. Försökstillstånd kan beviljas för högst tre år och förlängas med högst två år. I försöket följs ett försöksprogram som är godkänt av utbildningsstyrelsen.

Undervisnings- och kulturministeriet har startat ett timfördelningsförsök för gymnasiet den 1 augusti 2016. I försöket samlas det in erfarenheter av hur en större valfrihet för enskilda studerande kan möjliggöras samt hur den kan fungera och vilka effekter den kan få. Försöket gäller studerande som inlett sina studier hösten 2016 eller 2017. Studerandena kan själva välja om de vill studera enligt försökets eller timfördelningsförordningens timfördelning. Valfriheten gäller realämnena, som delas in i två grupper: miljö- och naturvetenskaper (biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap) samt humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnen (historia, samhällslära, religion eller livsåskådningskunskap, psykologi och filosofi). I försöket är inga andra läroämnen eller ämnesgrupper valbara. Undervisnings- och kulturministeriet samlar in data om försöket under försökstiden. Studerandena vid de gymnasier som deltar i försöket har rätt att ändra sina framtida ämnesval under hela studietiden. Därför fås slutliga data om hur försöket fungerat och om studerandenas ämnesval först sedan studerandena slutfört studierna.

Gymnasiets lärokurs eller en del av den kan oberoende av på vilket sätt studeranden har inhämtat de kunskaper och färdigheter som hör till lärokursen tenteras vid prov som kallas särskild examen. Prov för särskild examen kan ordnas om den som har tillstånd att ordna gymnasieutbildning. Enligt 17 § i gymnasieförordningen ska den som deltar i proven visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och fär-

digheter som ingår i lärokurserna i undervisningen för vuxna. Till den som har avlagt proven med godkänt resultat ges ett betyg över att gymnasiets lärokurs har slutförts helt eller delvis.

2.1.5 Att söka sig till studier

Enligt 19 § i gymnasielagen har den som ansöker om inträde till gymnasium rätt att fritt söka till vilket gymnasium han eller hon önskar. Om ansökningsförfarandet föreskrivs i statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen (294/2014). Gemensam ansökan används vid antagning av studerande till gymnasieutbildning för unga. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om tidtabellen för den gemensamma ansökan. Utbildningsstyrelsen svarar på riksplanet för genomförandet av ansökningarna samt utarbetar för utbildningsanordnaren ett förslag till antagning samt till sökande på reservplats. Utbildningsanordnaren fattar ett beslut om antagning av studerande.

Som studerande till gymnasieutbildning kan enligt 20 § i gymnasielagen antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan också antas den som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs men som annars anses ha tillräckliga förutsättningar att klara av gymnasiestudierna. I lagen föreskrivs dessutom särskilt om antagande av studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Utbildningsanordnaren beslutar om övriga grunder för antagning av studerande liksom även om eventuella inträdes- eller lämplighetsprov. Om grunderna för antagning av studerande föreskrivs närmare i undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006). Som huvudsaklig grund för antagning av studerande tillämpas betygen på avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen enligt vad som närmare föreskrivs i 2 § i förordningen. Antagningen till finsk och svensk utbildning sker separat. Om utbildningsanordnaren tillämpar inträdes- eller lämplighetsprov, får resultaten av proven beaktas i antagningen så att deras inverkan utgör högst hälften av det maximala poängtalet.

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning till gymnasieutbildning som är avsedd för vuxna. En sökande under 18 år får antas till sådan, likväl endast av särskilda skäl som hänför sig till den sökande.

Som studerande vid ett gymnasium kan också antas den som endast har för avsikt att slutföra ett eller flera av de läroämnen som ingår i gymnasiets lärokurs. Sådana studerande kallas ämnesstuderande. Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning av ämnesstuderande.

2.1.6 Bedömning av studier och studerande

Om utvärdering av gymnasieutbildning föreskrivs i 16 § i gymnasielagen. Syftet med utvärderingen av utbildningen är att säkerställa att syftet med lagen nås och att stödja en utveckling av utbildningen och förbättra förutsättningarna för inläring. Den som ordnar utbildningen ska också utvärdera utbildningen samt delta i extern utvärdering av verksamheten. De viktigaste resultaten av utvärderingen ska offentliggöras. Nationella centret för utbildningsutvärdering är ett oavhängigt sakkunnigorgan för extern utvärdering av utbildning, och om dess uppgifter föreskrivs i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013).

RP 41/2018 rd

I lagstiftningen föreskrivs inte detaljerat om bedömning av studerande. Enligt 17 § i gymnasielagen är syftet med bedömningen av studerande att leda och sporra studerandena i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva. Studerandenas inläring och arbete ska bedömas mångsidigt. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Enligt 17 a § i gymnasielagen beslutar den studerandes lärare eller, om lärarna är många, lärarna gemensamt om bedömningen av varje enskilt läroämne eller ämnesgrupp. I fråga om slutbedömningen beslutar rektorn och den studerandes lärare gemensamt.

Enligt 7 § i gymnasieförordningen bestäms i läroplanen enligt läroämne eller ämnesgrupp de kurser som ska genomföras med godkänt resultat för att den studerande ska kunna gå vidare i studierna i läroämnet eller ämnesgruppen i fråga. En studerande som inte har slutfört ovan avsedda studier med godkänt resultat ska beredas möjlighet att visa att han inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som gör det möjligt att gå vidare i studierna. I 8 § i förordningen föreskrivs om de betyg som ska användas i gymnasieutbildningen.

Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om bedömningen av studieprestationer i grunderna för läroplanen. I grunderna för läroplanen föreskrivs närmare bl.a. om syftet med bedömningen, kursbedömningen, användningen av siffervitsord, innehållet i och bedömningen av ämneslärokurser, fullgörande av gymnasiets hela lärokurs samt betyg och betygsanteckningar. Utbildningsanordnaren beslutar om närmare metoder och praxis för bedömningen. Enligt grunderna för läroplanen ska bedömningen av lärandet ska ge den studerande respons på framsteg i studierna och inlärningsresultatet både under gymnasietiden och när studierna avslutas. Bedömningen ska även ge information till vårdnadshavaren, de följande läroanstalterna, arbetslivet och andra motsvarande parter. Efter avslutad kurs ska den studerande ges ett vitsord för sin kursprestation. Vitsordet ska grunda sig på många olika slag av prestationer som visar hur väl målen för läroämnet och kursen uppnåts. Vitsordet för obligatoriska kurser och de nationella fördjupade kurser som fastställs i grunderna för läroplanen ges med siffror, med undantag av kurserna i studiehandledning och temastudier, som bedöms med en anteckning om avlagd kurs. Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det aritmetiska medeltalet av vitsorden för de obligatoriska kurser och nationella fördjupade kurser som den studerande har slutfört. Det är möjligt att höja vitsordet i en ämneslärokurs på de grunder som anges i grunderna för läroplanen. Den studerande har slutfört gymnasiets lärokurs när han eller hon har avlagt de enskilda ämnes- lärokurserna med godkänt resultat, antalet nationella fördjupade kurser är minst tio och minimiantalet kurser för gymnasiet uppfylls.

2.1.7 Studentexamensnämnden

Enligt 18 § i gymnasielagen avslutas gymnasieutbildningen med en studentexamen. Med hjälp av studentexamen klarläggs om de studerande har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i gymnasiets läroplan samt uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. Studentexamen ger allmän behörighet för fortsatta studier vid högskola. Studentexamen omfattar minst fyra prov. Examinanderna ska avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnena. Utöver dessa prov kan examinanderna delta i ett eller flera extra prov.

Enligt 18 b § i gymnasielagen ska studentexamensnämnden leda, ordna och genomföra studentexamen. Studentexamensnämnden meddelar föreskrifter om provens innehåll samt om hur proven ska ordnas och bedömas.

RP 41/2018 rd

Om ordnande av studentexamen föreskrivs utom i gymnasielagen också i lagen om anordnande av studentexamen och i statsrådets förordning om studentexamen (915/2005). Enligt 1 § i lagen om anordnande av studentexamen ska studentexamen avläggas på finska eller svenska. Proven i studentexamen är skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven. Enligt 3 § ordnas proven i studentexamen samtidigt två gånger per år i läroanstalter som ger gymnasieutbildning. Enligt 6 § har studentexamen avlagts när examinanden har blivit godkänd i de obligatoriska proven, samt trots underkänt vitsord i ett obligatoriskt prov om vitsordet enligt de grunder som studentexamensnämnden har fastställt inte hindrar att examensbetyg utfärdas och examinanden inte skriftligen har förbjudit att ett underkänt vitsord antecknas i betyget. Den som har blivit godkänd i studentexamen får komplettera examen med prov i ämnen som inte ingår i den avlagda examen och med prov på en annan nivå än de prov i samma ämnen som ingår i den avlagda examen. Enligt 7 § i lagen om anordnande av studentexamen ska studentexamen genomföras under högst tre på varandra följande examenstillfällen. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om möjligheten att genomföra examen under en längre tid när ett obligatoriskt prov underkänns eller genomförandet av examen avbryts.

Enligt 1 § i statsrådets förordning om studentexamen ska provuppgifterna i studentexamen utarbetas enligt de obligatoriska och fördjupade lärokurserna i respektive läroämne. Enligt 4 § får ett godkänt prov tas om en gång och ett underkänt prov två gånger. Enligt 5 § 1 punkten i statsrådets förordning om studentexamen får det föreskrivna antalet omtagningstillfällen när examinanden tar om ett underkänt obligatoriskt prov användas under nästa tre examenstillfällen omedelbart efter att examinanden blivit underkänd. Enligt 2 punkten får en examinand som har deltagit i ett examenstillfälle och på grund av heltidsstudier utomlands eller av därmed jämförbar orsak har gått miste om två examenstillfällen med bevarande av rätten att ta om ett underkänt prov fortsätta genomförandet av examen under de två nästa på varandra följande examenstillfällena så, att de missade examenstillfällena inte räknas in i antalet examenstillfällen enligt 1 punkten.

Enligt 6 § i statsrådets förordning om studentexamen kan proven för en examinand som har något funktionshinder eller läs- och skrivsvårigheter ordnas för avvikande sätt. Detsamma gäller en examinand som på grund av sjukdom eller av jämförbar orsak är förhindrad att avlägga proven på samma sätt som övriga examinander. Studentexamensnämnden beslutar om användningen av arrangemang enligt 1 mom. på basis av en ansökan som gjorts av examinanden eller dennes vårdnadshavare.

2.1.8 Den studerandes rättigheter och skyldigheter

Enligt 22 § i gymnasielagen har en studerande rätt att få undervisning enligt läroplanen samt studiehandledning. Enligt 2 § i gymnasieförordningen omfattar studiehandledningen för de studerande förutom studiehandledning i kursform också personlig och annan behövlig handledning. Om studiehandledningen bestäms i läroplanen.

Enligt 23 § i gymnasielagen har en studerande rätt att få tidigare slutförda studier som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen eller kunnande som förvärvats på annat sätt bedömda och erkända. Genom erkännande av kunnande kan den studerande få obligatoriska, fördjupade eller tillämpade studier som ingår i gymnasiets läroplan tillgodoräknade eller ersatta.

Om studiesociala förmåner föreskrivs i 28 § i gymnasielagen. Undervisningen är avgiftsfri för studerandena. Studerande som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att studeranden är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsan-

RP 41/2018 rd

ordnaren anvisar. Vid utbildning som ordnas som internatutbildning har studeranden dessutom dagligen rätt till andra avgiftsfria, tillräckliga måltider. Det är avgiftsfritt för studeranden att bo i ett elevhem som utbildningsanordnaren anvisar.

Avgifter kan dock tas ut hos ämnesstuderande, för studentexamen samt för prov för särskild examen. I undervisning som ordnas utomlands och i undervisning som ordnas på basis av en särskild utbildningsuppgift och som sker på ett främmande språk kan dock skäligen avgifter tas ut av studerandena. Närmare föreskrifter om avgifter ges i undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001) samt i undervisnings- och kulturministeriets förordning om studentexamensnämndens avgiftsbelagda prestationer (908/2010).

Enligt 6 § undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande får en anordnare av gymnasieutbildning, som ger studeranden de läroböcker som studierna förutsätter eller andra läromedel avsedda för studerandens personliga bruk eller förnödenheter som studeranden efter slutförd utbildning får behålla, ta ut en avgift för dem motsvarande högst de verkliga anskaffnings- och produktionskostnaderna. Om studeranden skaffar sig nämnda läromedel och förnödenheter på annat sätt, kan de avgifter som avses i detta moment inte tas ut av honom eller henne.

Enligt 24 § i gymnasielagen ska gymnasiet lärokurs slutföras på högst fyra år, om inte studeranden av grundad anledning beviljas förlängning. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ska slutföras på ett år, om inte förlängning beviljas på grund av sjukdom eller någon annan särskild anledning. Enligt 25 § i gymnasielagen ska en studerande delta i undervisningen ifall han eller hon inte har beviljats befrielse från den. En studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

En studerande har rätt till en trygg studiemiljö. I 21, 26 och 26 a—26 g § föreskrivs närmare bl.a. om disciplin, förfarandet i disciplinärenden och användning av maktmedel, förbud att till läroanstalten medföra eller inneha farliga föremål eller ämnen, samt om utbildningsanordnarens ordningsstadga.

2.1.9 Finansiering av gymnasieutbildning

Om finansiering av gymnasieutbildning föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) och i förordningen med samma namn (1766/2009). Finansieringen av driftskostnader bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms för gymnasier på basis av antalet studerande samt de per studerande bestämda priserna per enhet. Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 58,11 % och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 %. Hur priserna per enhet räknas ut föreskrivs närmare i 3 kap. i lagen. Från de genomsnittliga priserna per enhet ska enligt 23 b § årligen dras av 1 048,52 € i fråga om gymnasieutbildning. Det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning ska dock vara minst 5 954,28 €.

2.1.10 Övergång från gymnasiestudier till fortsatta studier

Enligt 1 § 2 mom. i gymnasielagen ger gymnasieutbildningen studeranden färdigheter att inleda studier vid universitet eller yrkeshögskola eller att inleda yrkesutbildning som bygger på gymnasiet lärokurs. Enligt 18 § 4 mom. i gymnasielagen ger studentexamen allmän behörighet för fortsatta studier vid högskola.

RP 41/2018 rd

Om behörighet för högskolestudier föreskrivs i högskolelagstiftningen. Enligt 37 § i universitetslagen (558/2009) kan till studier som leder till endast lägre högskoleexamen eller till både lägre och högre högskoleexamen den antas som har avlagt

- 1) examen som avses i lagen om anordnande av studentexamen,
- 2) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning, eller
- 3) utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för motsvarande högskolestudier.

Enligt 25 § i yrkeshögskolelagen (932/2014) kan till studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt eller fullgjort

- 1) gymnasiets lärokurs eller examen som avses i lagen om anordnande av studentexamen,
- 2) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning, eller
- 3) utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för högskolestudier.

Enligt 36 § i universitetslagen och 28 § i yrkeshögskolelagen beslutar högskolorna om antagning av studerande till universitet och yrkeshögskolor. Högskolan beslutar om grunderna för antagningen av studerande. De sökande får på grundval av olika utbildningsbakgrund delas in i grupper vid antagningen. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas på alla sökande i samma grupp. Antagningen ordnas i huvudsak som gemensam antagning.

Den genomsnittliga åldern för att inleda högskolestudier är i Finland 24 år. Medianen var 2015 för universitet 20,9 år och för yrkeshögskolor 22,7 år. Av de nya studerandena 2016 sökte 75 % till och fick 29 % plats vid en utbildning som leder till examen omedelbart efter studentexamen. Av de nyemitterade studenterna fortsatte 15 % vid universitet, 10 % vid yrkeshögskola och 4 % i yrkesutbildning. Andelen som inte fortsätter studera det år de avlägger studentexamen har på tio år ökat från 58 % till 71 %. Av de som sökte till universitet hösten 2016 hade 89 % avlagt studentexamen, och av de som antogs 95 %. Av de som sökte till yrkeshögskolor hade 57 % avlagt studentexamen, och av de som antogs 62 %.

Enbart genom urvalsprov valdes 54,4 % av studerandena till yrkeshögskolorna och 33,6 % till universiteten 2016. Genom direkt urval, dvs. på basis av betyg, valdes vid antagningen 2016 nästan inga studerande till yrkeshögskolorna och 15,2 % av studerandena till universiteten. På basis av sammanlagda poäng för betyg och urvalsprov valdes 48,7 % till universiteten och 31,2 % till yrkeshögskolorna.

Undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna har kommit överens om principerna för en översikt av studerandeurvalet. Universiteten och yrkeshögskolorna tar senast 2018 i bruk ett studerandeurvalssystem som inte förutsätter långa förberedelser av den studerande. Under hösten 2018 informerar högskolorna om de principer för urval på basis av betyg som ska tas i bruk 2020. Senast 2020 ska betygsurval bli den huvudsakliga vägen till högskolestudier, baserat på studentexamensvitsord och vitsord från grundläggande yrkesexamen. Av de platser där betygsurval tillämpas reserveras största delen för personer som söker sin första studieplats. Högskolorna slopar antagning på basis av totalpoäng, där antagningen grundar sig såväl på betyg som på urvalsprov. Förutom betygsurval ordnas urvalsprov i fall där antagningen inte kan ske på basis av betyg. Universiteten och yrkeshögskolorna utvecklar allt mer enhetliga urvalsmetoder, i vilka beredskapen och förmågan till högskolestudier utvärderas, men inte högskolestudiernas innehåll. Högskolorna utvecklar möjligheterna för en person som redan studerar vid en högskola att byta område eller högskola under studierna genom ett s.k. urval för överflyttande studerande. Därutöver utvecklar man möjligheterna till nya högskolestudier för

RP 41/2018 rd

personer som redan avlagt en examen. Högskolorna antar i allt högre grad studerande på basis av studier som avlagt vid en öppen högskola.

2.1.11 Statistik om gymnasieutbildningens nuläge

I Finland fanns 2016 sammanlagt 272 anordnare av gymnasieutbildning. Av anordnartillstånden innehades 220 av kommuner, fem av samkommuner, 36 av privata anordnare, tre av staten och åtta av universitet. Undervisnings- och kulturministeriet beviljade hösten 2017 nya tillstånd för särskilda utbildningsuppgifter, som träder i kraft den 1 augusti 2018. Sammanlagt beviljades 75 gymnasier tillstånd, och riksomfattande utvecklingsuppgifter beviljades 11 gymnasier.

Tabell 1. Utvecklingen av antalet anordnare av gymnasieutbildning enligt ägarform 2013—2016.

Ägarform	2013	2014	2015	2016
Privat	36	36	36	36
Staten	3	3	3	3
Kommun	231	226	223	220
Samkommun	5	5	6	5
Universitet	8	8	8	8
Sammanlagt	283	278	276	272

Källa: Utbildningsstyrelsen 2017. Åland ingår inte i materialet.

Gymnasieutbildning gavs 2016 vid 389 läroanstalter. Sammanlagt fanns det 342 gymnasier. Det fanns 41 kombinerade skolor för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning. Dessutom gavs gymnasieutbildning vid fem läroanstalter för fritt bildningsarbete och ett yrkesinstitut. Under 2006—2016 har antalet läroanstalter som ger gymnasieutbildning minskat med 72. Den vanligaste storleken för läroinrättningar som ger gymnasieutbildning är 100—300 studerande. Det fanns 28 gymnasier med mindre än 50 studerande. Det fanns 24 gymnasier med över 1 000 studerande, varav fem var kombinerade skolor för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning. I antalet elever och studerande vid kombinerade skolor för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning ingår alla som är inskrivna vid läroanstalten.

Enligt regionförvaltningsverkens utvärdering av basservice bodde 84,7 % av alla 16-åringar i hela landet högst tio kilometer från ett gymnasium 2015, och 98,2 % högst 30 kilometer.

Tabell 2. Utveckling i antalet gymnasier 2005—2016.

År	Gymnasier	Läroinrättningar för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	Sammanlagt
2005	428	37	465
2006	418	37	455
2007	406	37	443

RP 41/2018 rd

2008	406	38	444
2009	398	38	436
2010	395	38	433
2011	388	39	427
2012	381	41	422
2013	374	41	415
2014	366	42	408
2015	350	41	391
2016	342	41	383

Tabell 3. Antalet kombinerade läroanstalter för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning enligt storlek 2016.

Antalet kombinerade läroanstalter för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning enligt storlek 2016			
2016	Gymnasier	Läroinrättningar för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	Gymnasier sammanlagt
Läroinrättningar sammanlagt	342	41	383
Läroinrättningar, 1—19 studerande	3	-	3
Läroinrättningar, 20—499 studerande	25	-	25
Läroinrättningar, 50—99 studerande	61	-	61
Läroinrättningar, 100—299 studerande	119	7	126
Läroinrättningar, 300—499 studerande	56	5	61
Läroinrättningar, 500—999 studerande	59	24	83
Läroinrättningar, 1 000— studerande	19	5	24

Sammanlagt fanns det 103 550 gymnasiestuderande 2016. Av dem studerade 96 268 enligt en läroplan avsedd för unga. Andelen kvinnliga studerande i gymnasieutbildningen för unga var 57,5 % (55 370). Enligt en läroplan för vuxna studerade 7 782 personer, varav 52,2 % (3 800) kvinnor. Sammanlagt fanns det 128 642 gymnasiestuderande 2001, så under 2000-talet har antalet gymnasiestuderande minskat med ca 20 %.

Årskullarna i åldern 16—18 år har minskat allt sedan 2008, då det fanns 201 938 16—18-åringar. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos kommer antalet 16—18-åringar att vara som lägst, 176 156 personer, 2018. Enligt prognosen börjar den årsklassen därefter igen öka för att nå en topp (192 376 personer) 2007, varefter den åter minskar för att på 2030-talet stabilisera sig omkring 183 000.

RP 41/2018 rd

Under 2016 avlade 30 531 studerande studentexamen. Av dem var 58,4 % (17 834) kvinnor. Under 2001 avlade 35 283 personer studentexamen, så antalet avlagda studentamina har minskat med ca 14 % under 2000-talet.

Tabell 4. Utveckling i antalet som avslutat den grundläggande utbildningen, fortsatt vid gymnasium, studerat vid gymnasium och avlagt studentexamen 2001—2016.

År	Sammanlagt antal som avslutat klass 9 i den grundläggande utbildningen	Fortsatte genast i gymnasieutbildning (%)	Studerande sammanlagt	Kvinnliga studerande (%)	Studentamina sammanlagt
2001	63 986	54,3	128 642	57,8	35 283
2002	61 477	54,8	124 644	57,6	36 224
2003	60 834	55,1	121 816	57,3	35 182
2004	63 523	54,1	120 531	57,0	34 652
2005	63 297	53,3	118 111	56,7	34 058
2006	65 838	51,1	117 260	56,9	32 786
2007	65 235	50,8	115 253	57,1	33 066
2008	64 740	50,6	114 240	57,2	32 592
2009	64 137	50,2	112 088	57,0	32 643
2010	64 215	50,4	111 778	56,7	32 324
2011	63 194	49,6	109 046	56,6	32 413
2012	61 059	50,0	107 412	56,7	31 595
2013	59 581	50,8	105 898	56,7	31 693
2014	57 853	51,6	103 914	57,0	31 620
2015	58 224	52,5	104 060	57,2	30 617
2016	57 615	52,7	103 550	57,1	30 531

Svenskspråkig undervisning meddelades vid 36 gymnasier, vid vilka 6,3 % (6 484) av studerandena i gymnasieutbildningen studerade. Under 2016 deltog ca 2 000 studerande i engelskspråkig undervisning och ca 100 i undervisning på andra språk. Någon under 2 % av studerandena (ca 1 800 personer) studerade för internationella studentamina. Vid 17 International Baccalaureate (IB)-gymnasier avlagdes 423 IB-examina och vid Tyska skolan i Helsingfors 24 Reifeprüfung-examina. Dessutom avlades åtta European Baccalaureate-examina vid Europeiska skolan i Helsingfors.

Av de nya studerandena i gymnasieutbildning avsedd för unga 2015 hade 4,9 % något främmande språk som modersmål. Motsvarande andel 2010 var 3,2 %. Störst var andelen i Nyland (8,4 %). Under hösten 2016 deltog 124 unga under 18 år i utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. Det fanns 136 över 18-åriga studerande och fem studerande i internatskolor.

Under 2015 genomgick 80,5 % av dem som inlett gymnasiet utbildningen på högst 3,5 år och 89 % på högst 4,5 år. Andelen som avbröt gymnasieutbildning för unga var ca 3 % läsåret 2014—2015. Av dem som avbröt bytte 1,7 % inriktning, och 1,4 % eller ca 1 330 studerande lämnade gymnasieutbildningen helt.

Antalet studerande som läser lång matematik i gymnasiet har minskat med över tusen personer sedan 2007. Den relativa andelen gymnasiestuderande som läser lång matematik var 40,5 % 2007 och 41,2 % 2015. Av dem som läste lång matematik var 46 % kvinnor 2007 och 47,6 % 2015. Av dem som avlade gymnasiets lärokurs 2015 läste 28 829 studerande engelska som A-språk, 2 242 svenska, 1 892 finska, 910 tyska, 261 franska och 213 ryska. Av dem som avlade gymnasiets lärokurs läste 47,7 % två språk och 38,7 % tre språk.

Av de rektorer vid gymnasier och samtliga lärare som svarade på Utbildningsstyrelsens enkät Lärarna och rektorerna i Finland 2016 var 98,0 % formellt behöriga för sin befattning eller för att meddela den undervisning som hörde till befattningen. Bland rektorer och lärare i huvudsyssla var motsvarande andel 98,9 %. Av rektorerna och lärarna i huvudsyssla i gymnasieutbildningen var 99,1 % i den finskspråkiga undervisningen och 95,7 % i den svenskspråkiga formellt behöriga att sköta sin befattning. Vid de läroanstalter som deltog i enkäten deltog 65,5 % av lärarna och rektorerna i datainsamlingen. Av gymnasierna deltog 96 % i enkäten.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Sverige

Gymnasieutbildning innebär allmänbildande utbildning och yrkesutbildning efter avlagd läroplikt. Nästan alla 16—20-åriga svenskar fortsätter efter grundskolan studera vid en treårig gymnasieskola, som är avgiftsfri för studerandena. I Sverige kan examen på gymnasial nivå avläggas i en gymnasieskola, i vuxenutbildning på gymnasial nivå eller som läroavtalsutbildning på gymnasial nivå. I Sverige ordnas inga motsvarande studentexamensprov som i Finland. Studenterna kan dock avlägga det frivilliga *högskoleprovet* för att förbättra sina chanser att få en studieplats vid en högskola.

Den svenska gymnasieskolan omfattar 18 nationella utbildningsprogram, med åtta ämnen som är gemensamma för alla (*kärnämnen*). Sex utbildningsprogram är allmänbildande, *högskoleförberedande program* och tolv *yrkesprogram*. De som studerar på yrkesprogram kan använda mer tid för yrkesinriktade ämnen, vilket förbättrar deras förutsättningar att övergå till arbetslivet genast efter gymnasiestudierna. De som fyllt 20 år har möjlighet att delta i *gymnasial vuxenutbildning*. Vuxenutbildning på gymnasialstadiet erbjuds i kommunala läroinrättningar (*komvux*), som på några undantag när erbjuder samma kurser som gymnasieskolorna.

Alla utbildningsprogram på gymnasialt stadium ger allmän högskolebehörighet.

Danmark

I Danmark kan allmänbildande studier på andra stadiet (*gymnasiale uddannelser*) leda till fyra olika examina. Samtliga examina ger behörighet att söka till högskolestudier. Den treåriga studentexamen (*studentereksamen, STX*) består av humanistiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnen. I den högre merkantila examen (*højere handelseksamen, HHX*) betonas merkantila ämnen och utbildningen räcker tre år. I den högre tekniska examen (*højere teknisk eksamen, HTX*) betonas tekniska och naturvetenskapliga ämnen. Utbildningen räcker

RP 41/2018 rd

tre år. Den högre förberedande examen (*højere forberedelseseksamen, HF*) rækker två år, och ett inträdeskrav är att tionde klassen i grundskolan har genomgåts.

Estland

Elevurvalet till det treåriga gymnasiet (*gümnaasium*) baserar sig på avgångsbetyget från grundskolan eller på inträdesprov. Vid kvälls- och vuxengymnasier är det möjligt att studera vid sidan av arbetet och att få avgångsbetyg efter avslutade studier.

Gymnasiet avslutas med ett avslutande prov (*gümnaasiumi lõpueksam*), som innefattar slutprov i fem ämnen. Minst tre av slutproven ska vara riksomfattande prov (*riigiksam*). Slutprovet i estniska språket är obligatoriskt för alla. Studerande med annat modersmål än estniska får ersätta det med provet i estniska som andra språk.

Det betyg som beviljas efter avlagd allmänbildande utbildning på andra stadiet är *Gümnaasiumi lõputunnistus*, som ger allmän behörighet för högskolestudier.

Tyskland

Den avgiftsfria, fyraåriga offentliga grundskolan (*Grundschule*) är gemensam för alla. Om den utbildning som följer på den föreskrivs i delstaternas egna författningar, och eleverna kan välja mellan olika slags skolor. Bland dem finns *Hauptschule*, *Realschule*, *Gymnasium* och *Gesamtschule*, som är en kombination av dem. Med avgångsbetyg från det grundläggande stadiet kan man ansöka antingen till allmänbildande utbildning eller yrkesutbildning.

En allmänbildande utbildning på andra stadiet (*Gymnasium*, *Berufliches Gymnasium*, *Gesamtschule*) avslutas med ett slutprov (*Abitur*) som motsvarar den finländska studentexamen. Avlagt prov ger högskolebehörighet (*allgemeine Hochschulreife*).

Nederländerna

I Nederländerna är utbildningen på andra stadiet uppdelad i en yrkesinriktad utbildning och en allmänbildande utbildning som ger färdigheter för studier på tredje stadiet. Under de första 2—3 åren studerar dock alla elever allmänbildande ämnen (*basisvorming*).

Utbildningen på andra stadiet är uppdelad i fyra olika program. *VMBO (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs)* är ett fyraårigt program som förbereder för yrkesskola. De elever som uppnått den högsta av de fyra nivåerna (*theoretische leerweg*) kan övergå till *HAVO*-programmet; de övriga nivåerna berättigar endast att övergå till *MBO*-programmet.

MBO (middelbaar beroepsonderwijs) eller yrkesskolan racker ett till fyra år, beroende på utbildningsprogram. De elever som uppnått den högsta nivån (nivå 4) kan övergå till yrkesutbildning på tredje stadiet (*HBO*). Utbildningen är avgiftsbelagd för personer över 18 år.

HAVO (hoger algemeen voortgezet onderwijs) är en högre allmänbildande examen på andra stadiet, som förbereder för studier vid yrkesutbildad utbildning på tredje stadiet. *HAVO* racker fem år.

VWO (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs) är en sexårig examen som förbereder för universitet.

Storbritannien

Efter den grundläggande utbildningen kan man fortsätta studera vid en allmänbildande eller yrkesinriktad utbildning på andra stadiet. Utbildningen är i regel avgiftsbelagd och avsedd för 16—19-åringar. Utbildningen på andra stadiet är vanligen specialiserad på vissa ämnen eller en viss bransch.

Allmän utbildning på andra stadiet erbjuds på de högsta klasserna av *secondary school (sixth form)* och vid *sixth form college*. Studierna vid den allmänbildande utbildningen på andra stadiet räcker två år.

Utbildningen avslutas med att studerandena avlägger ett slutprov, som är känt under namnet *A Levels (General Certificate of Education Advanced Level, GCE A Levels)*. Vanligen avlägger studerandena slutprov i tre ämnen. Utöver de obligatoriska prestationerna kan studerandena avlägga mindre omfattande *Advanced Subsidiary*-prov (*AS Levels*). Slutproven bedöms på skalan A—E, där A är det högsta vitsordet.

2.3 Bedömning av nuläget

Den finländska välfärden baserar sig på högklassigt kunnande. I framtidens samhälle behövs allt mer och mångsidigare kunnande. Grunden för kunnandet läggs i småbarnsfostran och den grundläggande utbildningen. Gymnasieutbildningen har en central roll i det finländska utbildningssystemet och i det livslånga lärandet, då den är en utbildning på andra stadiet som ger en bred allmänbildning samt stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar. Gymnasieutbildningen ger också behörighet för fortsatta studier och färdigheter för studier på tredje stadiet. Övergången från det grundläggande stadiet till studier på andra stadier är fungerande, och nästan alla unga som avslutat den grundläggande utbildningen får en studieplats för fortsatta studier. Andelen som genomför gymnasieutbildningen är hög, då över 80 % av studerandena avlägger gymnasieutbildningen på högst tre och ett halvt år. Också tillgången till gymnasieutbildning är fortfarande god i landets olika delar, trots att antalet läroinrättningar har minskat. Dock finns det också framöver skäl att noggrant följa med tillgången till utbildning. Likaså bör det sörjas för en tillräcklig finansiering för gymnasieutbildningen, vilket också riksdagens finansutskott har fäst vikt vid i sitt betänkande om statsbudgeten för 2018 (FiUB 22/2017 rd).

Undervisningspersonalen vid de finländska gymnasierna är högt utbildad och kompetent. För utvecklingen av studerandenas kunnande och färdigheter för fortsatta studier är undervisningspersonalens formella behörighet och kvaliteten på den undervisning som meddelas vid gymnasiet centrala faktorer. Lärarnas pedagogiska frihet att välja ändamålsenliga undervisningsmetoder för varje undervisningssituation är ett utmärkande drag i det finländska utbildningssystemet. Lärarna i gymnasieutbildningen är i medeltal äldre än lärarna i den grundläggande utbildningen. Andelen över 50-åriga lärare (44,2 %) är 5,5 procentenheter högre än i den grundläggande utbildningen. Åldersfördelningen bland lärarna innebär en utmaning att skapa nya modeller för kompetensutveckling under karriären för att utveckla pedagogiken och verksamhetskulturen.

För Finlands framgång och den finländska välfärden är det viktigt att kunskaps- och utbildningsnivån fortsätter stiga. Utbildning har positiva effekter utom för nationalekonomin också för individens välbefinnande, inkomstnivå och samhälleliga aktivitet. Utbildning har blivit en av de viktigaste internationella konkurrensfaktorerna på 2000-talet. Utbildning ses som ett strategiskt val, med vars hjälp nationens kompetensnivå höjs, och som både drar till sig inve-

steringar och arbetsplatser. I fråga om andelen högskoleutbildade ligger Finland för närvarande under OECD-ländernas genomsnitt. Av 25—34-åringarna var 41 % högskoleutbildade 2016. Målet är att höja utbildningsnivån så, att hälften av 25—34-åringarna har en examen på tredje stadiet 2030. Gymnasieutbildningen är den huvudsakliga vägen till studier på tredje stadiet. Antalet platser vid gymnasieutbildningen regleras inte nationellt, utan utbildningsanordnarna beslutar om det. Under de senaste åren har drygt hälften av de årsklasser som slutfört den grundläggande utbildningen sökt till gymnasiet. Under 2000-talet var andelen lägst 2011, då 49,6 % av dem som slutförde den grundläggande utbildningen sökte till gymnasiestudier. Under de senaste åren har andelen dock ökat något. Trots att gymnasiets attraktionskraft varit god under 2000-talet, har antalet gymnasiestuderande och avlagda studentexamina minskat betydligt med mindre årskullar. Det har t.ex. inte blivit mindre populärt bland gymnasister att läsa lång matematik, men det finns inte tillräckligt många som läst lång matematik för att fylla platserna vid högskolorna. Nyblivna studenters övergång till fortsatta studier har inte heller löpt smidigt, och övergången till studier på tredje stadiet sker relativt sent i Finland. Av de nyblivna studenterna 2016 fortsatte mindre än en tredjedel med studier som syftar till examen, trots att tre fjärdedelar strävade efter en studieplats.

En bred allmänbildning i gymnasieutbildningen tryggas genom att den är uppdelad i läroämnen av vilka det finns ett brett urval och obligatoriska kurser. Utbildningens mål och centrala innehåll enligt grunderna för läroplanen utgör grunden för det kunnande gymnasieutbildningen ger. Allmänbildning ska dock också ses som ett vidare begrepp, som också innefattar annat än att man behärskar substansen i enskilda läroämnen och som innebär växelverkan med samhällsutvecklingen. Gymnasieutbildningen ska klara av att flexibelt motsvara de mångsidiga behoven på kunskap i ett allt mer komplext, digitaliserat och internationellt samhälle. Viktiga färdigheter i ett sådant mångsidigt kunnande är bl.a. att behärska och förstå fenomen och helheter som överskrider läroämnesgränserna, att kunna lära sig och tänka, kritiskt tänkande, kulturella och etiska färdigheter, kunskapsinhämtning, datatekniska kunskaper samt förmåga till samarbete och växelverkan. Sådana färdigheter beaktas redan nu i de allmänna rikstäckande målen för gymnasieutbildningen, i temastudier enligt timfördelningsförordningen samt i ämnesshelheterna i grunderna för läroplanen. I ämnesshelheterna i grunderna för läroplanen definieras inget innehåll som är knutet till vissa läroämnen eller närmare hur de ska genomföras. Å ena sidan tillåter det att lokala förutsättningar beaktas i undervisningen, men å andra sidan leder det till att ämnesshelheterna genomförs på olika sätt vid olika läroanstalter.

Anordnarna av gymnasieutbildning fullgör sin uppgift med hög kvalitet och goda resultat. Enligt en rapport som Rådet för Utbildningsutvärdering publicerat (Färdigheter för högskolestudier efter gymnasiet. Publikationer från Rådet för Utbildningsutvärdering 59) har gymnasieutbildningen lyckats i sin allmänbildande uppgift i hela Finland och gett dem som genomgått gymnasiet en bred kunskapsbas och en positiv attityd till fortsatta studier. Trots det motsvarar den kunskap gymnasieutbildningen ger inte till alla delar de krav fortsatta studier ställer och därför har man vid högskolorna utvecklat olika lösningar, såsom nivåtester och förberedande kurser, för att få grepp om studierna och höja kunskapsnivån. Enligt utvärderingen är läroämnenas substans i gymnasiet i huvudsak tillräcklig med tanke på högskolestudier, men antalet inlärningsmål i grunderna för läroplanen ansågs alltför stort. Det centrala innehållets omfattning i enskilda kurser kan leda till att studierna fragmenteras och till en svag utveckling av brett kunnande under gymnasiestudierna. Studerandena får ingen helhetsbild av studierna. En del av studerandena har utmaningar med att engagera sig och nå framgång i högskolestudierna. En betydande del av dem som studerar eller har slutfört studier vid högskolor upplever att högskolestudierna också kräver sådana kunskaper och färdigheter som inte i tillräcklig mån lärts ut i gymnasiet. Ur högskoloutbildningens synvinkel är det viktigt att försäkra sig om att även sådana färdigheter inlärs som inte bedöms i studentexamen. Gymnasisterna har t.ex. pro-

blem med tolkning av sinsemellan motstridiga källor, kritisk tolkning av källor och behandling av data, vilka är sådana färdigheter som behövs vid fortsatta studier. Merparten av gymnasierna kunde särskilja primära och sekundära källor, men endast en del klarade av att bedöma inverkan på källornas tillförlitlighet. I den rapport som nämns ovan framför Rådet för Utbildningsutvärdering som sina utvecklingsrekommendationer att det fragmentariska draget i gymnasieutbildningen bör minskas, kunskaperna i de centrala läroämnena förstärkas, gymnasiernas generiska färdigheter och färdigheter i anslutning till arbetslivet förbättras, och att gymnasiet studiehandedning bör förnyas grundligt.

Enligt gällande lagstiftning är strukturen i gymnasieutbildningen kursbunden. Enligt grunderna för gymnasiet läroplan ska varje obligatorisk och rikstäckande fördjupande kurs bedömas med nummervitsord, med undantag för kurserna i studiehandedning och temastudier. I en stor del av gymnasierna delas läsårets undervisning in i fem eller sex perioder. Det har varit allmän praxis att i slutet av perioden ordna en provvecka eller avslutande vecka, och att kursvitsorden sätts utifrån de prov och eventuella andra prestationer som ordnas under den samt iakttagelser av studerandens lärande och arbete under kursen. Trots att inga bestämmelser eller föreskrifter kräver att kursprov ordnas, har det blivit allmän praxis för att ge kursvitsord i gymnasiet. Kursproven anses bidra till att förbereda studerandena för studentexamen. En provvecka kan å sin sida leda till en ensidig bedömning av studerandens kunskaper genom kursprov. I gymnasiet har man i allt högre grad strävat efter en mångsidigare bedömningspraxis, och vid sidan om kursprov har också andra bedömningsformer blivit vanligare under senare år. Vid bedömningen utnyttjas allt mer också studerandenas själv- och kamratutvärdering. I en del gymnasier har man antingen helt eller delvis frångått provveckorna.

De grundläggande principerna för den nuvarande strukturen i gymnasieutbildningen etablerades i medlet av 1990-talet, som ett resultat av försök som inletts redan på 1970-talet. Gymnasiet timindelning från 1993 och de grunder för läroplanen som hade samband med den inre betydanade förändringar. I kombination med en klasslös verksamhetsform gav de studerandena en helt ny ställning och ett nytt ansvar för att planera och genomföra studierna. Möjligheterna för utbildningsanordnarna att profilera undervisningsutbudet och för lärarna att förverkliga olika mål och innehåll i undervisningen ökade. Studiernas kursbundna och periodiska struktur gör det delvis möjligt för studerandena att bygga en individuell lärtid och möjliggör valfrihet inom de ramar timfördelningen ställer, förutsatt att studeranden kan välja bland ett tillräckligt omfattande kursutbud. Studerandens valfrihet ökar vid självständiga studier samt distans- och virtualstudier.

Gällande lagstiftning tillåter också att undervisningen ordnas genom flexibla arrangemang, trots att bedömningen sker per kurs. Det finns t.ex. ingenting i lagstiftningen eller läroplanens grunder som förpliktar till det etablerade periodsystemet eller provveckor. Det är dock inte tillräckligt etablerat i gymnasieutbildningen att ordna studier som överskrider läroämnesgränserna eller som utgör större helheter än en kurs. Studiernas nuvarande struktur har de facto styrt utbildningsanordnarnas arbetssätt i betydande mån och bromsat det lokala utvecklingsarbetet. Kursbundenheten kan också leda till att studierna upplevs som fragmentariska och att separata saker lärs ut i olika kurser och läroämnen.

För många unga är gymnasietiden ett krävande livsskede. Enligt skolhälsoundersökningar upplever över 10 % av gymnasiestuderandena utmattning i studierna. Enligt färsk forskning har utmattningen ökat. Utmattning och en negativ attityd gentemot studierna kan försvåra övergången till fortsatta studier och öka antalet mellanår. Många faktorer kan påverka utmattningen. Fokuseringen på bedömning i gymnasieutbildningen, och synnerhet provveckorna i slutet av varje period, kan orsaka prestationsstress och öka utmattningen. Gymnasiestu-

dierna är krävande och hur man klarar av dem samt de val man gör i studierna får vittbärande konsekvenser för studerandens fortsatta studier och fortsatta liv i övrigt. Under gymnasiestudierna bör studerandena ges handledning till stöd för sina studier och sina val, men tillräcklig handledning står inte alltid att få. Den mentala belastningen i studierna ökar om studeranden inte i tillräcklig grad förstår hur olika val under gymnasietiden påverkar förutsättningarna för fortsatta studier och karriärmöjligheter. I gällande lagstiftning om gymnasieutbildningen föreskrivs inte heller om stöd för lärandet eller specialundervisning. En väldigt stor del av anordnarna av gymnasieutbildning erbjuder dock studerandena stöd vid språkliga eller andra inlärningssvårigheter. Exempelvis kan studerande med läs- och skrivsvårigheter eller vilkas svåra familje- eller livssituation i övrigt leder till inlärningssvårigheter behöva stöd för lärandet. Också studerande med koncentrationssvårigheter eller bristande studieteknik behöver stöd. Enligt grunderna för läroplanen ska undervisningen för studerande som behöver stöd för lärandet och studierna beskrivas i läroplanen. Det lokala genomförandet är dock varierande, vilket ställer studerandena i olika ställning beroende på vid vilken läroinrättning de studerar. Om en studerande inte får det behövliga stödet, kan det i värsta fall leda till att studierna avbryts.

Studiehandledningen för gymnasiestuderande har främst gället planering och val av gymnasiekurser, trots att tillräcklig personlig handledning inte alltid står att få. Vid handledningen bör dock också planerna på fortsatta studier och karriär betonas, med beaktande av ändringarna i högskolornas studerandeurval. Det är viktigt att studerandena känner till konsekvenserna med tanke på fortsatta studier av de val de gör under gymnasietiden. Övergången från gymnasiestudier till studier på tredje stadiet är inte smidig i nuläget. Ett viktigt skäl till att man inte söker till fortsatta studier är att man inte vet vad man tänker studera (Färdigheter för högskolestudier efter gymnasiet. Publikationer från Rådet för Utbildningsutvärdering 59. Rådet för Utbildningsutvärdering). Gymnasiernas samarbete med arbetslivet är begränsat, vilket också delvis återspeglas på karriärplaneringen. Lagstiftningen styr inte i tillräcklig mån utbildningsanordnarna att erbjuda tillräcklig handledning, och efter avslutade gymnasiestudier har man inte längre rätt till handledning gällande fortsatta studier.

Det är viktigt att anordnare av gymnasieutbildning samarbetar aktivt med andra utbildningsanordnare, högskolor, arbetslivet och det omgivande samhället i övrigt bl.a. med tanke på ett brett studieutbud, studerandens möjligheter till internationalisering, övergången till högskolestudier och de färdigheter som då behövs samt orientering i arbetsliv och företagande. Utbildningsanordnarnas beredskap att t.ex. se till att studerandena har ett brett urval av studiealternativ varierar. Därför förverkligas studerandens möjligheter att planera och rikta sina studier inte jämlikt. Möjligheten för studerande att bekanta sig med och avlägga studier på tredje stadiet redan under gymnasietiden tryggas inte heller i lagstiftningen. Utbildningsanordnaren är inte heller skyldig att ge möjligheter att utveckla det internationella kunnandet under gymnasietiden.

Språkkunskaperna hos unga finländare blir smalare. Näst engelska är tyska och franska de främmande språk som studeras mest, men för bägge språken har antalet studerande minskat. Korta lärokurser i språk studeras inte i samma omfattning som tidigare. Engelska och det andra inhemska språket har blivit det språkpar som gymnasister typiskt sett studerar. Kunskaper i engelska är en väsentlig del av en stark kunskapsgrund med tanke på gymnasisternas fortsatta studier och placering i arbetslivet. Då studierna fokuseras på engelska, minskar dock studierna i andra språkämnen. Som en följd av det har antalet abiturienter i proven i andra främmande språk än engelska i studentexamen minskat. De ungas verksamhetsmiljö är dock mer internationell än tidigare. Det finländska samhället är mer variationsrikt och de unga har internationella kontakter och nätverk bl.a. via sociala medier. Behovet av förståelse för en

mångsidig kultur, språkkunskaper och kommunikationsförmåga har därför ökat. Utbytesstudier som stärker sådana färdigheter är inte särskilt vanliga i gymnasiet.

Enligt Nationella centret för utbildningsutvärdering är det vanligast att anordnare av gymnasieutbildning samarbetar med andra gymnasier, och största delen av utbildningsanordnarna samarbetar också med högskolor. Alla anordnare av gymnasieutbildning har något samarbetspartner. De faktiska förutsättningarna för samarbete varierar mellan olika gymnasier och regioner. Å andra sidan medför den teknologiska utvecklingen också nya samarbetsmöjligheter oberoende av läroanstaltens geografiska läge. Ett samarbete som utgår från olika parter behov och lokala förhållanden effektiviserar utbildningsanordnarnas verksamhet. Metoderna för att identifiera och erkännande kunnande är inte till alla delar tillräckligt tydliga i nuläget. Då gymnasieutbildningen utvecklas, behövs också ett bättre samarbete internt inom läroinrättningarna.

Gymnasieutbildning ordnas som särskilda lärokurser för unga och vuxna. I regel övergår man till gymnasieutbildningen direkt från den grundläggande utbildningen. Utom kognitiva mål ingår också många sådana pedagogiska mål i utbildningen för unga, som är betydligt mindre väsentliga för vuxna. I vuxenstuderandenas bakgrund ingår vanligen andra studier, arbetslivserfarenhet och annan livserfarenhet, genom vilka många pedagogiska mål för orientering i samhället redan har förverkligats så att de systematiskt kan beaktas i utbildningen för vuxna. Gymnasieutbildning avsedd för vuxna ger möjlighet att avlägga gymnasiestudier i sådana livssituationer då det inte är möjligt att studera på heltid. Utbildningen, som ordnas som bisyssla och ofta kvällstid, tillåter att gymnasiestudierna kombineras med arbetslivet. Tack vare en mer flexibel struktur och ett lättare genomförande lämpar sig gymnasieutbildning avsedd för vuxna också väl för vuxna invandrare. Gymnasieutbildning kan också ordnas i form av olika slags korta studieavsnitt, dvs. som ämnesstudier utan att målet behöver vara att avlägga en lärokurs. Det betjänar studerandenas olika behov av att utveckla sitt kunnande, som t.ex. kan ha kommit fram i arbetslivet.

Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderade 2016 på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet förfarandena för självvärdering och kvalitetsledning hos anordnarna av grundläggande utbildning och gymnasieutbildning (Arvioinnilla luottamusta. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteet. Nationella centret för utbildningsutvärdering. Publikationer 4:2017). Den riksomfattande utvärderingen genomfördes i form av en självvärdering, i vilken 345 av totalt 381 anordnare av undervisning och utbildning deltog. Undervisnings- och kulturministeriet har gjort upp kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, som anordnarna kan utnyttja om de så önskar. För gymnasieutbildningen har inga motsvarande nationella kriterier gjorts upp. Det har inte heller gjorts upp några nationella kvalitetsstrategier som styr gymnasieutbildningen, till skillnad från t.ex. yrkesutbildningen. Utvärderingens resultat visar att den existerande styrmekanismen inte varit tillräckligt effektiv för att säkra en fungerande kvalitetsstyrning inklusive utvärdering och sporra till ständig förbättring av verksamhetens resultat. Resultaten visar att långt ifrån alla anordnare har ett fungerande självvärderingssystem och således har de inte heller en systematisk utvärderingskultur. Detta betyder att alla anordnares utvärderingar inte uppfyller de krav och de på förtroende baserade förväntningar som lagstiftningen förutsätter.

Studentexamen spelar en viktig roll i gymnasieutbildningens kvalitetssäkring. Vitsorden i studentexamen är jämförbara på nationell nivå. Ett finländskt studentbetyg är ett ansett bevis på kunnande och beredskap för fortsatta studier också i andra länder. Digitaliseringen av studentexamen spelar en viktig roll för att främja digitaliseringen av hela gymnasieutbildningen. Studentexamen spelar också en viktig styrande roll för gymnasiestudierna och studerandenas

val av kurser, och den kommer att öka ytterligare då studentexamens vikt ökar vid urvalet av studerande till tredje stadiet. Undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna har kommit överens om att betygsurval senast 2020 ska bli den huvudsakliga vägen till högskolestudier, baserat på studentexamensvitsord och vitsord från grundläggande yrkesexamen. Att betona studentexamen vid studerandeurvalet förutsätter att det är möjligt att ta om studentexamensproven mer flexibelt än i nuläget både medan examen avläggs och därefter, vilket kräver ändringar i lagstiftningen. I nuläget får ett godkänt prov tas om en gång och ett underkänt prov två gånger. Det föreskrivna antalet omtagningstillfällen får när examinanden tar om ett underkänt obligatoriskt prov användas under nästa tre examenstillfällen omedelbart efter att examinanden blivit underkänd. Efter avlagd examen får proven tas om utan tidsgräns, om det ännu finns outnyttjade omtagningar. Den som avlagt studentexamen får komplettera examen med prov i ämnen som inte ingår i den avlagda examen och med prov på en annan nivå än de prov i samma ämnen som ingår i den avlagda examen. Gaudeamus igitur-arbetsgruppen, som bedömde behoven att utveckla studentexamen, ansåg att en måttlig ökning av möjligheterna att ta om prov vara ett sätt att minska stressen kring studentexamen. Det förbättrar möjligheterna att utnyttja examen vid urval till fortsatta studier och ökar abiturienternas möjligheter att påvisa sitt kunnande. Arbetsgruppen föreslog att ett underkänt prov ska få tas om tre gånger i stället för nuvarande två, och ett godkänt prov två gånger i stället för en.

Ingen totalreform av lagstiftningen om gymnasieutbildningen har genomförts sedan lagstiftningen infördes 1998. Gällande gymnasielag och gymnasieförordning är inte till alla delar tillräckligt tydliga, och de uppfyller inte grundlagens krav t.ex. i fråga om bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter samt befullmäktiganden att utfärda förordning. Det stora antalet delreformer har lett till att lagstiftningen inte till alla delar är lika exakt. Lagstiftningen är också delvis föråldrad med beaktande av den samhällsliga och teknologiska utvecklingen. Styrsystemet för gymnasieutbildningen är komplext och delvis svåröverskådligt som helhet. Det kan dock fortfarande anses motiverat med ett system där en expertmyndighet, dvs. Utbildningsstyrelsen, beslutar om läroämnenas mål och centrala innehåll. Genom rikstäckande grunder för läroplanen säkras en enhetlig kvalitet i gymnasieutbildningen och rättssäkerhet för studerandena.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

I samband med sin halvtidsutvärdering den 28 april 2017 beslöt regeringen starta en reform av gymnasieutbildningen. Målet är att öka gymnasieutbildningens dragningskraft som en allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta högskolestudier, att förbättra utbildningens kvalitet och inlärningsresultaten samt att göra övergången från studierna på andra stadiet till studier på högskolenivå smidigare. Mer individuella och flexibla studier, den handledning och det stöd som behövs, studier över läroämnesgränserna och högskolesamarbete är centrala medel för att målen ska uppnås.

Syftet med denna proposition är att förändra gymnasieutbildningens strukturer på ett sådant sätt att gymnasieutbildningens breda allmänbildande karaktär och studerandenas möjligheter att göra val som gäller studierna tryggas, men främja att mer omfattande studieavsnitt och studier som överskrider gränserna mellan läroämnen ordnas och att studerandenas kunskaper utvecklas mångsidigt under gymnasiestudierna. Ett mål är att i gymnasieutbildningen främja sådan bred allmänbildning och sådant högklassigt kunnande som kommer att behövas i framtiden.

Propositionen syftar vidare till att främja samarbetet mellan anordnare av gymnasieutbildning samt samarbetet med högskolor, andra utbildningsanordnare samt arbetslivet och det omgivande samhället i övrigt. Ett mål är att främja jämlika möjligheter för studerandena att utveckla ett gediget internationellt kunnande och att bekanta sig med högskolor och högskolestudier redan under gymnasiestudierna, oberoende av vid vilket gymnasium de studerar. Genom ett ökat samarbete med högskolor strävar man efter att stöda gymnasisternas planering av sina fortsatta studier och sin karriär. Propositionen syftar till att främja utvecklandet under gymnasiestudierna av sådana helheter av kunskaper och färdigheter som studerandena behöver vid fortsatta studier och senare i arbetslivet, och därmed se till att de framtida gymnasiestudierna i ännu högre grad motsvarar samhällets kunskapsbehov. Ett mål är att stöda utvecklingen av gymnasiernas verksamhetskultur mot att starkare grunda sig på samarbete och samverkan, med en mångfald som beaktar individuella behov.

Ett syfte med propositionen är att öka gymnasisternas välmående och minska den utmattning och de negativa känslor gentemot gymnasiestudierna som studerandena upplever. Genom att studierna utgår mer från de studerande och blir mer individuella är strävan att öka studiemotivationen och att studierna ska kännas mer meningsfulla. Ett mål med propositionen är att ingen ungdoms inlärningspotential ska gå förlorad, utan att också sådana studerande som har svårigheter att klara av studierna ska få det stöd för sitt lärande de behöver i gymnasiestudierna. Propositionen syftar till att studerandena också på jämlika grunder och vid rätt tidpunkt ska få den studiehandledning de behöver och kunna göra val både för gymnasiestudierna och för fortsatta studier. Ett mål är också att minska antalet mellanår efter gymnasiestudierna, att underlätta studenternas övergång till tredje stadiet och att förbättra deras förutsättningar att få grepp om högskolestudierna och nå studieframgång.

Ytterligare ett mål med propositionen är att göra förtydliga styrsystemet för gymnasieutbildningen och utöka utbildningsanordnarnas rätt att besluta hur utbildningen genomförs, så att lokala behov, förhållanden och samarbetsmöjligheter samt studerandenas önskemål kan beaktas fullt ut. Målet är att skapa en lagstiftning som också gör det möjligt att utveckla gymnasieutbildningen nationellt och lokalt i framtiden och ger nya möjligheter att utveckla gymnasiernas verksamhetskultur, och att se till att lagstiftningen inte ställer onödiga hinder i vägen för utvecklingsarbetet.

3.2 Alternativ

Det är möjligt att genomföra målen för reformen bl.a. genom ändringar i lagstiftningen, informationsstyrning och annan styrning, statsbidrag som sporrar till utveckling av gymnasieutbildningen, fortbildning och kompletterande utbildning för lärare, ändringar i lärarutbildningen och genom att stöda olika utvecklingsprojekt och nätverk som förändrar gymnasiernas verksamhetskultur. Den lagstiftning på vilken ordnandet av gymnasieutbildning baserar sig är ett viktigt redskap för förändring. Utöver lagstiftningsåtgärder behövs också ett flertal andra av de metoder som nämns ovan. Det är inte motiverat att i betydande mån utöka området för lagstiftningen eller skärpa bestämmelserna. I samband med ändringarna i lagstiftningen är det också möjligt att upphäva oändamålsenliga bestämmelser.

Gymnasieutbildningen är för närvarande kursbunden. Om kursbundenheten föreskrivs i gymnasieförordningen. Gymnasiets lärokurs omfattar minst 75 kurser. Det är möjligt att bevara gymnasieutbildningens struktur oförändrad trots att lagstiftningen förändras. Det skulle dock inte främja utvecklandet av ett brett kunnande under gymnasiestudierna, och därmed inte heller propositionens syfte. Å andra sidan är det möjligt att frångå den kursbundna strukturen genom att ta i bruk en helt annan metod att dimensionera studierna, t.ex. genom en övergång till

att använda studiepoäng eller kompetenspoäng. Enligt den nya lagen om yrkesutbildning är kompetenspoäng dimensioneringsgrunden för yrkesexamina. Genom kompetenspoäng har man inom yrkesutbildningen strävat efter att öka yrkesexamenssystemets tydlighet, göra kompetensens omfattning och djup mer transparent för arbetsgivare och studerande samt göra examina och examensdelarna mer jämförbara både nationellt och internationellt. Inom yrkesutbildningen har man i och med den nya lagstiftningen övergått till ett enhetligt sätt att avlägga examen, som baserar sig på prov och är oberoende av hur kompetensen förvärvats. Vid universitet och yrkeshögskolor är dimensioneringsgrunden för studierna studiepoäng. Studieavsnitten poängsätts enligt den arbetsmängd de kräver. Utom att ge allmänbildning är en viktig uppgift för gymnasieutbildningen att ge studerandena färdigheter för att övergå till tredje stadiet. I denna proposition föreslås det att studiepoäng tas i bruk också i gymnasieutbildningen, eftersom det gör det lättare att ordna mer omfattande studieavsnitt som överskrider läroämnesgränserna, närmar gymnasieutbildningen till högskoleutbildningen och gör det lättare att räkna till goda högskolestudier i gymnasiets lärokurs. I stället för en kurs föreslås ett studieavsnitt vara grundenheten när studier ordnas och avläggs.

I nuläget delas gymnasiestudierna in i obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. I timfördelningsförordningen bestäms de riksomfattande läroämnena, antalet obligatoriska kurser i dem samt antalet riksomfattande fördjupade kurser. Kursernas mål och centrala innehåll bestäms i grunderna för läroplanen. Det föreslås att om studiernas struktur och omfattning fortsättningsvis ska föreskrivas genom förordning av statsrådet. Vid övergången till dimensionering med studiepoäng är det möjligt att frångå indelningen i fördjupade och tillämpade studier. De studier som ingår i studieavsnitten kan delas in i obligatoriska studier samt valbara studier som fastställs genom förordning av statsrådet och som utbildningsanordnaren beslutar om. Det är möjligt att göra den nuvarande timfördelningen i gymnasiet studiepoängsbaserad genom att fastställa att en nuvarande kurs motsvarar ett studieavsnitt på två studiepoäng. Det är också möjligt att föreskriva om omfattningen av varje läroämne i studiepoäng. I så fall beslutar utbildningsanordnaren närmare om studieavsnittens omfattning. I denna proposition har man gått in för det senare alternativet, eftersom det bäst främjar ordnandet av mer omfattande studieavsnitt än hittills och samarbete över läroämnesgränserna i gymnasieutbildningen, och därmed propositionens målsättningar. I fråga om de valbara studier som motsvarar nuvarande riksomfattande fördjupade studier bör dock utbildningsanordnarnas beslutanderätt begränsas eftersom studerandenas valfrihet i fråga om sådana studier annars blir beroende av utbildningsanordnarens beslut om utformning av studieavsnitten, vilket kan begränsa studerandenas valfrihet betydligt.

De obligatoriska kursernas andel av gymnasiets lärokurs är i nuläget ca två tredjedelar. Ett brett utbud läroämnen och många obligatoriska gör gymnasiestudierna allmänbildande. Ökad valfrihet, t.ex. så att en del läroämnen blir valbara, kan leda till oändamålsenliga studieval och till att studerandena väljer bort sådana läroämnen som vore nyttiga med tanke på deras fortsatta studier och framtid. Det är åtminstone inte motiverat att öka valfriheten betydligt. Regleringen av vilka läroämnen som undervisas i gymnasiet och deras omfattning tryggar också jämlikheten för studerande vid olika gymnasier. Det är möjligt att öka den lokala beslutanderätten genom att ge frihet att lokalt definiera målen och innehåll för de nuvarande tematiska studierna.

I fråga om stöd för studier och lärande är det möjligt att föreskriva om ett motsvarande stöd i tre steg som i den grundläggande utbildningen, eller något liknande graderat stödsystem. Så betonas det kontinuerliga stödet mellan utbildningsstadierna och underlättas övergången till gymnasiestudier för de elever som får stöd. Å andra sidan kan de grupper elever och studerande som behöver stöd och deras stödbehov anses skilja sig avsevärt mellan den grundlägg-

gande utbildningen och gymnasiet, trots att de delvis är överlappande. Den grundläggande utbildningen omfattar alla barn i läropliktsåldern. Gymnasieutbildningen däremot förbereder studerandena för studier på tredje stadiet. I lagen om yrkesutbildning föreskrivs det om särskilt stöd. En studerande har rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och nå målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna. Med särskilt stöd avses planerligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Behovet av stöd kan också anses skilja sig mellan yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen. Enligt gällande lag har gymnasieutbildning som på grund av funktionsnedsättning eller av någon annan anledning är i behov av särskilt stöd i enlighet med vad som särskilt bestäms där om rätt till de biträdestjänster, andra undervisnings- och elevvårdstjänster samt särskilda hjälpmedel som studierna kräver. I gymnasieutbildningen kan stödbehovet i synnerhet anses ha samband med svårigheter att klara av studierna till följd av olika slags inlärningssvårigheter. I denna proposition förslås det bestämmelser om stöd för lärandet i sådana situationer. Det föreslås att studerandena ska ha rätt till specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt sina individuella behov. För särskilt stöd såväl i den grundläggande utbildningen som i yrkesutbildningen gäller ett lagstadgat förfarande för beslutsfattande, begäran av omprövning och ändringssökande. Eftersom det i denna proposition inte förslås några bestämmelser om särskilt stöd utan stöd ska ges enligt behov, föreslås inte heller några bestämmelser om beslutsförfarandet.

I timfördelningen för gymnasieutbildning för unga ingår i nuläget två obligatoriska kurser i studiehandledning, av vilka den första handlar om de färdigheter som behövs i gymnasiestudierna och den senare om högskolestudier och arbetslivet. Dessutom ges studerandena personlig handledning och annan behövlig handledning. I fråga om studiehandledning är det möjligt att övergå till en modell som mer än hittills betonar personlig handledning. Å andra sidan kan man bevara nuvarande struktur, men stärka den handledning som ges utöver den kursbundna studiehandledningen. Det kan anses vara en mer motiverad lösning, eftersom också den studiehandledning som ingår i den nuvarande timfördelningen och som är obligatorisk för alla studerande spelar en viktig roll. Det är dock motiverat att stärka den personliga studiehandledningen. Det kan göras genom att ett nyckeltal för antalet studiehandledare och studerande fastställs i lagstiftningen, vilket stärker de studerandes möjligheter att ta del av en studiehandledares tjänster. Behovet av studiehandledningstjänster och sättet att genomföra dem varierar dock mellan olika utbildningsanordnare. Mer motiverat än ett schematiskt nyckeltal är att ställa krav på handledningens innehåll. Det föreslås att studerandenas rätt till studiehandledning stärks genom bestämmelser om regelbunden handledning samt rätt för studerandena att få handledning vid uppgörandet och uppdaterandet av sina individuella studieplaner.

För att främja samarbetet mellan utbildningsanordnare och högskolor kan den samarbetskyldighet som redan nu ingår i lagstiftningen stärkas. Ett alternativ är att föreskriva närmare i gymnasielagen om skyldigheten att ordna en del av gymnasieutbildningens lärokurs i samarbete med en eller flera högskolor. Det senare alternativet främjar effektivare studerandenas möjligheter att bekanta sig med högskolestudier redan under gymnasiestudierna, oberoende av var de studerar. I högskolelagstiftningen finns ingen motsvarande skyldighet i förhållande till andra stadiet, men i avtalen mellan undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna om mål för högskolornas verksamhet har det överenskommit att högskolorna ska utöka sitt samarbete med utbildningsanordnare på andra stadiet för att försnabba övergången till högskolestudier. I denna proposition föreslås det att bägge alternativen som nämns ovan ska genomföras.

I nuläget får ett godkänt prov i studentexamen tas om en gång och ett underkänt prov två gånger. Det föreskrivna antalet omtagningstillfällen får när examinandena tar om ett underkänt obligatoriskt prov användas under nästa tre examenstillfällen omedelbart efter att examinandena blivit underkända. Efter avlagd examen får proven tas om utan tidsgräns, om det ännu finns outnyttjade omtagningar. Undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna har kommit överens om att betygssurval ska bli den huvudsakliga vägen till högskoleutbildning senast 2020. Därför är det nödvändigt att utöka möjligheterna att ta om studentexamensprov. Gaudeamus igitur-arbetsgruppen föreslår att ett underkänt prov ska få tas om tre gånger i stället för nuvarande två, och ett godkänt prov två gånger i stället för en. En sådan fortsärande mycket begränsad rätt att ta om studentexamensprov som arbetsgruppen föreslår kan dock inte anses tillräcklig med tanke på ändringarna i högskolornas studerandeurval. I denna proposition föreslås en obegränsad rätt att ta om prov för dem som avlagt studentexamen. Under avläggandet av examen ska godkända prov få tas om obegränsat samt underkända prov högst tre gånger. Abiturienter och de som avlagt examen kan då själva överväga om och när det är ändamålsenligt att ta om prov utifrån sina egna förutsättningar.

Anordnare av gymnasieutbildning har i nuläget ingen skyldighet att låta andra än egna studerande avlägga studentexamensprov. Möjlighet att delta i proven erbjuds dock vid många gymnasier, i synnerhet vid vuxengymnasier. För att faktiska möjligheter att ta om prov ska kunna garanteras för alla, bör det föreskrivas om skyldigheten för utbildningsanordnare att ordna prov också för personer som inte studerar vid något gymnasium. Den skyldigheten kan genomföras på flera olika sätt. Det är möjligt att föreskriva att man får ta om prov vid en läroanstalt som man själv väljer. För utbildningsanordnarna kan det dock leda till problem med att ordna proven och till betydande merkostnader, i synnerhet på högskole- och garnisonsorter, där antalet personer som tar om prov i vissa situationer kan bli stort. Det är också möjligt att föreskriva att den utbildningsanordnare vid vars läroinrättning en person har avlagt studentexamen är skyldig att ordna proven. Det kan dock i praktiken utgöra ett hinder för att ta om prov för personer som har flyttat bort från regionen i fråga. Därför bör det föreskrivas att utbildningsanordnarna i den mån deras verksamhetsförutsättningar medger ska ordna prov också för andra.

3.3 De viktigaste förslagen

Det föreslås att lagstiftningen om gymnasieutbildningen ses över i sin helhet. Den föreslagna gymnasielagen och den förordning av statsrådet som föreslås utfärdas med stöd av den ersätter gällande gymnasielag och gymnasieförordning samt timfördelningsförordningen. Gymnasieutbildningen föreslås fortsättningsvis vara en allmänbildande utbildning på andra stadiet, som ger den studerande färdigheter att inleda högskolestudier.

Gymnasieutbildningen föreslås kvarstå som en treårig utbildning som ordnas i form av särskilda lärokurser för unga och vuxna. Också utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning ska fortsättningsvis ordnas. I stället för utifrån kurser ska lärokurserna och de studier de består av dimensioneras enligt studiepoäng. Det föreslås att det ska föreskrivas närmare om dimensioneringen genom förordning av statsrådet. Lärokursen för gymnasieutbildning för unga föreslås omfatta 150 och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna 88 studiepoäng. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning föreslås omfatta 50 studiepoäng. Lärokursernas och undervisningens omfattning föreslås motsvara nuläget.

I den föreslagna lagen föreskrivs om vilka läroämnesgrupper som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs, samt om vilka andra studier som ingår i lärokursen. Det föreslås att genom för-

RP 41/2018 rd

ordning av statsrådet i fråga om den utbildning som avses i den föreslagna lagen ska föreskrivas om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena, studiernas struktur samt studiernas omfattning, liksom i nuläget. Avsikten är inte att göra några ändringar i fråga om läroämnena eller studiernas omfattning eller obligatoriska status, men det föreslås att utbildningsanordnarna i huvudsak ska besluta om studieavsnittens omfattning. Liksom i nuläget föreslås det att Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen ska fastställa målen och det centrala innehållet för de studier som anges i statsrådets förordning. Bedömningen av studerande föreslås ske per studieavsnitt.

I den föreslagna lagen betonas samarbetsplikten för anordnare av gymnasieutbildning, i synnerhet samarbetet mellan gymnasier och högskolor. Det föreslås att en utbildningsanordnare ska bedriva samarbete med andra som ordnar grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och annan utbildning samt med högskolor och aktörer inom arbets- och näringslivet. De studerande ska ha möjlighet till individuella val som gäller studierna vid den egna läroanstalten samt genom att utnyttja undervisning som ges av utbildningsanordnarens övriga läroanstalter, av högskolor och av andra utbildningsanordnare. En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen ska dessutom ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Studerandena ska ha rätt till regelbunden individuell och annan handledning i fråga om studierna och ansökning till fortsatta studier. En studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat att han eller hon avbryter studierna, har rätt att få handledning för ansökan till andra studier. Den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs som inte fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. Det föreslås att bestämmelser om individuell studieplan ska ingå i lagen. Läroanstaltens undervisningspersonal ska stöda studeranden vid uppgörandet av studieplanen.

En studerande som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna har rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt sina individuella behov. Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider, och stödåtgärderna ska på den studerandes begäran antecknas i den studerandes individuella studieplan.

Det föreslås också att lagen om anordnande av studentexamen ändras. Det föreslås att bestämmelserna om studentexamen och studentexamensnämnden i gällande gymnasielag flyttas till lagen om anordnande av studentexamen. Det föreslås att begränsningarna i fråga om hur många gånger proven för studentexamen får tas om avskaffas och att utbildningsanordnarens gymnasium och som tar om ett prov som hör till examen eller kompletterar sin examen, samt för personer som avlägger separata prov. I den mån verksamhetsförutsättningarna medger ska prov som hör till studentexamen också ordnas för andra. Tiden för avläggande av studentexamen föreslås dock kvarstå oförändrad. Avsikten är att bereda en mer omfattande proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om studentexamen så att den kan ges till riksdagen hösten 2018.

Det föreslås att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att de kostnader de föreslagna lagarna orsakar utbildningsanordnarna ersätts. Det föreslås att kom-

munens självfinansieringsandel av driftskostnaderna sänks och att den ökning som behövs görs i de riksomfattande totalkostnaderna för gymnasieutbildningen.

Avsikten är att de föreslagna lagarna ska träda i kraft den 1 augusti 2019. Avsikten är att se över grunderna för gymnasiets läroplan 2019—2020, och att läroplaner som gjorts upp enligt dem ska tas i bruk i undervisningen från och med den utbildning som inleds hösten 2021. Tills dess föreslås det att nuvarande läroplan ska följas.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

I propositionen ingår flera förslag som utvidgar skyldigheterna för anordnare av gymnasieutbildning och orsakar dem nya kostnader. För kommunerna är gymnasieutbildningen en frivillig statsandelsuppgift som baserar sig på anordnartillstånd. I fråga om nya och utvidgade statsandelsuppgifter är statsandelen 100 % av de kalkylerade kostnaderna för de nya eller utvidgade uppgifterna, om inte motsvarande minskningar görs i statsandelsuppgifterna. Också för att de föreslagna ändringarna ska kunna genomföras och genomföras i praktiken är det viktigt att tillräckliga resurser anvisas för att uppfylla de nya skyldigheterna.

Studerande som avlägger gymnasieutbildningens lärokurs ska ha rätt till regelbunden individuell och annan handledning i fråga om studierna och ansökning till högskolestudier. Också enligt gällande lagstiftning ska handledning ges, men genom detta förslag stärks studerandenas rätt att få handledning. Utom som personlig handledning kan det handledning som förutsätts i lagstiftningen ges mångsidigt också i smågrupper och i form av kamrathandledning. Studerandena föreslås inte vara skyldiga att delta i någon annan handledning än de obligatoriska studier i studiehandledning som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs. Det kan antas att alla studerande inte upplever något behov för personlig eller annan handledning i större utsträckning än hittills eller utnyttjar den möjligheten. När förslaget kostnadseffekt har beräknats har det antagits att handledningen ökar med 30 minuter per studerande och läsår. Med 103 000 studerande innebär detta ca 51 500 arbetstimmar mer för gymnasiernas studiehandledare. Kostnaden per timme är ca 84 €, vilket innebär att utbildningsanordnarna orsakas kostnader på sammanlagt 4,33 miljoner euro per år.

En studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat att han eller hon avbryter studierna, har rätt att få handledning för ansökan till andra studier. Andelen som avbryter gymnasieutbildningen är liten. När förslaget kostnadseffekt beräknats har det antagits att ca 1 500 personer per år omfattas av denna rätt och att 60 minuter handledning ges per person. Det innebär ca 1 500 arbetstimmar mer för studiehandledarna vid gymnasierna. Beräknat enligt den timkostnad som nämns ovan blir kostnaderna för utbildningsanordnarna sammanlagt ca 0,13 miljoner euro per år.

Den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs och som inte fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. Under senar år har ca två tredjedelar av de nyemitterade studenterna inte kommit in till någon utbildning som leder till examen, men antalet kan antas minska då högskolornas studerandeurval förändras. Av de nyemitterade studenterna kommer ca 70 % inte in till högskolestudier. Omkring 21 000 personer per år omfattas alltså av den rätt som nämns ovan, men sannolikt utnyttjar inte alla handledningen. När förslaget kostnadseffekt har beräknats, har det kalkylerats med att 30 minuter handledning ges per person. Det innebär ca 10 500 arbetstimmar mer för

RP 41/2018 rd

studiehandledarna vid gymnasier. Beräknat enligt den timkostnad som nämns ovan blir kostnaderna för utbildningsanordnarna sammanlagt ca 0,88 miljoner euro per år.

I den föreslagna lagen föreskrivs om stöd för lärandet. En studerande som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna har rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt sina individuella behov. I gällande lagstiftning om gymnasieutbildningen föreskrivs inte om stöd för lärandet, men redan i nuläget ges stöd i stor omfattning. I december 2017 genomförde Utbildningsstyrelsen en enkät om kostnaderna för stöd för lärandet i gymnasieutbildningen. Studerandena hos de anordnare av gymnasieutbildning som svarade på enkäten representerar nästan 50 % av alla studerande, och enkäten omfattade olika stora utbildningsanordnare i olika delar av landet. Enligt enkätsvaren är kostnaden för stöd för lärandet för de utbildningsanordnare som redan nu erbjuder sina studerande stöd ca 48 € per studerande, vilket innebär att de totala kostnaderna är ca 4,94 miljoner euro. Enligt enkätsvaren satsas redan nu uppskattningsvis minst 3,1 miljoner euro på stödet. Tilläggskostnaderna för det föreslagna stödet för lärandet kan alltså uppskattas till 1,84 miljoner euro per år.

Vidare föreslås det att begränsningarna i fråga om hur många gånger proven för studentexamen får tas om avskaffas och att utbildningsanordnaren åläggs att ordna prov som hör till studentexamen också för dem som tidigare har avlagt studentexamen vid anordnarens gymnasium och som tar om ett prov som hör till examen eller kompletterar sin examen, samt för personer som avlägger separata prov. I den mån utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar medger ska prov också ordnas för andra. Abiturienter som deltar i examen och som inte studerar vid gymnasiet orsakar kostnader för utbildningsanordnarna. Lärarna vid gymnasiet utför en preliminär bedömning av proven, och dessutom har gymnasiet vissa administrativa kostnader för att ordna proven. Utbildningsanordnaren får dock ingen statlig finansiering för sådana personer, och får inte heller ta ut några avgifter för deras deltagande i proven. Förslaget ökar alltså utbildningsanordnarnas kostnader. När kostnaderna kalkylerats har antalet prov som tas om antagits öka med 13 000 per år jämfört med nuläget. Kostnaderna per abiturient har uppskattats till ca 58 €, vilket innefattar en lärares kustodieringsarvode och administrativa kostnader. Tilläggskostnaderna för utbildningsanordnarna uppskattas sammanlagt till ca 0,75 miljoner euro per år.

En del av studierna enligt gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Det föreslås inga närmare bestämmelser i lagen om hur samarbetet ska genomföras. Utbildningsanordnaren kommer överens närmare med berörda högskolor om formerna för samarbetet. Ett sätt att ordna samarbete med högskolor kan vara att gymnasisterna bekantar sig med högskolestudier via öppna högskolestudier. Eftersom gymnasiestudierna är avgiftsfria för studerandena, bör utbildningsanordnaren finansiera eventuella studieavgifter för högskoleundervisningen, vilka i medeltal uppgår till 15 € per studiepoäng. Eftersom studerandenas deltagande i öppna högskolestudier och omfattningen av de studieavsnitt som avläggs kan variera betydligt, är det svårt att exakt uppskatta kostnaderna. När förslagets ekonomiska konsekvenser har beräknats har det bedömts att ca 2/3 av en gymnasieårsklass på ca 30 000 studerande avlägger i medeltal två studiepoäng öppna högskolestudier per studerande, vilket innebär kostnader för utbildningsanordnarna på 0,6 miljoner euro per år.

De ändringar som gäller studentexamen föreslås träda i kraft från och med studentskrivningarna hösten 2019. Tilläggskostnaderna på grund av förslaget är alltså ca 0,38 miljoner euro 2019 och 0,75 miljoner euro 2020. De ändringar som gäller studiehandledning, stöd för lärandet och högskolesamarbete föreslås träda i kraft när de nya läroplanerna tas i bruk hösten 2021. Merkostnaden till följd av propositionen blir då 4 miljoner euro 2021 och 8,53 miljoner euro från

och med 2022. I kostnaderna till följd av propositionen ingår inte kommunernas självfinansieringsandelar, utan de summor som nämns ovan bör i sin helhet läggas till statsandelarna för gymnasieutbildning (moment 29.10.30).

Det föreslås att kommunerna ersätts för merkostnaden genom att kommunernas självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning minskas. Dessutom bör enhetspriserna höjas för en övergångsperiod, eftersom priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Det förutsätter att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

I denna proposition ingår flera förslag som ökar rätten för anordnare av gymnasieutbildning att besluta om hur undervisningen ordnas. Det föreslås att utbildningsanordnaren inom de ramar lagstiftningen och läroplanen ställer upp ska besluta vilka studieavsnitt som erbjuds studerandena. Också bedömningen föreslås ske studieavsnittsvis. Utbildningsanordnaren ska friare än hittills få besluta om ordnande av studieavsnitt som är mer omfattande än de nuvarande kurserna och som överskrider läroämnesgränserna. Utbildningsanordnaren ska få besluta om målen och innehållet för tematiska studier. Det ska vara möjligt att utforma studieavsnitt enligt lokala behov, förhållanden och förutsättningar. Ändringarna i utbildningens struktur och dimensionering kräver nya arbetssätt av utbildningsanordnarna och undervisningspersonalen, men gör verksamheten smidigare och gör det möjligt att förändra verksamhetskulturen. Liksom hittills föreslås inga bestämmelser om undervisningsmetoder eller pedagogiska lösningar.

Å andra sidan föreslås det också delvis nya skyldigheter för utbildningsanordnarna i fråga om ordnandet av utbildningen och skärpningar av de nuvarande skyldigheterna. Jämfört med gällande gymnasielag är de föreslagna bestämmelserna om stöd för lärandet nya. Dock ordnas det också i nuläget stor utsträckning stöd för lärandet i gymnasieutbildningen, och i en stor del av läroanstalterna finns fungerande rutiner för att ordna stöd. Det föreslås att utbildningsanordnarna fortsättningsvis ska få besluta närmare om hur stödet genomförs. Det föreslås att skyldigheterna i fråga om studiehandledning och rätten för studerande att få handledning stärks. Studerandena ska få stöd vid uppgörandet av den individuella studieplanen. Studerandena ska få personlig och annan studiehandledning regelbundet. Handledning för ansökan till andra studier ska också ges studerande vilkas studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat att de avbryter studierna, samt för ansökan till högskolestudier för den som slutfört gymnasiets lärokurs.

Det föreslås också att samarbetsplikten för utbildningsanordnare stärks. En del av studierna enligt gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Studerandena ska också erbjudas möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande inom gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnarnas faktiska förutsättningar för att t.ex. samarbeta med högskolor varierar. Eftersom det föreslås att utbildningsanordnarna ska besluta närmare om hur skyldigheterna ska uppfyllas, kan besluten alltid fattas utifrån lokala behov och omständigheter. En stor del av anordnarna av gymnasieutbildning uppfyller de kraven redan nu. Det föreslås att skyldigheten att identifiera och erkänna sådant kunnande som en studerande förvärvat tidigare ska stärkas. Utbildningsanordnaren ska erkänna studier som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt den föreslagna lagen och tillgodoräkna dem direkt som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Ett mer omfattande samarbete och ett effektivare tillgodoräknande av kunnande som

förvärvats någon annanstans gör dock också verksamheten mer effektiv för anordnarna av gymnasieutbildning, vilket tryggar i synnerhet de små utbildningsanordnarnas verksamhetsförutsättningar.

De föreslagna bestämmelserna om antagning av studerande är delvis mer detaljerade än i gällande bestämmelser, vilket ställer nya krav på utbildningsanordnarnas beslutsfattande. Beslut om antagning av studerande ska alltid motiveras om en sådan person antas som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller någon annan motsvarande utbildning, men som utbildningsanordnaren anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av gymnasiestudierna. Om en person som är under 18 år antas för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna, ska en grundad anledning för antagningen specificeras i beslutet om antagning.

När studiernas struktur ändras i enlighet med propositionen, bör Utbildningsstyrelsen inleda beredningen av nya grunder för läroplanen. Eftersom avsikten är att läroämnena och proportionerna mellan dem ska bestå, och i synnerhet med beaktande av att gällande läroplaner endast varit i bruk sedan den utbildning som inleddes hösten 2016, behövs dock inga betydande förändringar i läroplanens innehåll. Det föreslås dock att en tillräcklig övergångsperiod ska reserveras för att göra upp grunder för läroplanen och läroplaner. Beredningen kan inledas när den nya lagstiftningen har godkänts. Sedan grunderna för läroplanen blivit klara bör utbildningsanordnarna göra upp nya läroplaner enligt dem. De nya läroplanerna kan tas i bruk för den utbildning som inleds hösten 2021. Dessutom bör Utbildningsstyrelsen se till att de bestämmelser om datastrukturen för uppgifter i den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen enligt 6 § i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) motsvarar den nya lagstiftningen om gymnasieutbildning.

Det föreslås att bestämmelserna om tillstånd att ordna utbildning görs mer detaljerade än hittills så, att det föreskrivs mer exakt om det utbildningsbehov som krävs för att tillstånd ska beviljas, och att undervisnings- och kulturministeriet i samband med beslut om beviljande av tillstånd ska säkerställa tillräcklig nationell och regional tillgång till gymnasieutbildning. Det föreslås också mer detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för beslut om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. Dock föreslås det att tillstånd att ordna utbildning inte ska förnyas, utan tillstånd enligt gällande gymnasielag ska förbli i kraft som tillstånd enligt den nya lagen.

Det kan antas att antalet personer som tar om prov i studentexamen ökar om de begränsningar som gäller omtagning av prov slopas. Det innebär en ökad arbetsbörda både för anordnarna av utbildning och för studentexamensnämnden.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Genom förslagen stärks förverkligandet av gymnasieutbildningens syfte och utbildningens målsättningar. Genom att nuvarande läroämnesutbud och graden av andelen obligatoriska studier i gymnasiet består tryggas fortsättningsvis den breda allmänbildning gymnasiestudierna ger. En mer flexibel studiestruktur och övergång till dimensionering enligt studiepoäng motiverar utbildningsanordnarna att erbjuda studieavsnitt som är mer omfattande än de nuvarande kurserna och att utöka den undervisning som överskrider läroämnesgränserna. Det gör gymnasieutbildningen mindre fragmenterad och bidrar till att studerandenas kunskaper utvecklas mångsidigt under gymnasiestudierna. Gymnasiestudierna ger då bättre beredskap för högskolestudier, vilket får positiva konsekvenser såväl för individerna som för samhället. I framtiden får studerandena då bättre förutsättningar för framgång i högskolestudierna och senare i ar-

RP 41/2018 rd

betslivet och samhället. På längre sikt kan det också antas öka andelen som fullföljer sina högskolestudier och höja kompetensnivån i samhället.

Av den årsklass som slutför den grundläggande utbildningen övergår ca hälften till gymnasieutbildning. Under de senaste åren har ca 30 000 studerande årligen inlett gymnasiestudier. De föreslagna lagarna får alltså betydande konsekvenser för barn och unga. Genom förslagen stärks gymnasiestuderandenas jämlika möjligheter att utvecklas och utveckla sig själva enligt sina egna förutsättningar och intressen samt att få högklassig gymnasieutbildning, oberoende av vid vilken utbildningsanordnarens gymnasium eller vid ett hur stort gymnasium de studerar. Genom förslagen minskas också den mentala belastningen av studierna, vilket får positiva konsekvenser för studerandenas välmående och förmåga att orka med studierna. Reformen av gymnasieutbildningen får inte enbart konsekvenser för gymnasiestuderandena, utan har också betydelse för elever i den grundläggande utbildningen som funderar på övergången till studier på andra stadiet.

De förslag som gäller stöd för lärandet och studiehandledning innebär att studerandena i olika skeden av studierna får det stöd och den handledning de behöver, oberoende av vid vilken läroanstalt de studerar. Förslagen antas förbättra studerandenas välmående, minska utmattningen i samband med studierna och förebygga att studier avbryts. Genom de förslag som gäller stöd för lärandet och specialundervisning stärks de faktiska möjligheterna för unga som avslutar den grundläggande utbildningen att övergå till studier på andra som motsvarar deras studieförutsättningar och intressen, samt att klara av studierna. Man kan anta att det finns ca 10 000 studerande som behöver stöd för lärandet, eftersom ca var tionde studerande enligt Utbildningsstyrelsens enkät behöver stöd för lärandet i sina studier. Genom förslagen förbättras alltså den faktiska jämlikheten mellan studerande avsevärt. När studiehandledningen utvecklas, blir det lättare för studerandena att göra framsteg i studierna, att fullgöra gymnasiestudierna inom den målsatta tiden samt att göra upp planer för fortsatta studier och utvecklas redan i god tid under gymnasiestudierna. Unga utvecklas på olika sätt och i olika takt. När den individuella handledningen stärks, förbättras också ställningen för sådana studerande som kanske inte ännu har tillräckliga färdigheter för att planera sina studier och sin framtid. Det stöder också målsättningen för reformen av studerandeurvalet att göra övergången till fortsatta studier efter studentskrivningarna smidigare och snabbare. Skyldigheten att ge handledning också åt den som har avlagt gymnasieutbildningens lärokurs, men som inte fått någon studieplats för fortsatta studier förbättrar ställningen för sådana unga som inte ännu efter gymnasiet har några tydliga planer på fortsatta studier, eller som annars inte har fått någon studieplats. I nuläget övergår ca 2/3 av dem som genomgått gymnasiet inte omedelbart till fortsatta studier trots att en stor del ansöker om studieplats, vilket är ett allvarligt problem både ur samhällets och individens perspektiv.

Också ökningen av antalet gånger som studentexamensproven får tas om bidrar till att minska gymnasiestudiernas mentala belastning samt osäkerheten om huruvida man kommer att klara examensproven och får en studieplats för fortsatta studier. Att begränsningarna av hur många gånger man får ta om prov slopas kan leda till att övergången till fortsatta studier i vissa fall bromsas, eller till att de som deltar i proven är dåligt förberedda. De problemen kan dock anses små, eftersom det i regel ligger i en persons eget intresse att söka sig till fortsatta studier och inte bli tvungen att ta om studentexamensprov. Dessutom är det arbetsamt att förbereda sig för proven, och sannolikt lyckas man inte höja ett vitsord utan omsorgsfulla förberedelser. Det kan också antas att bli svårare att höja vitsord ju längre tid som passerar sedan gymnasiestudierna.

Skyldigheten att ordna en del av gymnasieutbildningens lärokurs i samarbete med en eller flera högskolor erbjuder studerandena möjligheten att bekanta sig med högskolestudier redan innan de skriver studenten. En studerande som har en bättre uppfattning om högskolestudernas karaktär och kravnivå och sina egna intressen kan göra tydligare planer för fortsatta studier och har en lägre tröskel för övergången till fortsatta studier. Redan nu samarbetar t.ex. gymnasier på högskoleorter mycket med högskolor. Studerandena är i en ojämlik ställning beroende på vid vilken utbildningsanordnarens gymnasium de studerar, vilket också kan inverka på övergången till högskolestudier. En skyldighet som åläggs utbildningsanordnarna försätter studerande vid olika gymnasier i en mer jämlik ställning än hittills. Om studiepoäng tas i bruk i gymnasieutbildningen underlättas samarbetet mellan gymnasier och högskolor, och det blir lättare att ta in studier som högskolorna erbjuder i gymnasiets lärokurs.

Genom propositionen stärks en enhetlig kvalitet på utbildningen vid olika gymnasier och studerandenas jämlika möjligheter att göra val som gäller studierna. Trots att utbildningsanordnarnas frihet i fråga om hur utbildningen ordnas föreslås utökas behövs det undervisning för studerandena i nuvarande omfattning och målen och det centrala innehållet för läroämnena föreslås fortfarande fastställas i grunderna för läroplanen, vilket likaså tryggar studerandenas ställning.

Lagförslagen har inga betydande konsekvenser för jämlikheten mellan könen. Om studerandenas rätt till studiehandledning stärks, kan läroinrättningarna dock uppmuntra studerandena att överväga val som gäller ämnen, inriktningar och karriäralternativ utifrån sina individuella egenskaper och styrkor och att t.ex. ifrågasätta könsfördelningen i vissa läroämnen och karriärval. Det kan uppmuntra studerandena att också söka sig till sådana branscher där det egna könet är i minoritet, vilket på längre sikt främjar jämlikheten mellan könen.

Det föreslås att undervisnings- och kulturministeriet ska följa med den föreslagna lagens konsekvenser och bedöma lagstiftningens funktionalitet utifrån dess målsättningar efter att det finns tillräckliga erfarenheter av undervisning enligt de nya läroplanerna.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

I samband med sin halvtidsutvärdering den 25 april 2017 beslöt regeringen starta en reform av gymnasieutbildningen. Enligt regeringens handlingsplan ska en regeringsproposition som gäller revidering av gymnasielagen beredas så att den kan lämnas till riksdagen våren 2018.

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Till stöd för beredningen gjordes en sammanställning av utredningar och undersökningar som gäller gymnasiets nuläge och utvecklingsbehov (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:49). I samband med beredningen av propositionen har ett stort antal intressegrupper hörts. Hösten 2017 ordnade undervisnings- och kulturministeriet turnén Det nya gymnasiet, under vilken man samlade in synpunkter på utvecklingen av gymnasieutbildningen från aktörer på gymnasieutbildningens fält. Tillställningar ordnades i Helsingfors, Tammerfors, Jyväskylä, Villmanstrand, Vasa, Uleåborg, Lahtis, Åbo och Kuopio. Dessutom ordnades en tillställning för svenskspråkiga gymnasier i Tammerfors. Vid tillställningarna behandlades synpunkter på ut-

RP 41/2018 rd

vecklingen av gymnasieutbildningen i form av tematiska workshops. Dessutom samlades synpunkter in via en öppen brainstorming på nätet, där sammanlagt 2 601 personer svarade.

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 21 augusti 2017 en referensgrupp för gymnasiereformen, vars mandattid fortsätter till utgången av 2018. Referensgruppens uppgift är att följa med och stöda genomförandet av reformen samt bedöma konsekvenserna av åtgärderna i reformen som helhet. Representanter för följande instanser deltar i referensgruppens arbete: undervisnings- och kulturministeriets avdelning för yrkesutbildning, högskole- och forskningspolitiska avdelning och avdelning för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogik, Utbildningsstyrelsen, studentexamensnämnden, Forssan yhteislyseo, Helsingin yhteislyseon lukio, Herttoniemen yhteiskoulun lukio, Kaustisen musiikkilukio, Kuopio stad, Lappajärven lukio, Uleåborgs stad, Schildtin lukio, Helsingfors universitet, Helsingfors universitet / lärarutbildningsforum, Jyväskylän universitet, Åbo Akademi, Ämneslärarförbundet AOL rf, Akava rf, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Finlands Näringsliv EK rf, Finlands Svenska Lärarförbund FSL rf, Iltakoulujen Liitto IKLO ry, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf, Opetus- ja Sivistystoimen Asiantuntijat Opsia ry, Pro Lukio ry, Sivistystyönantajat ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf, Finlands rektorer rf, Finlands universitet UNIFI rf, Finlands Studentkårers förbund SYL rf, Företagarna i Finland rf, Taloudellinen tiedotustoimisto ry, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf och Privatskolornas Förbund rf.

Under hösten 2017 och förvåren 2018 har i referensgruppen för gymnasiereformen behandlat utvecklingen av gymnasieutbildningen ur ett brett perspektiv samt de förslag till åtgärder för utveckling av lagstiftningen som beretts i undervisnings- och kulturministeriet. Vid sidan av referensgruppens arbete ordnade undervisnings- och kulturministeriet under hösten 2017 och våren 2018 tre rundabordsamtal för olika intressegrupper.

Under våren 2018 grundar undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp för att utveckla samarbetet mellan gymnasieutbildningen och högskolorna, med uppgift att utreda och beskriva nuläget och olika arbetssätt i samarbetet mellan gymnasier och högskolor, fastställa mål för samarbetet samt föreslå hur samarbetet kan utvecklas och föreslå en nationell verksamhetsmodell.

Efter remissrundan har ett tredje lagförslag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fogats till propositionen. Lagförslaget har diskuterats med finansministeriet och Kommunförbundet.

Gymnasiereformen och de lagförslag som har samband med den har behandlats i regeringens ministerarbetsgrupp för kompetens och utbildning. Vidare har propositionen behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning den 3 april 2018.

Avsikten är att den förordning av statsrådet som ska utfärdas med stöd av den föreslagna gymnasielagen sänds ut på remiss separat efter att propositionen behandlats i regeringen.

Avsikten är att bereda en mer omfattande proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om studentexamen så att den kan ges till riksdagen hösten 2018. Vid beredningen av den propositionen beaktas förslagen från arbetsgruppen Gaudeamus igitur. Dessutom tillsatte undervisnings- och kulturministeriet i december 2017 utredningspersoner för att utreda hur studentexamen kan ordnas på engelska och vilka kostnader det skulle medföra. Utredningen

överlämnades till undervisnings- och kulturministeriet den 9 mars 2018. Utredningens resultat kommer att beaktas då reformen av lagstiftningen om studentexamen bereds.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Undervisnings- och kulturministeriet begärde utlåtanden om utkastet till proposition den 24 januari 2018. Begäran om utlåtande sändes till de viktigaste ministerierna och andra myndigheter, anordnare av gymnasieutbildning, högskolor, lärarorganisationer, studerandeorganisationer, aktörer inom kommunala sektorn, arbetsmarknadsorganisationer samt andra centrala intressegrupper inom gymnasieutbildningen. Sammanlagt 226 instanser lämnade in utlåtanden.

Allmänt ansågs det att en reform av gymnasieutbildningen är viktig och att riktningen i regeringens proposition är den rätta. I utlåtandena uppskattades det att utkastet till proposition har beretts i nära samarbete med intressegrupperna.

Den föreslagna modellen med studiepoäng ansågs motiverad med tanke på ordnandet av studierna och samarbetet med högskolor. Å andra sidan efterlystes det i en del utlåtanden en noggrannare definition och tydligare kompatibilitet med studiepoängen vid högskolor.

I utlåtandena ansågs det viktigt att gymnasieutbildningen består som en treårig allmänbildande utbildningsform. I en del utlåtanden uttalades stöd för att timfördelningen inte ändras och valfriheten inte utökas i detta skede. I en del utlåtanden understöddes dock en utökning av studerandenas valfrihet jämfört med nuläget. Ordnandet av studier som överskrider läroämnesgränserna och främjandet av mer omfattande studieavsnitt än i nuläget fick stöd.

Ett starkt samarbete med högskolorna fick allmänt stöd i utlåtandena. En del utbildningsanordnare ansåg dock att samarbetet kan vara utmanande i synnerhet för gymnasier på små orter. Gemensamma riksomfattande modeller för samarbetet efterlystes. Det ansågs också värt att understöda en ökad internationalisering och ett ökat arbetslivs- och företagarkunnande.

Att stärka studiehandledningen, och i synnerhet skyldigheten att ge handledning för fortsatta studier, samt den individuella studieplanen ansågs viktiga med tanke på framstegen i studierna och en smidig övergång till fortsatta studier. Förslagen om stöd för lärandet fick stort stöd.

Ett starkare erkännande av kunskande fick stöd. En del av remissinstanserna önskade dock enhetliga riksomfattande riktlinjer för att trygga en jämlik behandling av studerandena.

Det ansågs motiverat med tanke på högskolornas studerandeurval att öka antalet gånger som studentexamensproven får tas om. I flera utlåtanden ansågs dock en obegränsad omtagningsrätt problematisk på grund av kostnaderna för utbildningsanordnarna, och det ansågs att reformen kan leda till en långsammare övergång till högskolestudier och fler mellanår. I utlåtandena önskades det att omtagningsrätten utvidgas mindre än föreslaget. I en del utlåtanden önskades det att utbildningsanordnarna får större rätt att besluta om ordnande av studentexamensprov för dem som tar om.

I en del utlåtanden ansågs tidtabellen för reformen utmanande. Det efterlystes tillräckligt med tid för att göra upp nya grunder för läroplanen och nya läroplaner.

I många utlåtanden togs det ställning till kostnadsökningar för utbildningsanordnarna till följd av propositionen. I utlåtandena föreslogs det att kostnadsökningarna för utbildningsanordnarna till följd av ändringarna ska kompenseras till fullt belopp.

Utifrån remissvaren har bestämmelserna om skyldigheten att ordna studentexamensprov ändrats så, att utbildningsanordnaren föreslås vara skyldig att ordna prov också för dem som tidigare har avlagt studentexamen vid utbildningsanordnarens gymnasium och som tar om ett prov som hör till examen eller kompletterar sin examen, samt för personer som avlägger separata prov. I den mån verksamhetsförutsättningarna medger ska prov som hör till studentexamen också ordnas för andra personer. Genom den bestämmelsen tryggas möjligheten att avlägga prov, och å andra sidan beaktas utbildningsanordnarnas verksamhetsförutsättningar. Efter remissrundan har ett tredje lagförslag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fogats till propositionen. Formuleringarna i lagförslagets paragrafer och motiveringar har också i övrigt till många delar preciserats utifrån remissvaren. Dessutom har bedömningen av propositionens konsekvenser preciserats, bl.a. i fråga om konsekvenserna för unga. I utlåtandena framfördes också synpunkter på en mer omfattande reform av lagstiftningen om studentexamen. Till den delen beaktas utlåtandena vid beredningen av en totalreform av lagstiftningen om studentexamen. Efter remissrundan har till propositionen fogats utkast till förordningar, i vilka synpunkterna i utlåtandena i mån av möjlighet har beaktats.

6 Samband med andra propositioner

Den 8 mars 2018 gav regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (RP 14/2018). I den propositionen föreslås det att Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet grundas och att bl.a. merparten av uppgifterna från regionförvaltningsverken, som enligt förslaget ska avskaffas, överförs dit. I denna proposition föreslås det att gällande gymnasielag ändras till de delar det föreskrivs om regionförvaltningsverkens uppgifter. Det föreslås att Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet grundas den 1 januari 2020. I samband med riksdagsbehandlingen av den propositionen och denna proposition bör förslagen i propositionerna samordnas. Den 5 april 2018 gav regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lag om rättegång i förvaltningsärenden och till vissa lagar som har samband med den (RP 29/2018). I den propositionen föreslås det att det stiftas en lag om rättegång i förvaltningsärenden. Genom lagen upphävs den gällande förvaltningsprocesslagen. Lagarna avses träda i kraft vid ingången av eller i början av 2019. I samband med riksdagsbehandlingen av den propositionen och denna proposition bör förslagen i propositionerna samordnas.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Gymnasielag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. I den föreslagna lagen föreskrivs det om gymnasieutbildningen, som liksom i dag ska vara en allmänbildande utbildning på andra stadiet som bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. I lagen föreskrivs det dessutom om utbildning som förbereder för gymnasiestudier och riktar sig till invandrare och personer med främmande språk som modersmål. Genom den föreslagna lagen upphävs gällande gymnasielag (629/1998). Gymnasieutbildningen ska även i fortsättningen grunda sig på tillstånd att anordna utbildningen som beviljas av undervisnings- och kulturministeriet, och lagen ska tillämpas på den utbildning som anordnas med stöd av ett sådant tillstånd. Det är inte meningen att tillstånden att anordna utbildningen ska omprövas i samband med att lagen omarbetas.

I paragrafen ska det dessutom föreskrivas att studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen. Med hjälp av studentexamen klarläggs om de studerande har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i gymnasiets läroplan samt uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. Gymnasieutbildningen och studentexamen hör således de facto ihop och bildar en helhet. Studentexamen ska likväl inte heller framöver ingå i gymnasieutbildningens lärokurs. Om studentexamen ska det fortsättningsvis föreskrivas separat, och de materiella bestämmelser om studentexamen som ingår i gällande gymnasielag ska i huvudsak flyttas till lagen om anordnande av studentexamen (672/2005).

2 §. Gymnasieutbildningens syfte. I paragrafen föreskrivs det om gymnasieutbildningens syfte. Det centrala syftet med gymnasieutbildningen är även framöver att ge den studerande färdigheter att fortsätta sina studier på högskolenivå vid ett universitet eller en yrkeshögskola. Eftersom gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter för högskolestudier, ger den utan någon särskild bestämmelse färdigheter för sådan yrkesutbildning på andra stadiet som bygger på gymnasieutbildningen. Gymnasieutbildningen syftar också till att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Dessutom ska gymnasieutbildningen förbereda de studerande för livslångt lärande och för kontinuerlig självutveckling. De föreslagna bestämmelserna om syftet understryker gymnasieutbildningens ställning i det finska utbildningssystemet och dess uppgift som en del av de studerandes växande som människa och deras livslånga lärande. Bestämmelserna avspeglar också den rådande uppfattningen om allmänbildningen som en helhet som inte enbart anknyter till innehållet i kunskap och vetenskapsgränar eller läroämnena, utan även omfattar ett mångsidigt behärskande av breda kunskaper och färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället.

De syften med utbildningen som anges i lagen ska fungera som rättesnöre när statsrådet med stöd av den föreslagna 11 § utfärdar bestämmelser som gäller de allmänna nationella målen för utbildningen och studiernas innehåll, när Utbildningsstyrelsen utarbetar de läroplansgrunder som avses i 12 § och när utbildningsanordnarna ordnar utbildning som avses i lagen.

Enligt 3 mom. är syftet med den utbildning som förbereder för gymnasiestudier att ge den studerande de språkliga och andra färdigheter som de behöver vid övergången till gymnasieut-

bildning. Denna förberedande utbildning ska även i fortsättningen vara avsedd för invandrare och studerande med ett främmande språk som modersmål som har som mål att avlägga gymnasietens lärokurs men som inte har tillräckliga språkliga färdigheter för att klara studierna. Förutom att de språkliga färdigheterna utvecklas bekantar sig de studerande i den förberedande utbildningen med studiekulturen i den finländska gymnasieutbildningen. På så sätt får de en uppfattning om gymnasiestudierna och deras svårighetsgrad, varför tröskeln för att inleda gymnasiestudier sänks.

2 kap. **Ordnanande av utbildning**

3 §. Utbildningsanordnare. Till sitt innehåll motsvarar paragrafen i huvudsak 3 § i gällande gymnasielag. För att få ordna gymnasieutbildning ska det även i fortsättningen enligt 1 mom. krävas ett tillstånd som liksom för närvarande ska beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. Som utbildningsanordnare ska även framöver kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar och stiftelser kunna fungera. Tillstånd att ordna gymnasieutbildning beviljas efter ansökan. Tillstånd ska också kunna beviljas för utbildning som ordnas utomlands. Grundregeln är likväl att finländare som bor utomlands deltar i den undervisning som ordnas av bosättningslandet. Tillstånd att ordna gymnasieutbildning utomlands som beviljats med stöd av den nuvarande gymnasielagen har endast gällt utbildning som anordnats för finländare som varit tillfälligt bosatta utomlands, och det är inte meningen att tillstånden ska omprövas i samband med att lagen stiftas.

I motiveringarna till regeringspropositionen om den gällande gymnasielagen konstaterades det att avsikten inte är att det för sådan utbildning som ordnas för ungdomar och för sådan som ordnas för vuxna ska ges skilda tillstånd att ordna undervisning, utan tillståndet ska ge rätt att ordna utbildning för studerande i alla åldrar enligt vad utbildningsanordnaren bestämmer (RP 86/1997 rd, s. 71). Det samma ska gälla även de bestämmelser som nu föreslås. Alla som fått tillstånd att ordna gymnasieutbildning ska även i fortsättningen ha möjligt att, om de så önskar, ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Det är inte nödvändigt att nämna detta särskilt i bestämmelsen, eftersom tillståndet enligt ordalydelsen i bestämmelsen beviljas för att ordna utbildning som avses i lagen.

I 2 mom. föreskrivs det att utbildning som avses i lagen också kan ordnas vid en statlig läroanstalt. Beslut om gymnasieutbildning som ordnas vid statliga läroanstalter ska liksom för närvarande fattas av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av det som i lagen föreskrivs om tillstånd för ordnande av utbildningen och om särskilda utbildningsuppgifter. I 88 § i universitetslagen (558/2009) föreskrivs det om universitetens övningsskolor, där det även går att ordna universitetsutbildning. På ordnandet av utbildningen och upphörande med verksamheten tillämpas vad som någon annanstans föreskrivs om gymnasieutbildning vid statliga läroanstalter. När gymnasieutbildning ordnas vid universitetens övningsskolor ska således den föreslagna lagen tillämpas. Universitetens övningsskolor ska enligt förslaget fortfarande kunna ha en särskild utbildningsuppgift enligt i 6 och 7 §.

4 §. Förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning. I den föreslagna lagen ska det föreskrivas exaktare om förutsättningarna för att bevilja tillstånd att ordna gymnasieutbildning än i 4 § i gällande gymnasielag. En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att den utbildning som tillståndet gäller är nödvändig med hänsyn till det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet. Vid tillståndsprövningen har det till exempel betydelse hur många studerande den sökande väntas få samt regionens befolkningsunderlag och studerandeunderlag. Dessutom krävs det att den sökande har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildningen ska

kunna ordnas så att den till alla delar stämmer överens med kraven i den föreslagna lagen och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den och i läroplansgrunderna. Till de yrkesmässiga förutsättningarna hör till exempel en tillräcklig och behörig undervisningspersonal samt sådana ändamålsenliga, säkra och hälsosamma utrymmen och hjälpmedel som behövs för att undervisningen ska kunna ordnas. Utbildningsanordnarens inkomst- och utgiftsstruktur ska visa på en sådan soliditet att denne klarar även förändringar, till exempel måttliga variationer i antalet studerande, som medför överraskande kostnadseffekter.

Det ska inte heller framöver vara tillåtet att ordna utbildningen i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Detta betyder inte att verksamheten inte får ge utbildningsanordnarna ett överskott. Det väsentliga med hänsyn till bestämmelsen är att utbildningsanordnaren inte delar ut det överskott eller den förmån som verksamheten medför till sina ägare, utan till exempel reserverar medlen för investeringar eller motsvarande utgifter som är nödvändiga med hänsyn till ordnandet av utbildningen.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i tillstånd att ordna gymnasieutbildning. Enligt 4 § 2 mom. i gällande gymnasielag ska det i tillståndet anges i vilken form utbildningen ordnas. Bestämmelser om den form i vilken utbildningen ordnas finns i 12 § i gällande lag. Enligt 1 mom. i den paragrafen kan utbildningen delvis eller helt ordnas som närundervisning eller distansundervisning. Det finns i regel inget behov att i tillståndet bestämma i vilken form utbildningen ska ordnas, utan anordnaren får bestämma om utbildningen ska ordnas som närundervisning eller distansundervisning. Däremot ska utbildningsanordnarens rätt att ordna utbildningen vid en internatskola enligt den föreslagna paragrafen anges i tillståndet. Den andra meningen i det föreslagna momentet ska ersätta 3 § 3 mom. i gällande lag, men den ändrar inte det rådande rättsläget. Utbildningsanordnaren beslutar om de gymnasier där utbildningen ordnas och deras namn. Vid samma utbildningsanstalt kan man även ordna utbildning som hör till tillämpningsområdena för annan lagstiftning, såsom lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller lagen om yrkesutbildning (531/2017). Utbildningsanordnaren ska också besluta om undervisningsspråken vid sina läroanstalter med beaktande av villkoren rörande undervisningsspråk i tillståndet att ordna utbildningen och bestämmelserna om detta i 14 §.

Tillstånden att anordna gymnasieutbildning bör bilda en helhet som säkerställer en tillräcklig tillgång på gymnasieutbildning i hela landet. Tillräcklig tillgång innefattar såväl att antalet nybörjarplatser är tillräckligt som att utbildningen är geografiskt tillgänglig i landets olika delar. Även den svenskspråkiga och den samiskspråkiga befolkningens utbildningsbehov ska tillgodoses på tillbörligt sätt. I paragrafens 3 mom. påförs undervisnings- och kulturministeriet en skyldighet rörande detta. Bestämmelsen begränsar ministeriets prövningsrätt när det beslutar om tillstånd att ordna utbildning och säkerställer på så sätt ett heltäckande nät av utbildningsanordnare samt tillgången till utbildningen.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om de förfaranden som hänför sig till sökande av tillstånd och om de handlingar och redogörelser som ska fogas till ansökan. Syftet med regleringen på förordningsnivå är att göra det lättare att ansöka om tillstånd att ordna gymnasieutbildning och minska behovet att be om tilläggsutredningar och lämna sådana vid behandlingen av ansökningar.

5 §. Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. Enligt 4 § i gällande gymnasielag beslutar vederbörande ministerium om ändringar i ett tillstånd att ordna utbildning. Ministeriet kan återkalla ett tillstånd att ordna utbildning om utbildningen inte uppfyller föreskrivna krav för beviljande av tillstånd eller om utbildningen annars ordnas i strid med gymnasielagen eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den. Det finns

behov att precisera de nuvarande bestämmelserna om att ändra och återkalla tillstånd. Enligt huvudregeln i 1 mom. i ska undervisnings- och kulturministeriet besluta om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning efter ansökan. När ansökan behandlas beaktas de villkor som föreskrivs för beviljande av tillstånd att ordna utbildning i tillämpliga delar. Utbildningsanordnaren ska meddela undervisnings- och kulturministeriet om den beslutar att upphöra med att ordna gymnasieutbildning. I så fall återkallar ministeriet tillståndet.

I 2 mom. anges situationer där ett tillstånd att ordna gymnasieutbildning kan ändras eller återkallas utan ansökan. De förutsättningar som anges i momentet stämmer i huvudsak överens med de förutsättningar för återkallelse av tillstånd som anges i 4 § 3 mom. i gällande lag. Tillståndet behöver dock inte nödvändigtvis återkallas i sin helhet, utan en ändring av tillståndet kan vara en tillräcklig åtgärd. Tillståndet ska kunna återkallas om utbildningen inte längre ordnas även när anordnaren av utbildningen inte har ansökt om att tillståndet ska återkallas. Till skillnad från nuläget ska det dessutom enligt förslaget föreskrivas att förfarandet ska strida mot lagen på ett väsentligt sätt för att tillståndet på grund av detta ska kunna ändras eller återkallas. Den föreslagna ordalydelsen motsvarar bättre kraven i de allmänna rättsprinciperna för förvaltningen enligt vilka myndigheterna ska använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag och att myndigheternas åtgärder ska stå i rätt proportion till det eftersträvade målet. Om till exempel utbildning vid en internatskola ordnas på ett sätt som väsentligt strider mot den föreslagna lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, kan rätten att ordna utbildning vid en internatskola återkallas utan att tillståndet att ordna utbildning ändras på annat sätt.

Bestämmelser om att höra anordnaren av utbildningen och om andra förfaranden när tillstånd att ordna utbildning ändras eller återkallas finns i förvaltningslagen som tillämpas som allmän lag (434/2003). I 3 mom. föreskrivs det dessutom att undervisnings- och kulturministeriet ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet ändras eller återkallas. Jämfört med gällande lag är bestämmelsen ny. Den begränsar undervisnings- och kulturministeriets prövningsrätt samtidigt som den garanterar utbildningsanordnarens rättsskydd. Utbildningsanordnaren ska börja avhjälpa bristerna utan oskäligt dröjsmål. Om bristerna inte kan avhjälpas omedelbart, ska utbildningsanordnaren lägga fram en plan för hur det ska ske. Undervisnings- och kulturministeriet ska bedöma om planen är godtagbar innan det fattar beslut om den. Tillståndet ska kunna ändras eller återkallas trots vidtagna åtgärder eller framlagda planer, om undervisnings- och kulturministeriet bedömer att dessa inte är tillräckliga eller genomförbara. Dessutom föreskrivs det enligt förslaget att undervisnings- och kulturministeriet vid beslut om återkallelse av ett tillstånd att ordna utbildning ska säkerställa att återkallelsen inte äventyrar tillräcklig tillgång till gymnasieutbildning. Den föreslagna bestämmelsen har samband med 4 § 3 mom. Vid behov kan undervisnings- och kulturministeriet till exempel förhandla med en utbildningsanordnare som ansöker om återkallelse av tillstånd och med övriga anordnare av utbildning i regionen om åtgärder som garanterar en tillräcklig tillgång till gymnasieutbildning. I sista hand är det staten som ansvarar för tillgången till utbildningen, eftersom ordnande av gymnasieutbildning är en frivillig uppgift för kommunerna.

6 §. Särskild utbildningsuppgift. Gällande gymnasielag har genom lag 373/2017 kompletterats med nya bestämmelser om särskilda utbildningsuppgifter. Dessa träder i kraft den 1 augusti 2018. Samtidigt har lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) ändrats till nödvändiga delar. Syftet med lagändringen var att föreskriva mer exakt än tidigare om förutsättningarna att bevilja en särskild utbildningsuppgift samt om grunderna för beviljande av tilläggsfinansiering för en särskild utbildningsuppgift för att säkerställa att de sökande behandlas jämlikt och för att effektivisera den finansiering som beviljas

RP 41/2018 rd

på grundval av en särskild uppgift, så att undervisnings- och kulturministeriet kan bevilja tillstånd att ordna utbildning som gäller tills vidare och som innehåller en särskild utbildningsuppgift från och med den 1 augusti 2018 (RP 20/2017 rd, s. 6). Eftersom de bestämmelser som gäller särskilda utbildningsuppgifter nyligen har ändrats separat, föreslås det att de nya bestämmelserna tas med i den föreslagna lagen i huvudsak oförändrade. Den föreslagna paragrafen motsvarar 4 a § i gällande lag. Undervisnings- och kulturministeriet beslutade den 27 oktober 2017 om tillstånden för de särskilda utbildningsuppgifter som gäller utbildning som inleds i augusti 2018.

7 §. Uppföljning av uppfyllandet av förutsättningarna för en särskild utbildningsuppgift och återkallande av uppgiften. Paragrafens 1 mom. motsvarar 4 b § 1 mom. i gällande gymnasielag. I 2 mom. föreskrivs det om återkallelse av en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den. Villkoren för återkallelse ska enligt förslaget samstämmas med de villkor för att ändra och återkalla tillstånd för att ordna utbildning som anges i 5 § 2 mom. i den föreslagna lagen. Undervisnings- och kulturministeriet kan enligt förslaget återkalla en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den, om verksamhet enligt den särskilda utbildningsuppgiften inte längre ordnas, om den inte längre uppfyller de krav för beviljande av en särskild utbildningsuppgift som anges i lagen eller om verksamheten ordnas så att den väsentligt strider mot den föreslagna lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Tillstånd att ordna utbildning förblir likväl i kraft även om den särskilda utbildningsuppgiften återkallas.

8 §. Samarbete och anskaffning av utbildning. Paragrafens 1 mom. innehåller utbildningsanordnarens allmänna skyldighet att samarbeta med anordnare av annan undervisning och utbildning, med högskolor och med aktörer inom arbets- och näringslivet. I bestämmelsen betonas samarbetet mellan anordnarna av gymnasieutbildning och högskolorna starkare än i gällande lagstiftning. Utöver den allmänna skyldigheten att samarbeta föreskrivs det i 13 § 3 mom. i den föreslagna lagen mera detaljerat om utbildningsanordnarens skyldigheter att samarbeta vid ordnandet av undervisningen. Genom samarbete kan utbildningsanordnarnas verksamhet effektiviseras, utbildningens kvalitet förbättras och de valbara studier som tillhandahålls de studerande görs mångsidigare. Jämfört med 5 § 1 mom. i gällande gymnasielag utelämnas preciseringen att samarbetsskyldigheten gäller regionalt, och det ska inte heller i övrigt anges närmare med vilken krets av utbildningsanordnare, högskolor eller aktörer inom arbets- och näringslivet utbildningsanordnaren ska samarbeta. Avsikten är att de exakta formerna för samarbetet och en enskild utbildningsanordnares val av samarbetsparter alltid ska grunda sig på lokala behov och förhållanden. Samarbetet mellan utbildningsanordnare kan till exempel innebära att utbildningsanordnaren öppnar sitt utbildningsutbud för andra utbildningsanordnares studerande eller att utrymmen och personalresurser delas. Genom att utnyttja moderna nät- och fjärranslutningar möjliggörs också nya samarbetsformer internationellt samt särskilt i sådana områden där avstånden mellan läroanstalterna skapar utmaningar för genomförandet av samarbetet.

Enligt 2 mom. får utbildningsanordnaren komplettera den utbildning som ordnas genom att skaffa undervisning som avses i lagen och andra tjänster av en annan anordnare av gymnasieutbildning eller övrig utbildning, en högskola, någon annan offentlig aktör eller någon privat registrerad sammanslutning eller stiftelse. Bestämmelser om att skaffa utbildning finns även i 5 § 2 mom. i gällande gymnasielag. Ordalydelsen i det gällande momentet kan anses oklar i fråga om hur stor del av de tjänster som avses i lagen utbildningsanordnaren får skaffa externt. I regeringspropositionen om lagen konstateras emellertid att utbildningsanordnaren genom anskaffning av utbildningstjänster kompletterar den utbildning som den ger. Bestämmelsen gör det inte möjligt för utbildningsanordnare som beviljats tillstånd att själv avstå från att ordna

utbildning (RP 86/1997 rd, s. 76). I den föreslagna lagen ska den rådande principen uttryckas klarare. Den som ordnar gymnasieutbildning ska ha yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildningsanordnaren ska alltså i huvudsak själv kunna ordna undervisningen och övriga tjänster som sammanhänger med den. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är likväl inte att i jämförelse med nuläget skärpa praxisen rörande anskaffning av utbildning, och det ska inte heller i samband med den nya lagen fastställas exakta gränser för de anskaffade tjänsternas andel. I lagen ska det inte ingå bestämmelser om avtalsarrangemang vid anskaffning av utbildning eller om innehållet i sådana avtal. Utbildningsanordnaren ska enligt förslaget svara för att dess verksamhet är lagenlig i sin helhet även till de delar anordnaren köper tjänster.

9 §. Uppdragsutbildning. Gällande gymnasielag har genom lag 472/2017 kompletterats med bestämmelser om uppdragsutbildning vilka trädde i kraft den 1 augusti 2017. Enligt den nya 5 a § får en utbildningsanordnare som har rätt att ordna utbildning som leder till International Baccalaureate-examen ordna denna utbildning som uppdragsutbildning för medborgare i stater som inte hör till Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Det föreslås att dessa bestämmelser tas med i den föreslagna lagen utan ändringar.

3 kap. **Undervisning**

10 §. Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning. Enligt 1 mom. ska gymnasieutbildningen utgöra en lärokurs med målsatt tid på tre år. Gymnasieutbildning ska fortsättningsvis ordnas separat för unga och vuxna enligt olika lärokurser. De studier som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och de studier som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidsstudier. Lärokurserna ska alltså i överensstämmelse med det faktiska läget i dag ha olika omfång trots att den målsatta studietiden är lika lång. I den målsatta tiden på tre år har även den tid för självstudier som ingår i förberedelserna för studentexamen beaktats. Den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning utgör en lärokurs vars målsatta tid är ett år. Utbildningsanordnaren är enligt den föreslagna 13 § skyldig att ordna undervisningen och handledningen av studierna så att lärokursen kan avläggas inom den målsatta tiden. Den studerande ska likväl ha rätt att använda en längre tid än den målsatta tiden för att avlägga lärokursen i enlighet med den föreslagna 23 §. Lärokursen ska fortsättningsvis också kunna avläggas på en kortare tid än den målsatta tiden.

Enligt 2 mom. är grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen av lärokurserna utfärdas genom förordning av statsrådet. Användningen av studiepoäng som grund för dimensioneringen gör det möjligt att bestämma studiernas struktur flexibelt i den förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den föreslagna 11 §, vilket gör det möjligt att ordna mera omfattande studieavsnitt än i dag vilka överskrider ämnesgränserna. När studiepoäng införs främjas dessutom genomförandet av samarbetet mellan anordnarna av gymnasieutbildning och högskolorna och det blir lättare att räkna högskolestudier till godo i gymnasiets lärokurs och vice versa. Som grundenhet när studierna organiseras och avläggs används enligt den föreslagna lagen ett studieavsnitt. Enligt den föreslagna 12 § ska utbildningsanordnaren besluta vilka studieavsnitt som erbjuds de studerande. Avsikten är att det genom förordning av statsrådet ska föreskrivas att det vid utbildning för unga ska ges 14 timmar och 15 minuter undervisning per studiepoäng och vid utbildning för vuxna 9 timmar och 20 minuter undervisning per studiepoäng. Regleringen motsvarar 1 § i gällande gymnasieförordning (810/1998) när omfattningen av lärokurserna enligt 10 § 3 mom. i den föreslagna lagen beaktas.

I 3 mom. föreskrivs det om lärokursernas omfattning. Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar enligt förslaget 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna 88 studiepoäng. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar 50 studiepoäng. En kurs enligt det nuvarande systemet motsvarar enligt förslaget två studiepoäng. Lärokursernas omfattning i studiepoäng motsvarar följaktligen deras nuvarande omfattning.

11 §. Lärokursens innehåll. I paragrafen ska det föreskrivas om de studier som ska ingå i gymnasieutbildning och i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Bestämmelserna om vilka studier som ska och kan ingå i lärokurserna är mera uttömmande än bestämmelserna i 7 § i gällande gymnasielag. I 1 mom. föreskrivs det om vilka studier som måste ingå i gymnasiet lärokurs. De studier som avses i momentet är alltså obligatoriska för den studerande i en omfattning som anges närmare genom förordning av statsrådet. Den starka kunskapsbas som en bred allmänbildning förutsätter kan inte uppnås om studiernas innehåll är för smalt. Därför ska gymnasiet lärokurs fortsättningsvis innehålla studier i ett brett spektrum av ämnesgrupper. Lärokursen ska innehålla modersmål och litteratur, studier i det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier inbegripet religion eller livsåskådningskunskap, studier i konst- och färdighetsämnen samt studiehandledning. Lärokursen ska således fortsättningsvis innehålla studiehandledning i form av ett läroämne. Bestämmelser om personlig handledning och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier än den som ges inom ramen för läroämnet studiehandledning finns i den föreslagna 25 §. Det finns inget behov att i lagen särskilt nämna läroämnena hälsokunskap och gymnastik, men hälsokunskap ska fortsättningsvis ingå i de humanistisk-samhälleliga studier och gymnastik i de studier i konst- och färdighetsämnen som avses i momentet. För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna ska dock studierna i konst- och färdighetsämnen fortsättningsvis vara frivilliga.

Gymnasiet lärokurs kan enligt det föreslagna 2 mom. innehålla tematiska studier som utvecklar ett brett kunnande. Till det breda kunnandet hör till exempel att kunna hantera och förstå fenomen och helheter som överskrider gränser mellan läroämnena, färdigheter i att lära sig lära och tänka, kritiskt tänkande, färdigheter i att skaffa information, informationstekniska färdigheter, färdigheter i internationalism, arbetslivs- och entreprenörsfärdigheter, samarbets- och interaktionsfärdigheter samt olika färdigheter som sammanhänger med livskompetens och välbefinnande. I de tematiska studierna är det möjligt att på ett flexibelt och mångsidigt sätt utnyttja till exempel innehåll som anknyter till flera läroämnena och aktuella företeelser, samarbete med arbetsgivare och organisationer i regionen samt projekt- och gruppbaseerade arbetsätt. Bestämmelser om liknande temastudier finns för närvarande i 8 § i statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen (942/2014).

Lärokursen kan enligt 2 mom. också innehålla studiehelheter som genomgås i olika läroämnesgrupper eller läroämnena och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse och som kallas gymnasiediplom. Gymnasiediplomen ger den studerande en möjlighet att visa sitt intresse för och sina insikter i olika läroämnesgrupper eller läroämnena samt sin förmåga att arbeta målinriktat och långsiktigt och tillämpa den kunskap som han eller hon tillägnat sig i studierna. Även gymnasiediplom kan redan i dag ordnas med stöd av statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen i enlighet med läroplansgrunderna. Gymnasiediplom kan för närvarande avläggas i huslig ekonomi, bildkonst, handarbete, gymnastik, medieämnen, musik, dans och teater. Gymnasiediplomen ska likväl inte i den föreslagna lagen begränsas så att de

gäller endast konst- och färdighetsämnena, utan de ska också kunna gälla studier i andra ämnesgrupper.

Det föreskrivna innehållet i lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning motsvarar nuläget. I lärokursens innehåll betonas särskilt studierna i finska eller svenska på grund av syftet med utbildningen.

I fråga om den utbildning som avses i denna lag ska det enligt 4 mom. genom förordning av statsrådet föreskrivas om de allmänna riksomfattande målen, vilka läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—3 mom. Utöver de allmänna målen ska det alltså genom förordning anges närmare vilka ämnen som ska ingå i gymnasierundervisningen, vilka studier som ingår i lärokurserna, vilka studier som är obligatoriska och vilka som är valbara samt studiernas omfattning i antal studiepoäng. Läroämnena och omfattningen av de obligatoriska studier som för närvarande tillhandahålls som nationella fördjupade studier ska enligt förslaget inte ändras. En kurs enligt det nuvarande systemet motsvarar enligt förslaget två studiepoäng. I lagen ska det föreskrivas om omfånget av de studieavsnitt som undervisningen ska bestå av. Genom förordning av statsrådet ska det vara möjligt att utfärda bestämmelser också om detta. Det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning möjliggör flera olika sätt att reglera studiernas struktur och omfattning och ger statsrådet en omfattande prövningsrätt när det utfärdat bestämmelser om dessa. De bestämmelser som utfärdas genom förordning av statsrådet bestämmer de facto också omfattningen av utbildningsanordnarens beslutanderätt. I fråga om de obligatoriska studierna ska det genom förordning föreskrivas att utbildningsanordnaren beslutar hur studieavsnitten ska byggas upp. För att trygga de studerandes valfrihet ska det i fråga om de valbara studier som anges genom förordning av statsrådet i förordningen föreskrivas att de studerande ska ha möjlighet att avlägga dessa studier i form av studieavsnitt på två poäng. Detta utgör inget hinder för att studierna organiseras som mera omfattande studieavsnitt, men den studerande ska då erbjudas en möjlighet att avlägga studierna i delar som motsvarar de nuvarande kurserna. Den studerande ska alltså i en sådan situation erbjudas en möjlighet att avlägga endast en del av en mera omfattande studieavsnitt.

Enligt 5 mom. kan lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning utöver de studier som föreskrivs genom förordning av statsrådet även innefatta så kallade lokala studier som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan. Utbildningsanordnaren bestämmer omfattningen av de lokala studierna. De ska vara valbara för den studerande. De lokala studierna kan till exempel vara studier som anknyter till en eller flera nationella ämnesgrupper eller ett eller flera nationella ämnen och som fördjupar innehållet i de nationella studierna eller hjälper de studerande att förbereda sig för studentexamen. De kan också vara andra valbara studier som är lämpliga med hänsyn till gymnasiets uppgift. Även studier som avlagts vid någon annan läroanstalt eller andra kunskaper och färdigheter som den studerande skaffat sig till exempel genom hobbyer och föreningsverksamhet ska enligt förslaget kunna godkännas och räknas till godo i lärokursen. Bestämmelser om identifiering och erkännande av kunnande finns i 27 §.

12 §. Läroplan. I 1 mom. föreskrivs det om grunderna för läroplanen. Utbildningsstyrelsen ska i den förordning av statsrådet som avses i 11 § bestämma om målen för och de centrala innehållen i studierna med undantag av de tematiska studierna. Målen för och innehållet i de tematiska studierna bestäms alltså av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen ska besluta om strukturen för läroplansgrunderna mera i detalj. Bestämmelser om vad som ska bestämmas i grunderna för läroplanen finns också i 27 § 5 mom., 31 § 2 mom., 32 § 2 mom., 37 § 5 mom., 39 § 4 mom. och 40 § 3 mom. i den föreslagna lagen. För tydlighetens skull föreskrivs det att

grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Detta motsvarar nuvarande praxis när grunderna för läroplanen utarbetas.

Det får anses att det föreslagna bemyndigandet ger Utbildningsstyrelsen rätt att vad gäller de studier som ingår i lärokurserna bestämma också om de gemensamma målen för det breda kunnandet, som i de nuvarande grunderna för läroplanen kallas temaområden. Grunderna för läroplanen ska utformas så att målen för studierna och de centrala innehållen i dem gör det möjligt att få med breda kompetensområden och ämnesöverskridande teman i de studieavsnitt som erbjuds de studerande. Det är väsentligt att de studerande utvecklar ett brett kunnande under gymnasiestudierna bland annat med tanke på struktureringen av den kunskap som de tillägnat sig och utvecklingen av deras beredskap för högskolestudier.

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med grunderna för läroplanerna utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet till lärandet, studieavsnitten som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. På motsvarande sätt som grunderna för läroplanen ska även utbildningsanordnarnas läroplaner godkännas separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Läroplanen ska godkännas separat även för undervisning på svenska, finska och samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse om en gemensam läroplan för gymnasieutbildningen och den grundläggande utbildningen. Bestämmelsen motsvarar 11 § 3 mom. i gällande gymnasielag. Motsvarande bestämmelse ingår i 15 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

13 §. *Ordnanande av studierna.* Enligt 1 mom. beslutar utbildningsanordnaren om ordnandet och formerna för ordnandet av utbildningen enligt de villkor som anges i tillståndet. Undervisningen kan således i regel ges på det sätt som utbildningsanordnaren bestämt i form av när-, distans- och flerformsundervisning, men tillståndet att anordna utbildning kan vid behov exempelvis innehålla närmare villkor som rör distansundervisning. Närundervisningen ska fortsättningsvis ses som det primära sättet att ordna undervisningen eftersom de mål som föreskrivs för utbildningen särskilt inte i den utbildning som riktar sig till unga kan anses uppfyllas fullt ut om undervisningen sker enbart på distans. Till det väsentliga innehållet i gymnasiestudierna hör till exempel samverkan i grupp, socialt engagemang och interaktions- och samarbetsfärdigheter. Gränsen mellan närundervisning och distansundervisning kan dock förändras och bli mera svårbestämbar till följd av den tekniska utvecklingen, och därför används de här begreppen inte i lagen. Utbildningsanordnarens rätt att ordna utbildning vid en internatskola anges alltid i enlighet med 4 § i tillståndet att ordna utbildning.

Undervisningen och studiehandledningen ska enligt 2 mom. i paragrafen ordnas så att lärokurserna kan slutföras på målsatt tid. Bestämmelsen motsvarar 3 § i gällande gymnasieförordning som nu, i egenskap av bestämmelse som gäller individens rättigheter och skyldigheter, lyfts upp på lagnivå. Bestämmelsen ålägger utbildningsanordnarna att tillhandahålla de obligatoriska och valbara studier som ingår i lärokurserna i tillräcklig utsträckning och att ge de studerande den handledning och det stöd de behöver i sina studier. De studerande ska också ges möjligheter att ta om underkända studieprestationer. Anordnaren ska se till att målen för utbildningen uppnås och att de studerande ges förutsättningar för att avlägga lärokursen och studentexamen. De lösningar där distansundervisning utnyttjas ska i första hand grunda sig på

pedagogiska hänsyn, och de ska inte kunna användas som sparåtgärder. Samma princip ska också gälla andra lösningar som har med genomförandet av utbildningen att göra.

Paragrafens 3 mom. ålägger anordnaren att ordna undervisningen och handledningen av studierna så att den studerande har möjlighet till individuella val som gäller studierna. För att kunna åstadkomma ett tillräckligt utbud av studier kan utbildningsanordnaren utnyttja undervisning som ges av utbildningsanordnarens övriga läroanstalter, av högskolor och av andra utbildningsanordnare. När läroplanen utformas så att det även i praktiken är möjligt att på ett mångsidigt sätt identifiera och erkänna kunnande som den studerande skaffat tidigare eller någon annanstans främjas de studerandes möjlighet att skapa egna studievägar. I den studiehandledning som ingår i lärokurserna och i den personliga och övriga handledningen av studierna får de studerande stöd när de ska träffa sina val gällande studierna.

I momentet ska det också föreskrivas att en del av studierna ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Lagen ska inte innehålla närmare bestämmelser om hur samarbetet genomförs. Utbildningsanordnaren ska komma överens med högskolorna om de exakta formerna för samarbetet. Bestämmelsen ger alla studerande en möjlighet att bekanta sig med högskolestudier och avlägga ett studieavsnitt som ordnas i samarbete med en högskola samtidigt som den möjliggör olika sätt att genomföra samarbetet med hänsyn till lokala behov och förhållanden. Utbildningsanordnaren ska till exempel kunna komma överens med en högskola om att de studerande vid gymnasiet i fråga ska ha rätt att delta i kurser som ordnas av högskolan eller att högskolan erbjuder dem webbaserad undervisning. De studier som ordnas i samarbete kan ingå antingen i de obligatoriska eller i de valbara gymnasiestudierna. I syfte att utveckla samarbetet mellan gymnasier och högskolorna ska undervisnings- och kulturministeriet våren 2018 tillsätta en arbetsgrupp med uppgift utreda och beskriva det nuvarande samarbetet mellan gymnasier och högskolorna och olika verksamhetsmodeller för samarbetet, ange mål för samarbetet, föreslå hur samarbetet ska utvecklas och lägga fram nationella verksamhetsmodeller för samarbetet. I verksamhetsmodellerna beaktas utbildningsanordnarnas olika förutsättningar för samarbete, särskilt när det gäller de utbildningsanordnare som inte har någon högskola på nära håll.

Undervisningen ska dessutom ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande. I de gällande grunderna för gymnasiet läroplan ingår skrivningar om temaområden som rör arbetsliv och entreprenörskap samt internationalism. Dessa ska beaktas i undervisningen i samtliga läroämnen och i gymnasiet verksamhetskultur. Den föreslagna bestämmelsen accentuerar den centrala betydelse dessa färdigheter har som en del av det kunnande gymnasieutbildningen producerar, och den styr samtliga gymnasier så att de börjar beakta dem bättre i sin verksamhet än vad som är fallet i dag. De skyldigheter som anges i bestämmelsen kan fullgöras till exempel inom ramen för tematiska studier eller på något annat sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

I 4 mom. föreskrivs det om en årlig plan som det för närvarande föreskrivs om i 3 § i gymnasieförordningen. Utbildningsanordnaren ska fortsättningsvis bestämma till exempel läroanstaltens arbetstider och tidpunkterna för eventuella slutförhör för studieavsnitten. Undervisningstimmarna och arbetstiderna ska även planeras så att det blir lättare för de studerande att göra de individuella val som avses i 3 mom.

14 §. Undervisningsspråk. I ett tillstånd att ordna utbildning ska det i enlighet med 4 § anges på vilket eller vilka språk utbildningsanordnaren ordnar undervisning. Utbildningsanordnaren beslutar om de läroanstalter där utbildningen ordnas och om läroanstalternas utbildningsspråk i överensstämmelse med tillståndet att ordna utbildningen. Ett av undervisningsspråken är all-

tid finska eller svenska. Studentexamensproven ordnas i enlighet med läroanstaltens undervisningsspråk på finska eller svenska. Även de beslut som gäller den studerande meddelas på språket i fråga. Utöver finska eller svenska kan läroanstalten ordna undervisning på samiska, rommani, teckenspråk eller något annat språk, till exempel engelska eller tyska, som anges i tillståndet att ordna utbildningen. Ett sådant språk kan också vara läroanstaltens huvudsakliga undervisningsspråk. De studerande vars modersmål är finska eller svenska ska även vid dessa läroanstalter enligt 15 § undervisas i finska eller svenska som modersmål.

En del av undervisningen kan också ges på ett språk som inte anges i tillståndet att ordna utbildning. Undervisningen kan alltså ges delvis på engelska utan att detta fastställts i tillståndet att ordna utbildningen. Emellertid ska de studerande i så fall behärska undervisningsspråket tillräckligt bra för att deras möjligheter att följa undervisningen och slutföra lärokursen och studentexamen inte ska äventyras. Vad gäller modersmålsundervisningen ska 15 § iakttas även i detta fall.

Enligt 1 och 2 mom. ska utbildningsanordningarna kunna använda flexibla lösningar som gäller undervisningsspråket. Därför är det inte nödvändigt att på motsvarande sätt som i 6 § 3 mom. i gällande gymnasielag föreskriva att undervisningen i en särskild undervisningsgrupp eller läroanstalt huvudsakligen eller uteslutande kan meddelas på ett annat språk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

15 §. Undervisning i modersmålet. Ett av undervisningsspråken är enligt 14 § finska eller svenska. Som modersmål undervisas enligt läroanstaltens undervisningsspråk finska eller svenska eller samiska enligt den studerandes modersmål. Som modersmål kan läroanstalten också undervisa ett annat språk som är den studerandes modersmål. Närmare bestämmelser om undervisning i modersmålet ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet. Det gäller till exempel undervisning i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen för finska eller svenska som andra språk och lärokursen för litteratur.

16 §. Undervisning i religion och livsåskådningskunskap. Den föreslagna paragrafen motsvarar 9 § i gällande gymnasielag. Enligt huvudregeln för undervisningen i religion ska utbildningsanordnaren ordna religionsundervisning enligt den religion som flertalet av de studerande omfattar, och de studerande som hör till detta religiösa samfund deltar i undervisningen i sin egen religion. Dessutom ska det i överensstämmelse med gällande lag föreskrivas om undervisning i andra religioner och i livsåskådningskunskap.

17 §. Undervisningens offentlighet. Gymnasieundervisningen ska liksom för närvarande vara offentlig, men rätten att åhöra undervisningen ska kunna begränsas av grundad anledning. Det kan vara motiverat att begränsa offentligheten till exempel i en situation där undervisningen på grund av undervisningsmetoderna eller undervisningsutrymmena inte på ett skäligt sätt kan genomföras utan störningar om utomstående åhörare är närvarande.

18 §. Försök. I paragrafen föreskrivs det om försök som är nödvändiga för att utveckla utbildningen eller undervisningen huvudsakligen i överensstämmelse med nuläget. Enligt 15 § 4 mom. i gällande gymnasielag kan försökstillstånd beviljas för högst tre år och förlängas med högst två år. Detta möjliggör i praktiken att de studerande kan ta del av undervisning som meddelas enligt försöket i ett eller två år. Vad gäller försökets längd ska de studerande enligt den föreslagna paragrafen kunna antas till undervisning enligt ett försök för högst tre på varandra följande år. På så sätt får man tillräckligt med information för att kunna bedöma dess resultat och effekter. Det finns inte längre behov att föreskriva särskilt om försökets varaktighet. En person som antagits som studerande under de tre som nämns i bestämmelsen ska få

slutföra sina studier enligt försöksprogrammet även när studierätten förlängs i enlighet med 23 § i lagen.

4 kap. **Att söka sig till en läroanstalt och antagning som studerande**

19 §. *Att söka sig till en läroanstalt och ansökningsförfaranden.* I paragrafen föreskrivs det om att söka sig till studier i huvudsak på motsvarande sätt som i gällande lagstiftning. Som för närvarande ska en person som söker in till utbildning som avses i den föreslagna lagen enligt 1 mom. ha rätt att söka till den läroanstalt han eller hon önskar. Enligt 2 mom. ska man vid antagning av studerande kunna använda riksomfattande ansökningsförfaranden som det föreskrivs närmare om genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden finns i statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen (294/2014), som enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska förbli i kraft. I förordningen föreskrivs det om gemensam ansökan till yrkesutbildning och gymnasieutbildning, genom vilken studerande söker till grundläggande yrkesutbildning eller gymnasieutbildning för unga. Syftet med den gemensamma ansökan är att sörja för att den ålderskategori som avslutar den grundläggande utbildning kan övergå till utbildning som bygger på denna så smidigt som möjligt.

I den föreslagna lagen införs begreppet kontinuerlig ansökan. Enligt 3 mom. ska utbildningsanordnaren besluta om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas genom riksomfattande ansökningsförfaranden. I den kontinuerliga ansökan kan en person söka till en utbildning genom att lämna en ansökan inom ansökningstider och genom de ansökningsförfaranden som utbildningsanordnaren bestämt. Utöver de studieplatser som inte fördelas genom den gemensamma ansökan ska även de studieplatser som inte fyllts genom den gemensamma ansökan kunna fyllas genom den kontinuerliga ansökan. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är inte att ändra den ställning som den gemensamma ansökan har som den primära ansökningsvägen till gymnasieutbildning för unga, och bestämmelsen gör det inte möjligt att göra avsteg från en jämlik behandling av de sökande.

20 §. *Antagning som studerande.* I paragrafen föreskrivs det om antagning som studerande och beslut om antagning. Enligt 1 mom. beslutar utbildningsanordnaren om antagning till läroanstalten som studerande. När beslut om antagning som studerande fattas iaktas förvaltningslagen. Enligt den föreslagna 49 § får omprövning av beslut som gäller antagning som studerande begäras hos regionförvaltningsverket.

I 2 mom. föreskrivs det om vilka studier den studerande antas för att genomgå. Den föreslagna bestämmelsen är ny jämfört med gällande lagstiftning, men den motsvarar rådande praxis. De studerande antas för att genomgå gymnasieutbildning för unga eller för vuxna. Vid sidan av gymnasiets lärokurs antas de studerande för att avlägga studentexamen. I undervisning som ges inom ramen för en särskild utbildningsuppgift som syftar till avläggande en internationell examen enligt 17 § i lagen om anordnande av studentexamen som till nivån motsvarar studentexamen avlägger de studerande dock inte studentexamen utan den internationella examen i fråga. Den studerande kan också antas för att genomgå studier i ett eller flera läroämnen som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs, det vill säga så kallade ämnesstudier, eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Paragrafens 3 mom. bygger på samma principer som 19 a § i gällande gymnasielag, men ordalydelsen preciseras. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 7 kap. i förvaltningslagen ska en

sökande kunna meddelas skriftligt om att han eller hon inte har blivit antagen om antagningen av studerande sker på basis av riksomfattande ansökningsförfaranden enligt 19 § 2 mom. Utbildningsanordnaren ska dock ge ett förvaltningsbeslut om antagning som studerande om sökanden begär detta skriftligt eller muntligt inom 30 dagar från det att han eller hon fått ett sådant meddelande om studerandeantagningens resultat som avses i momentet.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det beslutsförfarande som för närvarande används vid antagningen av studerande och som har visat sig fungera i praktiken. Den sökande underlättas om sitt resultat i antagningen, antalet antagningspoäng han eller hon fått och poänggränsen för antagning genom ett brev. Utifrån detta kan den sökande bedöma behovet att begära omprövning. Med hänsyn till det stora antalet antagningsbeslut i de gemensamma antagningsförfarandena samt andra särdrag i antagningsprocessen är det motiverat att ett beslut som kan omprövas utfärdas endast på begäran av den sökande. Utbildningsanordnarna skulle annars tvingas använda tid på sådana negativa beslut som den sökande inte har något intresse att söka ändring i. Om den sökande har blivit antagen till sitt förstahandsval, har denne i allmänhet i praktiken inte något intresse av att klaga över negativa beslut i fråga om andra ansökningsönskemål. Förutom i ett brev som skickas per post kan det meddelande som avses i bestämmelsen med personens medgivande även sändas elektronisk.

21 §. Förutsättningar för antagning som studerande. I 1 mom. föreskrivs det om de allmänna villkoren för att anta en sökander till utbildning som avses i den föreslagna lagen. Till utbildningen kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande tidigare lärokurs. Till gymnasieutbildning kan alltså fortfarande antas den som har genomgått grundskolans lärokurs enligt grundskolelagen (476/1983) eller motsvarande äldre lärokurs. Som studerande kan antas även den som genomgått en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Personen ska i sådana fall för utbildningsanordnaren visa upp en utredning som är tillräcklig för att detta ska kunna bedömas.

Som studerande kan av vägande skäl även antas den som inte har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands men som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara studierna. Beslutet om antagning som studerande ska i detta fall motiveras. Enligt 45 § 2 mom. i förvaltningslagen behöver ingen motivering ges i andra fall. Utbildningsanordnaren kan av den sökande kräva utredningar och prov som behövs för bedömningen. Kravet om vägande skäl och skyldigheten att motivera beslutet betonar vikten av återhållsamhet när sådana personer som avses i bestämmelsen antas till gymnasieutbildning som studerande. I regel ska personen vägledas att söka till utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning.

För antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieundervisning tillämpas förutom kraven i 1 mom. även tilläggskraven i 2 mom. Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning är enligt förslaget fortfarande avsedd för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål. Definitionen av invandrare i 2 a § i den gällande gymnasielagen motsvarar definitionen i 3 § 3 punkten i lagen om främjande av integration (1386/2010). I den föreslagna bestämmelsen hänvisas till nämnda punkt i lagen om främjande av integration. Personer som söker internationellt skydd eller vistas i landet olagligt är inte sådana invandrare som avses i bestämmelsen. Med en person med ett främmande språk som modersmål avses enligt förslaget en person vars modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska enligt det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009). Ytterligare villkor för att den sökande ska kunna antas som studerande är som för närvarande att den sökande inte har till-

räckliga språkliga färdigheter för att klara gymnasiestudier på finska eller svenska, att den sökande har som mål att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen och att den sökande inte har avlagt en högskoleexamen.

22 §. Grunder för antagning som studerande. Vid antagningen av studerande ska, enligt 1 mom., jämlika antagningsgrunder tillämpas. Bestämmelsen uttrycker en princip för antagning av studerande som ska iakttas när studieplatser fylls oavsett om det sker genom ett riksomfattande ansökningsförfarande eller kontinuerlig ansökan.

I den föreslagna lagen fastställs de grundläggande principerna för antagning som studerande exaktare än i gällande gymnasielag. De preciseras ytterligare genom reglering på förordningsnivå. I 2 mom. föreskrivs det om grunderna för antagning som studerande i gymnasieutbildning för unga. Som grunder för antagning som studerande används enligt förslaget sökandenas tidigare studieframgång och ansökningsönskemål samt eventuella antagnings- eller lämplighetsprov och andra prov enligt beslut av utbildningsdanordnaren. Närmare bestämmelser om antagningsgrunderna och hur de betonas utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Bestämmelser om grunderna för antagning finns i undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006), som enligt de föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska förbli i kraft.

I den förordning av undervisnings- och kulturministeriet som nämnts ovan kan det enligt 3 mom. i paragrafen föreskrivas om grunderna för antagning som studerande vid antagning av studerande till en internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och till studier som förbereder för en sådan examen. I övrigt beslutar utbildningsanordnaren om grunderna för antagning som studerande.

Enligt 4 mom. beslutar utbildningsanordnaren om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna, studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Bestämmelser om antagning av sökande som är under 18 år till gymnasieutbildning för vuxna ska också ingå i lagen, och gällande lagstiftning preciseras eftersom det har observerats oklarheter i nuvarande praxis. Enligt momentet ska antagningen ske av en grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation och som medför att det inte är skäligen förutsätta att sökanden ska studera på heltid i en gymnasieutbildning för unga. Antagningen som studerande ska således inte kunna grunda sig på omständigheter som har samband med anordnarens verksamhet, såsom bildandet av studerandegrupper eller till exempel enbart den studerandes svaga studieframgång i utbildning för unga. Vid antagning till gymnasieutbildning för vuxna ska det fattas ett särskilt beslut även när den studerande övergår till utbildningen från en gymnasieutbildning för unga som ordnas av samma utbildningsanordnare. I beslutet om antagning som studerande ska den grundade anledning som avses i momentet specificeras.

5 kap. **Den studerandes rättigheter och skyldigheter**

23 §. Studierätt. I paragrafen föreskrivs det om den studerandes studierätt och när den börjar, om extra tid som beviljas för slutförande av studierna och om den studerandes rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt. Den terminologi som används stämmer överens med terminologin i den övriga utbildningslagstiftningen.

Enligt 1 mom. börjar den studerandes studierätt vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer. Studierätten börjar i regel när den årliga arbetstiden för gymnasieutbildningen och de faktiska studierna inleds i enlighet med vad som utbildningsanordnaren beslutat.

I 2 mom. föreskrivs det om studierättens varaktighet. Även om den målsatta tiden för avläggande av gymnasieutbildningens lärokurs enligt 10 § är tre år och utbildningsanordnaren enligt 13 § är skyldig att ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras inom den tiden, ska den studerande även i fortsättningen ha rätt att avlägga lärokursen på fyra år. Bestämmelsen möjliggör individuella studievägar för de studerande, beaktar de studerandes varierande livssituation och förebygger att studerande avbryter sina studier i onödan. Genom den studiehandledning enligt 11 § 1 mom. som ges som läroämne, den studiehandledning som ges enligt 25 §, det stöd som avses i 28 §, och de avvikande studiearrangemang som avses i 29 § kan läroanstalten påverka studiernas framskridande så att de inte fördröjs i onödan. Den lärokurs som förbereder för gymnasieutbildning ska som för närvarande kunna avläggas på ett år i överensstämmelse med dess omfattning.

Utbildningsanordnaren kan bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak. Även denna bestämmelse motsvarar till sitt innehåll gällande gymnasielag, men sjukdom och skada nämns explicit som särskilda orsaker. Andra särskilda orsaker kan vara att den studerande avlägger särskilt omfattande gymnasiestudier, att den studerande tränar för toppidrott eller olika sociala orsaker som sammanhänger med den studerandes livssituation och som har inverkat på studiernas framskridande.

I 3 mom. föreskrivs det om tillfälligt avbrytande av studierätten. Också för närvarande har den studerande i praktiken kunnat avbryta sina gymnasiestudier tillfälligt, men eftersom bestämmelser om detta saknats har olika utbildningsanordnares praxis bland annat när det gäller godtagbara grunder för avbrottet varierat. Momentet om tillfälligt avgrytande av studierna gör praxisen enhetligare och säkerställer att de studerande behandlas jämlikt. Motsvarande bestämmelse finns också i lagen om yrkesutbildning. Bestämmelsen motsvarar också universitetslagens och yrkeshögskolelagens bestämmelser om omständigheter under vilka en studerande kan anmäla sig som frånvarande under det första läsåret samt orsaker till frånvaro som inte beaktas vid avräkningen mot den maximala studietiden.

Enligt det föreslagna 3 mom. har en studerande rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Den studerande får, om han eller hon så önskar, i stället för att tillfälligt avbryta studierätten fortsätta studierna, om det i övrigt är möjligt. En studerande får till exempel enligt 8 kap. 4 a § i sjukförsäkringslagen studera i liten skala under en sjukdagpenningsperiod. I sådana fall kan de orsaker som nämns i 3 mom. beaktas som särskilda skäl enligt 2 mom. om det senare visar sig nödvändigt att bevilja extra tid.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan studierätten på begäran av den studerande avbrytas tillfälligt även av någon annan grundad anledning. I lagen föreskrivs det inte närmare vilka dessa anledningar är, men de kan ha samband med den studerandes livssituation, såsom en skada eller en sjukdom, ett år som utbytesstuderande eller sådana familjesituationer på grund av vilka det är motiverat att avbryta studierätten tillfälligt.

I paragrafen anges det inte hur länge ett tillfälligt avbrott enligt 3 mom. kan vara. Grundprincipen kan likväl anses vara att pauser i studierna som varar till exempel några dagar eller ett par veckor inte kräver beslut enligt 3 mom., utan den studerande ska kunna komma överens om dessa situationer med utbildningsanordnaren enligt de förfaranden gällande en studerandes

frånvaro som avses i 30 § 1 mom. Någon övre gräns för tillfälliga avbrott anges inte heller. Grundprincipen ska likväl vara att grunden för ett tillfälligt avbrott är en tidsmässigt begränsad omständighet och att ett tillfälligt avbrott till exempel endast av särskilda skäl kan vara längre än ett år.

Enligt 4 mom. beslutar utbildningsanordnaren om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan. Den studerande bör ansöka om extra tid i tid, så att studierätten inte upphör i enlighet med 24 §. Behovet att ansöka om extra tid bör behandlas i den personliga handledningen av den studerande.

24 §. Studierättens upphörande. I paragrafen föreskrivs det om studierättens upphörande på ett tydligare sätt än i nuvarande lagstiftning. Enligt 1 mom. förlorar en studerande sin studierätt om han eller hon inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats eller om han eller hon inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna. Den studerande förlorar också sin studierätt om han eller hon utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna. I sådana situationer bör utbildningsanordnaren kontakta den studerande för att utreda dennes avsikter i fråga om studierna. Om personen inte svarar på kontaktförsöket eller inte ens efter samtal deltar i undervisningen, framlägger en grundad anledning till sin frånvaro eller på annat sätt kommer överens med utbildningsanordnaren om hur utbildningen ska fortsätta, förlorar han eller hon sin studierätt. Till sitt innehåll motsvarar paragrafens 1 mom. bestämmelserna i 24 § 2 mom. i gällande gymnasielag om när en studerande anses ha avgått.

Om den studerande skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten enligt 2 mom. den dag som meddelandet anländer hos utbildningsanordnaren eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Enligt 3 mom. ska utbildningsanordnaren meddela ett separat beslut om att studierätten upphör. Bestämmelsen kommer att skapa en klarare praxis i fråga om studierätten, och den behövs för att klargöra en enskild studerandes situation till exempel när denne ansöker om sociala förmåner som beror av statusen som studerande eller dess upphörande.

25 §. Rätt till undervisning och till handledning av studierna. I paragrafen föreskrivs det om den studerandes rätt till undervisning och studiehandledning. Enligt 1 mom. har den studerande rätt att få undervisning på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan. Enligt förslaget kan det förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt och den studerande kan även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt efter ansökan. Bestämmelserna om självständiga studier motsvarar i huvudsak 4 § i gällande gymnasieförordning. De lyfts upp på lagnivå därför att de gäller individens rättigheter och skyldigheter. Bestämmelserna preciseras dock så att självständiga studier är möjliga bara om de inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och studentexamen.

En bestämmelse om studiehandledning finns för närvarande i gymnasieförordningen, och den ska enligt förslaget lyftas upp på lagnivå eftersom den gäller de studerandes rättigheter. I 2 mom. föreskrivs det precisare än i gällande lagstiftning om den studerandes rätt till handledning av studierna. Handledningen i gymnasiet bildar en helhet som stöder de studerande i olika skeden av deras studier och utveckla deras förmåga att träffa val och ta beslut som gäller deras utbildning och framtid. Handledningen är ett målstyrt arbete som gymnasiets utbildningspersonal sköter gemensamt. Studiehandledaren bär huvudansvaret för den praktiska or-

ganiseringen av studiehandledningen samt för planeringen och genomförandet av handledningen som helhet.

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har enligt förslaget rätt att regelbundet få förutom sådan studiehandledning i form av läroämne som avses i 11 § 1 mom. även personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och sökande till fortsatta studier. Eftersom den personliga handledningen ska vara anpassad efter den studerandes behov, kan den för olika studerande ha olika omfattning och innehåll.

I 3 mom. föreskrivs det om den studerandes rätt att få handledning för ansökan till andra studier, om den studerandes studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller om den studerande har meddelat att han eller hon avbryter studierna. Bestämmelsen är ny och behövs för att dirigera de studerande som avbryter gymnasiestudierna till andra studier och för att minimera en eventuell fara för utslagning.

Handledningens betydelse accentueras i utbildningens brytnings- och övergångsskeden. Enligt gällande lagstiftning har studiehandledarna i gymnasieutbildningen inte en så kallad uppföljningsuppgift det vill säga skyldighet att följa upp hur de personer som genomgått gymnasiets lärokurs och avlagt studentexamen senare placerar sig i fortsatta studier. Eftersom det i gällande lagstiftning inte finns bestämmelser om en sådan uppgift, har studiehandledarna inte heller haft rätt att få uppgifter om vart de studerande sökt sig och hur de placerat sig. I 4 mom. föreskrivs det att den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs och som inte fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering. Rätten till handledning ska gälla under det år som följer på året då lärokursen slutfördes, och för handledningen svarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt lärokursen har slutförts. Handledningen behöver inte ges vid den läroanstalt där den studerande har genomgått gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren kan också genomföra handledningen centraliserat. Handledning ska ges på begäran.

Paragrafens 4 mom. kompletterar bestämmelserna om uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet för unga under 29 år i ungdomslagen (1285/2016). Det uppsökande ungdomsarbetet har som primär uppgift att hjälpa unga som står utanför arbetsmarknaden eller som behöver stöd för att ta del av de tjänster som de behöver. Det uppsökande ungdomsarbetet erbjuder den unga tidigt stöd om denne själv önskar det. Det inleds i första hand på basis av den ungas egna uppgifter och dennes egen bedömning av sitt behov av stöd. Verkstadsverksamheten för unga har till uppgift att genom träning förbättra den ungas färdigheter för att kunna komma in på en utbildning, slutföra en utbildning och komma in på den öppna arbetsmarknaden eller få tillgång till någon annan service som denne behöver. Den unga kommer i regel till verkstaden efter hänvisning av en myndighet eller någon som sköter ett offentligt uppdrag. Unga kan också på eget initiativ söka sig till verkstaden.

26 §. Individuell studieplan. I paragrafen föreskrivs det om den studerandes individuella studieplan. Bestämmelserna är nya, men motsvarar ordalydelsen i gällande grunder för gymnasiets läroplan. För att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetslivet ska en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs enligt 1 mom. utarbeta en individuell studieplan som innehåller en plan för gymnasiestudierna, en plan för studentexamen, en plan för fortsatta studier och en karriärplan. Målet är att de studerande planerar sina gymnasiestudier och gör sina val så att han eller hon har beredskap att söka in till fortsatta studier direkt efter gymnasiestudierna. Den studerandes plan för fortsatta

studier är ett centralt verktyg i studiehandledningen som möjliggör en allt mera individuell handledning. När studierna avslutas har den studerande bättre förutsättningar att söka till fortsatta studier samt djupare insikter i utbildningsalternativen och i arbetslivet. Den personliga studieplanen är ett dokument som den studerande själv utarbetar, men enligt 2 mom. ska den utarbetas med stöd av läroanstaltens undervisningspersonal. Planen ska utarbetas i början av studierna, och den ska uppdateras regelbundet när studierna framskrider.

27 §. Identifiering och erkännande av kunnande. I paragrafen bekräftas den studerandes rätt att få kunnande som denne förvärvat tidigare identifierat och erkänt. I den föreslagna paragrafen lyfts utbildningsanordnarens uppgift att utreda det kunnande som den studerande har förvärvat tidigare tydligare fram som en aktiv skyldighet. Enligt 1 mom. ska utbildningsanordnaren i samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Utbildningsanordnaren ska inte utöver den studerandes egen utredning vara skyldig att på annat sätt utreda kunnande som den studerande eventuellt förvärvat tidigare om det inte kan kontrolleras direkt i riksomfattande register och tjänster som alla utbildningsanordnare har tillgång till.

Enligt 2 mom. ska utbildningsanordnaren erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Alla studier som ingår i gymnasieutbildningen och som den studerande genomgått ska tillgodoräknas direkt enligt lagen oberoende av om läroanstalten själv ordnar motsvarande studier eller i form av vilka studieavsnitt eller delar av studieavsnitt som studierna ordnas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnaren i överensstämmelse med nuvarande praxis erkänna även kunnande som förvärvats på annat håll, om den motsvarar målen för och innehållet i läroplanen. Sådant kunnande kan till exempel vara förvärvat i en annan utbildning, i arbetslivet eller i hobby- eller föreningsverksamhet.

Enligt 3 mom. ska det i fråga om erkännande av den studerandes kunnande iakttas vad som föreskrivs i 37 och 38 § om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. Momentet motsvarat bestämmelser i gällande gymnasielag.

Enligt 4 mom. ska beslut om erkännande av kunnande på särskild begäran fattas innan studierna eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds. Denna bestämmelse om tillgodoräkning på förhand motsvarar också gällande gymnasielag samt nuvarande praxis.

För att säkerställa en enhetlig praxis för tillgodoräkning och en jämlik behandling av de studerande utfärdar utbildningsstyrelsen enligt 5 mom. närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfaranden i samband med det, vilket stämmer överens med nuvarande praxis. Utbildningsstyrelsen kan bestämma omfånget av det kunnande som erkänns och principerna för omvandling av betyg olika situationer, till exempel när den studerande byter läroanstalt.

28 §. Stöd för lärandet. I gällande lagstiftning om gymnasieutbildningen ingår det inga bestämmelser om lärandestöd eller specialundervisning. En stor del av de utbildningsanordnare som ordnar gymnasieutbildning erbjuder också för närvarande stöd för studerande som har inlärningssvårigheter. För att garantera att de studerande behandlas jämlikt ska det dock i lagen föreskrivas om stöd för lärandet. På så sätt kan man säkerställa att unga som avslutar den grundläggande utbildningen har verkliga möjligheter att fortsätta med sådana studier på andra stadiet som motsvarar deras studiefärdigheter och intresse. Rätten till stöd för lärandet gör det

lättare att gå över från den grundläggande utbildningen till gymnasiestudier, säkerställer de studerandes möjlighet till jämlika studier, främjar studiernas framskridande och förebygger avbrytande av studierna på grund av inläringssvårigheter. Detta har positiva effekter även på de studerandes senare liv, välmåga, fortsatta studier och sysselsättning. Enligt 1 mom. har en studerande som på grund av inläringssvårigheter har svårt att genomgå studierna rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt sina individuella behov. Den studerande har denna rätt oavsett vad inläringssvårigheterna beror på, och det finns därför inget behov att räknas upp olika orsaker i lagen. Stöd för lärandet kan till exempel behövas av studerande med läs- och skrivsvårigheter, studerande som har olika inläringssvårigheter på grund av en sjukdom eller skada eller studerande med en besvärlig familjesituation eller livssituation som återspeglar sig i studierna i form av inläringssvårigheter. Stöd kan också sådana studerande behöva som har koncentrationssvårigheter eller brister i sina studiefärdigheter.

Specialundervisning är undervisning som ges utöver ämnesundervisningen och där den studerande till exempel får hjälp med utmaningar som beror på koncentrationssvårigheter eller andra inläringssvårigheter och med att tillägna sig studietekniker samt får anvisningar och praktisk övning i anknytning till dessa. Avsikten är att specialundervisningen ska ges av en speciallärare och att det till förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) fogas bestämmelser om behörighetsvillkor för speciallärare inom gymnasieutbildningen. Annat stöd för inlärandet kan vara exempelvis stödundervisning eller extra undervisning i anknytning till ett läroämne vilken ges utöver den övriga undervisningen eller övriga motsvarande åtgärder vid förhör eller andra situationer som har samband med att visa kunnandet. Speciallärarna har i praktiken också en konsultativ roll som stöd för ämneslärarna i frågor som gäller genomförandet av undervisningen.

Enligt 2 mom. ska stödbehovet bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider. Under studiernas gång är det viktigt att följa upp den studerandes lärande och vid behov göra ändringar i stödåtgärderna. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i den studerandes individuella studieplan. För att få stöd för lärandet krävs inte någon medicinsk diagnos eller något annat läkarutlåtande, men med den studerandes medgivande kan en sådan utredning utnyttjas när stödbehovet utreds. Bedömningen av stödbehovet kan dessutom ske i samarbete kuratorer och psykologer inom studerandevården.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse där det i fråga om assistenttjänster som studierna förutsätter, särskilda hjälpmedel och andra tjänster hänvisas till annan lagstiftning. Bestämmelsen motsvarar 29 § 2 mom. i gällande gymnasielag.

29 §. Avvikande studiearrangemang. I paragrafen föreskrivs det om avvikande studiearrangemang huvudsakligen i överensstämmelse med bestämmelserna om särskilda undervisningsarrangemang i gällande lag. Den föreslagna paragrafens rubrik motsvarar bättre dess innehåll, eftersom paragrafen inte bara gäller särskilda arrangemang i undervisningen, utan avvikande studiearrangemang i vidare mening. De åtgärder som avses i bestämmelsen är i regel avsedda att vara sekundära i förhållande till 27 och 28 §. Bestämmelsen preciseras med ett villkor om den studerandes samtycke. Grundprincipen är att åtgärderna för avvikande studiearrangemang ska basera sig på en ansökan av den studerande. Men även utbildningsanordnaren får ta initiativ och föreslå sådana åtgärder som avses i paragrafen om de åtgärder som avses i 27 och 28 § inte är tillräckliga.

Enligt paragrafen kan den studerandes studier efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och

färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen, 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen eller 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet. Bestämmelsen i 3 punkten innehåller en precisering jämfört med gällande lag genom att sjukdom och skada nämns uttryckligen som skäl till avvikande studiearrangemang. När det gäller studerande med skada kompletterar bestämmelsen en bestämmelse i 15 § i diskrimineringslagen (1325/2014) enligt vilken utbildningsanordnaren ska göra sådana ändamålsenliga och rimliga anpassningar som behövs i det enskilda fallet för att göra det möjligt för personer med skada att på lika villkor som andra få utbildning.

30 §. *Den studerandes skyldigheter.* I paragrafen föreskrivs det om den studerandes skyldigheter. Enligt 1 mom. är en av skyldigheterna liksom för närvarande att delta i undervisningen. Den studerande ska likväl ha rätt att vara frånvarande av grundad anledning, såsom sjukdom. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro. Det handlar till exempel om i vilka fall frånvarotillstånd ska sökas på förhand och när det går att anmäla frånvaron i efterhand. Grundregeln är att frånvaro ska anmälas på förhand, varvid utbildningsanordnaren överväger om frånvaron är motiverad. Vid frånvaro på grund av sjukdom och andra oförsedda omständigheter kan man likväl lämna anmälan i efterhand. Utbildningsanordnaren beslutar också hur lång frånvaron får vara innan den studerande i stället för frånvarotillstånd bör ansöka om tillfälligt avbrott i studierna enligt 23 § 3 mom. Bestämmelsen möjliggör utbildningsanordnarnas nuvarande praxis rörande frånvaro.

Enligt 2 mom. ska den studerande utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Bestämmelsen i gällande gymnasielag preciseras enligt förslaget genom en bestämmelse enligt vilken den studerande ska låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten och hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Denna precisering grundar sig på ett förslag om förebyggande av mobbing samt främjande av arbetsron inom småbarns-pedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt på andra stadiet som en arbetsgrupp vid undervisnings- och kulturministeriet publicerade i mars 2018 (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:16). De skyldigheter som de studerande har enligt paragrafen kan preciseras i den ordningsstadga som utbildningsanordnaren godkänner enligt 40 § 4 mom. Paragrafens 2 mom. innehåller dessutom en hänvisning till det 7 kap. i lagen, där det föreskrivs om disciplinära åtgärder som vidtas mot studerande.

31 §. *Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.* I paragrafen föreskrivs det samlat om samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Samarbetet med vårdnadshavarna och hemmen har en central plats i gymnasiets verksamhetskultur, och det bör förbli regelbundet under hela den tid gymnasiestudierna varar. Syftet med samarbetet är att stödja den studerandes välmåga, sunda utveckling, sunda utveckling och förutsättningar för att lära sig samt att främja de studerandes, vårdnadshavarnas och hemmens delaktighet samt gemenskap, välbefinnande och säkerhet vid läroanstalten.

Paragrafens 1 mom. anger en allmän samarbetskyldighet enligt vilken utbildningsanordnaren vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska dessutom regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet. Momentet motsvarar bestämmelser i gällande gymnasielag.

Enligt 2 mom. beslutar Utbildningsstyrelsen om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten i de grunder för läroplanen som avses i 12 §, och enligt 3 mom. beslutar utbildningsanordnaren i den läroplan som avses i 12 § om genomförandet av samarbetet. Hur samarbetet ordnas praktiskt bestäms följaktligen av utbildningsanordnaren, vilket även är fallet i dag.

32 §. Studerandevård. Paragrafens 1 mom. ska enligt förslaget innehålla en informativ hänvisning till lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). I 2 och 3 mom. samlas bestämmelser om målen för och genomförandet av studerandevården i överensstämmelse med gällande gymnasielag. I 2 mom. ges Utbildningsstyrelsen behörighet att besluta om de centrala principerna för den studerandevård som ordnas i gymnasieutbildning för unga och om målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet i de grunder för läroplanen som avses i 12 §. Föreskrifterna bör beredas i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Enligt 3 mom. bestämmer utbildningsanordnaren i läroplanen som avses i 12 § om genomförandet av studerandevården. De delar av läroplanen som gäller studerandevården ska utarbetas i samarbete med de kommunala myndigheter som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av social- och hälsovården.

33 §. Säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och studerandekår. I paragrafen föreskrivs det om de studerandes delaktighet och om studerandekårsverksamhet. I 1 mom. föreskrivs det om utbildningsanordnarens allmänna skyldighet att säkerställa att studerandena har möjlighet att påverka utbildningsanordnarens verksamhet som avses i den föreslagna lagen och utvecklingen av den samt beredningen av beslut som gäller de studerande och påverkar deras ställning. Med beslut som gäller de studerande och påverkar deras ställning avses förutom läroplanen och planer som är förknippade med den samt läroanstaltens ordningsstadga även andra eventuella beslut som inverkar på de studerandes ställning.

Enligt 2 mom. ska varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt den föreslagna lagen precis som i dag ha en studerandekår som består av läroanstaltens studerande. Utbildningsanordnarens olika läroanstalter kan likväl ha en gemensam studerandekår. Studerandekårens uppgift är liksom enligt gällande gymnasielag att främja samarbetet mellan de studerande, öka de studerandes påverkningsmöjligheter och delaktighet och utveckla samarbetet mellan de studerande och utbildningsanordnaren samt bidra till att förbereda de studerande för ett aktivt och kritiskt medborgarskap. Enligt förslaget ska utbildningsanordnaren liksom i nuläget säkerställa tillräckliga verksamhetsförutsättningar för studerandekåren. Studerandekåren kan om den så önskar registrera sig som förening enligt föreningslagen (503/1989), men utbildningsanordnaren kan inte förutsätta detta som villkor för att bevilja ekonomiskt stöd.

Förutom genom studerandekårsverksamhet ska utbildningsanordnaren enligt 3 mom. även på andra sätt säkerställa de studerandes möjligheter att delta och påverka de ärenden som avses i 1 mom. De studerande ska således ha möjlighet att delta och påverka även utanför studerandekårens verksamhet. Till dessa andra sätt att delta och påverka hör exempelvis tutorverksamhet och olika studerandeenkäter, höranden och workshoppar. Genomförandesätten får bestämmas av utbildningsanordnarna. Utbildningsanordnaren ska också informera de studerande om hur de kan delta och påverka.

I stället för kraven om att höra de studerande och studerandekåren och att utreda deras åsikter, krävs det i den aktuella paragrafen att de studerandes möjligheter att delta och påverka säkerställs. Studerandekårsverksamheten och de studerandes övriga deltagande i gymnasiets verksamhet och utvecklingen av den är en väsentlig del av verksamheten vid en läroanstalt som

tillhandahåller gymnasieutbildning. Enligt 4 mom. ska verksamheten planeras som en del av läroplanen och övriga planer som grundar sig på läroplanen eller i samband med dem.

34 §. *Avgifter som tas ut av de studerande.* Enligt 1 mom. ska undervisningen och handledningen som hör till utbildning enligt den föreslagna lagen liksom i dag vara avgiftsfria för den studerande. Avgiftsfriheten ska i överensstämmelse med rådande praxis omfatta förutom den egentliga undervisningen även de uppgifter som undervisningen förutsätter eller som anknyter till den, såsom prov, omprov och andra utvärderingar samt betyg över avlagda studier. Det föreslås för klarhetens skull att det i paragrafen införs en bestämmelse om att antagnings- och lämplighetsprovets ska vara avgiftsfria, vilken stämmer överens med nuvarande praxis.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag i fråga om undervisningens avgiftsfrihet på motsvarande sätt som i gällande lagstiftning. Enligt momentet kan avgifter tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom. Därtill ska skäliga avgifter även i fortsättningen kunna tas ut av de studerande för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanlutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Liksom i dag innefattar den avgiftsfria undervisningen i den utbildning som avses i den föreslagna lagen inte någon rätt till avgiftsfria läroböcker och andra läromedel eller sådana arbetsredskap, till exempel skriv- och anteckningsdon, miniräknare eller datorer, som är nödvändiga i studierna. Mindre bemedlade studerande har möjlighet att söka utkomststöd för kostnaderna för läromedel och redskap som utbildningsanordnaren kräver. Utbildningsanordnaren kan förmedla olika slags läromedel och redskap som inte ingår i den avgiftsfria undervisningen till de studerande. Undervisningsanordnaren ska som för närvarande även kunna ordna olika avgiftsbelagda studieresor och studiebesök samt lägerskolor. De studerande ska likväl ha en alternativ möjlighet att avlägga de avgiftsbelagda delarna.

I 3 mom. ingår ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om avgifter som tas ut för offentligt rättsliga prestationer i samband med utbildning enligt den föreslagna lagen utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligt rättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Enligt den föreslagna lagens övergångsbestämmelser ska undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001) förbli i kraft. I förordningen föreskrivs det att utbildningsanordnaren för läromedel och förnödenheter som den studerande efter slutförd utbildning får behålla får ta ut en avgift som motsvarar högst de verkliga anskaffnings- och produktionskostnaderna. I förordningen föreskrivs det dessutom om avgifter som kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom.

I 4 mom. föreskrivs det om dröjsmålsränta som fastställs för avgifterna och om avgifternas utsökbarhet. Enligt det föreslagna momentet får årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med iakttagande av räntelagen (633/1982), om en avgift som avses i den föreslagna lagen och som tas ut av en studerande inte är betald på förfallodagen. Avgiften är direkt utsökbar, och bestämmelser om indrivning av den finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Bestämmelserna i momentet har motsvarigheter i lagen om yrkesutbildning, universitetslagen och yrkeshögskolelagen.

35 §. *Studiesociala förmåner.* I paragrafen föreskrivs det om de studerandes studiesociala förmåner på motsvarande sätt som i gällande lagstiftning. Enligt 1 mom. ska den studerande i gymnasieutbildning för unga fortfarande ha rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Den studerande har inte rätt till en avgiftsfri måltid under ett distansstudieavsnitt eller när denne studerar självständigt enligt 25 § 1 mom. i den föreslagna lagen. Vid utbildning som ordnas som internatutbildning har den studerande precis som i dag dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

I 2 mom. föreskrivs det i överensstämmelse med gällande lagstiftning att det är avgiftsfritt för den studerande att bo i en studiebostad som utbildningsanordnaren anvisar. Utbildningsanordnaren har ingen lagstadgad skyldighet att tillhandahålla studiebostäder.

Bestämmelser om de studerandes rätt till studiestöd finns i lagen om studiestöd (65/1994) och bestämmelser om stöd för skolresor som beviljas för de studerandes kostnader för skolresor finns i lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (48/1997). Det finns likväl inget behov att hänvisa till dessa lagar i den föreslagna lagen.

6 kap. **Slutförande av lärokursen och bedömning av studerande**

36 §. *Slutförande av lärokursen.* Gymnasieutbildningens lärokurs för unga eller för vuxna eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är slutförd när alla studier som hör till lärokursen är slutförda. Bestämmelser om omfånget av de studier som hör till lärokursen ska enligt 11 § utfärdas genom förordning av statsrådet.

I undervisning enligt 6 § som ges inom ramen för en särskild utbildningsuppgift kan man avvika från bestämmelserna om innehållet i undervisningen i 11 § 1 mom. och bestämmelserna i den statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 11 § 4 mom. enligt vad som bestäms i tillståndet att ordna utbildningen. Man kan avvika från förordningen i fråga även i samband med försök som avses i 18 § i överensstämmelse med försökstillståndet. Lärokursen blir då slutförd när de studier som hör till undervisningen enligt en särskild utbildningsuppgift eller ett försökstillstånd är slutförda. Studierna kan även med stöd av 29 § i lagen delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i lagen eller med stöd av den. Lärokursens omfattning kommer likväl att uppfylla 10 § även i de situationer som avses i 29 §.

Att avlägga studentexamen ska inte heller framöver vara en förutsättning för att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs.

I 2 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som för närvarande om att avlägga gymnasieutbildningens lärokurs genom en särskild examen. Lärokursen ska fortfarande, oberoende av hur kunskaperna och färdigheterna har förvärvats, kunna slutföras i separata prov som verkställs av utbildningsanordnaren.

37 §. *Grunder för bedömning av studerande.* Syftet med bedömningen är att främja den studerandes lärande. Den studerande behöver information om hur han eller hon framskrider i sina studier även för att kunna ställa egna mål för studierna och för att kunna planera och utveckla sitt arbete. Enligt 1 mom. ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra de studerande i deras studier och utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och om hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasiestudierna ges möjlighet till självbedömning.

I 2 mom. föreskrivs det om bedömningen under studieavsnitt. Vilka studieavsnitt som erbjuds de studerande bestäms av utbildningsanordnaren i den läroplan som avses i 12 §. Under studieavsnitten ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet, och den studerande ska få återkoppling om sin kompetensutveckling. Bedömningen under studieavsnittet ska stödja den studerandes arbete och främja uppnåendet av målen för studieavsnittet. Hur bedömningen och återkopplingen ska genomföras bestäms av utbildningsanordnaren i läroplanen. Lagen ska alltså inte heller framöver ålägga utbildningsanordnarna att använda någon viss typ av förhör eller andra metoder vid bedömningen.

Enligt 3 mom. ska ett studieavsnitt bedömas när det har slutförts. En studerande som inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska beredas möjlighet att visa att han eller hon inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet. Detta säkerställer att den studerande framskrider i sina studier, eftersom utbildningsanordnaren enligt den föreslagna 12 § i läroplanen ska bestämma vilka studieprestationer som ska krävas för deltagande i studieavsnitten. När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts, ges ett vitsord för varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att avlägga lärokursen i ämnet eller höja sitt vitsord i ett fristående förhör. Stödåtgärder enligt 28 § i lagen och avvikande studiearrangemang enligt 29 § i lagen kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen.

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskap enligt 4 mom. bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskapen. Den muntliga språkkunskapen ska kunna bedömas genom ett separat prov.

Enligt 5 mom. ska bestämmelser om vitsordsskalan som används vid bedömningen av den studerande utfärdas genom förordning av statsrådet. Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare bestämmelser bedömningen i grunderna för läroplanen. Utbildningsstyrelsen bestämmer också om användningen av det prov för muntliga språkkunskaper som avses i 4 mom. och om innehållet i provet och bedömningen av det.

38 §. Beslut om bedömning av en studerande. Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs som för närvarande av den studerandes lärare eller, om lärarna är flera, av dessa tillsammans. I fråga om slutbedömningen för ett läroämne beslutar rektorn och den studerandes lärare gemensamt.

39 §. Betyg. Enligt 1 mom. ska, som för närvarande, den som slutfört gymnasiets lärokurs ges ett avgångsbetyg. Den som slutfört lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges också ett betyg.

Enligt 2 mom. ges en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen genomgås ett betyg över de studier som han eller hon har slutfört. För en ämnesstuderande eller en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Enligt 3 mom. ska det som bilaga till betygen ges ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och prov i muntlig språkkunskap.

Vilka uppgifter som ska antecknas i betygen ska som för närvarande bestämmas av Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen. Utbildningsstyrelsen bestämmer också om eventuella andra bilagor till betygen än de som nämns i det föreslagna 3 mom.

7 kap. Trygg studiemiljö

40 §. Rätt till trygg studiemiljö. Paragrafen motsvarar i huvudsak 21 § i gällande gymnasielag. Den gällande paragrafen har reviderats genom lag 1268/2013, som trädde i kraft den 1 januari 2014 (det så kallade paketet om skolornas arbetsro, RP 66/2013 rd). I samband med denna lagändring kompletterades paragrafen med det nuvarande 2 mom. enligt vilket det till läroanstalten inte får medföras och under arbetsdagen inte får innehåsa sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehåsa eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehåsa. Genom bestämmelsen görs det tydligare än förr möjligt att ingripa om en studerande medför potentiellt farliga föremål eller ämnen och att frånta den studerande sådana föremål och ämnen. Dessutom föreskrevs det att ordningsstadgan och övriga ordningsbestämmelser får innehålla närmare bestämmelser om de föremål och ämnen som avses ovan och om deras användning och förvaring. Samtidigt gjordes utbildningsanordnarna skyldiga att utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och de tillhörande förfaringssätten och ge anvisningar för hur planen ska användas. Närmare motiveringar till ändringarna finns i regeringens proposition 66/2013 rd. Paragrafens 3 mom. har dessutom ändrats genom lag 1499/2016 som trädde i kraft den 1 januari 2017. I gymnasielagen föreskrivs det inte längre om utbildningsanordnarens skyldighet att utarbeta en plan för att skydda studerandena mot våld, mobbning och trakasserier. I lagändringen handlade det om att avskaffa parallell reglering, eftersom det föreskrivs om planen i fråga i 13 § i lagen om elev- och studerandevård.

I 1 mom. föreskrivs det att utbildningsanordnaren ska skydda den studerande mot mobbning, våld och trakasserier. Den studerandes rätt till en trygg studiemiljö har redan nu omfattat rätten att inte råka ut för våld, mobbning eller trakasserier. Enligt 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska det i läroanstaltens elevhälsoplan bland annat ingå en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier och åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsoplanen. Utbildningsanordnaren ska följa genomförandet av elevhälsoplanen. Enligt grunderna för gymnasiet läroplan ska planen innehålla följande beskrivningar: hur man förebygger och ingriper vid mobbning, våld och trakasserier, hur dessa frågor beaktas på skol-, grupp- och individnivå, hur individuellt stöd, behövlig vård, övriga åtgärder och uppföljning ordnas både för förövaren och för den som utsatts, hur samarbetet med vårdnadshavarna ska skötas, hur samarbetet med de myndigheter som behövs ska skötas, hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtroga med och informeras om planen och hur planen ska uppdateras, följs upp och utvärderas.

Riksdagens kulturutskott konstaterade i sitt betänkande om paketet om skolornas arbetsro att det med hänsyn till kravet på likabehandling och rättsskydd är viktigt att skolorna i landet har så enhetliga regler och enhetlig praxis som möjligt när det gäller bland annat användningen av mobiltelefoner i skolor. Utskottet ansåg det nödvändigt att Utbildningsstyrelsen omedelbart börjar bereda en vägledande mall för ordningsregler för kommunerna, eftersom ordningsstadgorna i praktiken varierar stort mellan olika kommuner och skolor (KuUB 10/2013 rd). Utbildningsstyrelsen har i mars 2016 meddelat en anvisning om utarbetandet av ordningsregler (Utbildningsstyrelsens föreskrifter och anvisningar 2016:2). I anvisningen behandlas aspekter som bör beaktas när ordningsreglerna utarbetas. För den grundläggande utbildningen ges dessutom en exempelförteckning över frågor som man kan bestämma om i ordningsreglerna. An-

visningen kan utnyttjas även när ordningsregler för gymnasier utarbetas, men då ska de studerandes ålder och behovet av handledning likväl beaktas. Utbildningsstyrelsen har dessutom år 2017 utarbetat handledningen Rättigheter och skyldigheter vid användningen av dator, mobiltelefon och andra mobila enheter i skolan (Utbildningsstyrelsens guider och handböcker 2017:5a).

41 §. Disciplin. I paragrafen föreskrivs det om de disciplinära metoder som kan användas i gymnasieutbildningen på motsvarande sätt som i 26 § i gällande gymnasielag. Paragrafens 3 mom. har i samband med paketet om skolornas arbetsro ändrats så en studerande om angivna villkor är uppfyllda i stället för resten av arbetsdagen förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar. Ändringen grundar sig i fråga om yrkesutbildningen på en liknande tidigare lagändring.

42 §. Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära straff. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 26 a § i gällande gymnasielag. I paragrafen upphävs dock bemyndigandet att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om rektorns och lärarnas befogenheter i situationer där en studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges eller en tillställning arrangeras och i situationer där en studerande förvägras rätt att delta i undervisningen. Bestämmelser om rektorns och lärarens beslutanderätt i sådana situationer finns i dag i 12 § i gymnasieförordningen. Bestämmelserna införlivas med den föreslagna lagen som sådana. Det är motiverat att sätt föreskriva om befogenheterna i samband med disciplinära åtgärder på lagnivå på ett uttömmande sätt.

Den gällande paragrafens 5 mom. har ändrats genom lag 1499/2016, som trädde i kraft den 1 januari 2017. Genom lagändringen kan utbildningsanordnaren bestämma att även rektorn får fatta beslut om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet. Rektorn kan likväl ges rätt att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader.

43 §. Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 26 b § i gällande gymnasielag.

44 §. Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut på ett disciplinärt förfarande. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 26 c § i gällande gymnasielag.

45 §. Rätt att omhänderta föremål och ämnen. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i 26 d § i gällande gymnasielag om rektorns och lärarnas rätt att under arbetsdagen frånta en studerande ett förbjudet föremål eller ämne enligt 40 § 2 mom. samt om användningen av maktmedel i samband med detta. Bestämmelserna har fogats till lagen i samband med paketet om skolornas arbetsro. Till lagen fogades samtidigt även bestämmelserna i de föreslagna 46—48 § om rätten att granska den studerandes saker, om de allmänna principer för omhändertagande och granskning och om överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen.

46 §. Rätt att granska de studerandes saker. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 26 e § i gällande gymnasielag.

47 §. Allmänna principer för omhändertagande och granskning. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 26 f § i gällande gymnasielag.

48 §. Överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 26 g § i gällande gymnasielag.

8 kap. **Ändringsökande**

49 §. Begäran om omprövning. Bestämmelserna om sökande av ändring i gällande gymnasielag har reviderats genom lag 958/2015, som trädde i kraft den 1 januari 2016. Lagen i fråga ingick i en större helhet, där användningsområdet för begäran om omprövning utvidgades i lagstiftningen för olika förvaltningsområden RP 230/2014 rd). I frågor där man tidigare sökte ändring hos regionförvaltningsverket genom förvaltningsinterna besvär får man enligt den gällande bestämmelsen begära omprövning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Efter det att lag 958/2015 trädde i kraft har det även varit möjligt att hos regionförvaltningsverket söka omprövning av beslut som gäller rätten att få undervisning i religion och livsåskådningskunskap. Tidigare söktes ändring genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll 34 § i gällande gymnasielag. De begrepp som används i bestämmelserna ska likväl stämma överens med begreppen i den föreslagna lagen i övrigt. I stället för särskilda undervisningsarrangemang föreskrivs det i den föreslagna lagen om avvikande studiearrangemang, och i stället för studerande som anses ha avgått talas det om att den studerandes studierätt upphört.

50 §. Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 34 a § i gällande gymnasielag. Ändring i beslut som nämns i 1 mom. och som gäller disciplinära åtgärder, avgifter som tas ut av studerande och beslut om studiesociala förmåner samt begäran om omprövning enligt 49 § får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).

51 §. Tid för sökande av ändring. Bestämmelserna om tiden för att söka ändring motsvarar 34 a § i gällande gymnasielag.

52 §. Besvärstillstånd. Samtidigt som användningsområdet för begäran om omprövning utvidgades, fick även besvärstillståndet en bredare användning vid sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Paragrafen om besvärstillstånd fogades genom lag 958/2015 till gällande gymnasielag som en ny 34 c § som trädde i kraft den 1 januari 2016 (RP 230/2014 rd). Den föreslagna paragrafen motsvarar den gällande paragrafen.

53 §. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande. Bestämmelser om bedömningen av studerande finns i 37 och 38 §. I ett beslut som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande ska likväl kunna begära ett nytt beslut om studieframstegen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Omprövning av detta beslut får begäras hos regionförvaltningsverket.

54 §. Besvärsförbud. Bestämmelserna om besvärsförbud motsvarar 34 e § i gällande gymnasielag. I 1 mom. föreskrivs det om ett förbud mot att genom besvär överklaga andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhem eller avhållande från studier. Besvärsförbudet gäller således det avlägsnande från undervisning och den förvägran att delta i undervisningen som avses i 41 § 2 mom. och 3 mom.

Enligt 2 mom. får ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § har avgjorts och ett beslut av ett regionförvaltningsverk genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts inte överklagas genom besvär.

55 §. Behörig förvaltningsdomstol och regionförvaltningsmyndighet. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 34 f § i gällande gymnasielag.

9 kap. Särskilda bestämmelser

56 §. Utvärdering av utbildningen och kvalitetsledning. Enligt paragrafen ansvarar utbildningsanordnaren för kvaliteten på den utbildning som ordnas och för att kvalitetsledningen utvecklas kontinuerligt. Syftet med att utbildningen utvärderas är att stödja utvecklingen av utbildningen och att förbättra kvaliteten på utbildningen. Detta förutsätter att utbildningsanordnaren har fungerande metoder och system för kvalitetsledning. Utbildningsanordnaren ska också regelbundet delta i en extern utvärdering av sin verksamhet och sitt kvalitetsledningssystemet samt publicera de centrala resultaten av utvärderingen av sitt system. Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om utvärderingen och dess utveckling genom förordning av statsrådet.

57 §. Personal. I 1 mom. föreskrivs det om läroanstaltens rektor. Varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt den föreslagna lagen ska ha en rektor som svarar för verksamheten. Varje läroanstalt behöver inte ha en egen rektor, utan en person kan fungera som rektor för flera läroanstalter. Emellertid förutsätter detta att rektorn även i praktiken är kapabel att sköta ledningen av samtliga läroanstalter. Rektorn ska även ha en ställföreträdare.

Enligt 2 mom. ska utbildningsanordnaren ha ett tillräckligt antal lärartjänster eller lärare i arbetsavtalsförhållande. Utöver lärare i tjänsteförhållande och lärare i arbetsavtalsförhållande kan utbildningsanordnaren ha timlärare och annan personal. Utbildningsanordnaren bestämmer om tjänstebenämningar och uppgiftsbenämningar.

Enligt 3 mom. ska bestämmelser om behörighetsvillkoren för en rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om behörighetsvillkoren finns i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet som ska förbli i kraft även när det gäller gymnasieutbildningen. I förordningen anges behörighetsvillkoren för ämneslärare, lärare i utbildning som förbereder för gymnasiestudier och studiehandledare. Eftersom det i den föreslagna lagen föreskrivs om specialundervisning och annat stöd för lärandet i gymnasieutbildningen, är det meningen att förordningen ska kompletteras med bestämmelser om behörighetsvillkor för speciallärare vid gymnasium. Regionförvaltningsverket kan av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren.

58 §. Rätt att lämna uppgifter i ärenden som gäller en studerande. Bestämmelser om myndigheters handlingars och annat datamaterials offentlighet eller sekretess samt tystnadsplikt för den som är verksam vid en myndighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Även på privata utbildningsanordnarens verksamhet tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet när de utövar offentlig makt. I 1 mom. i den föreslagna 58 § föreskrivs det om att lämna uppgifter om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga trots sekretessbestämmelserna. Den som innehar informationen ska enligt förslaget ha rätt att lämna sådana uppgifter om en studerande om de är nödvändiga för att mottagaren ska kunna sköta sina uppgifter.

Uppgifter får enligt 1 punkten lämnas till rektorn för läroanstalten för att trygga säkerheten i studierna. I samma syfte ska de också få ges till en person som annars svarar för uppgifter som rör säkerheten vid läroanstalten. Uppgifterna får enligt 2 punkten ges till dem som ansvarar för studiehandledningen för att de ska kunna anvisa den studerande till andra studier eller stödtjänster. Med dessa avses i praktiken studiehandledare eller lärare som har tilldelats en uppgift inom studiehandledningen.

Enligt 3 punkten får uppgifter ges till de personer som ansvarar för studerandehälsovården för att trygga den studerandes hälsa och säkerhet och för att i förekommande fall anvisa den studerande till stödtjänster. I praktiken är det fråga om de personer vid läroanstalten eller kommunen där läroanstalten är placerad som ansvarar för studerandehälsovården. Dessa är såväl mottagare av information enligt paragrafen som innehavare av information som får informationen genom sitt arbete och de observationer de gör och som med stöd av bestämmelsen har rätt att ge vidare informationen.

De sekretessbelagda uppgifter som avses i bestämmelsen får enligt 4 punkten lämnas ut i en situation där det finns ett direkt hot mot säkerheten. Uppgifter får ges till polisen och den företrädare för utbildningsanordnaren som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten. Förutom de aktörer som nämns i 1 punkten får uppgifter ges till den person i skolans personal som genom sin ställning vid tidpunkten för händelsen har det primära ansvaret för de åtgärder som krävs på grund av ett omedelbart hot mot säkerheten. Bestämmelsen gäller också situationer där den studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 32 § 3 mom. i gymnasielagen. Syftet med bestämmelsen är att öka myndigheternas möjligheter att förebygga och förhindra familje- och barnadråp samt våld i hemmet genom att förbättra informationsutbytet mellan myndigheterna och andra aktörer (RP 333/2014 rd).

59 §. Rätt till upplysningar. Paragrafen innehåller bestämmelser om informationsutbytet mellan utbildningsanordnarna och myndigheterna. En utbildningsanordnare har enligt 1 mom. vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen. Till dessa uppgifter hör till exempel uppgifter om hur befolkningens storlek och antalet unga i gymnasieåldern väntas utvecklas och om utfallet av denna utveckling. Enligt 2 mom. ska utbildningsanordnaren på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen. Uppgifter som omfattas av sekretess utlämnas inte med stöd av bestämmelsen.

60 §. Dataöverföring med hjälp av teknisk anslutning. Paragrafen möjliggör att uppgifter ur de register som bildas i verksamhet som avses i denna lag lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning.

61 §. Finansiering. Paragrafens 1 mom. innehåller en hänvisning till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, där det föreskrivs om finansiering av gymnasieutbildningen. Statens läroanstalter ingår inte i tillämpningsområdet för lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, utan de beviljas finansiering separat genom statsbudgeten.

Enligt 2 mom. kan statsunderstöd beviljas för investeringsprojekt enligt vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001). Statsbidragsmyndighet för investeringsprojekt är regionförvaltningsverket. Statsunderstöd för anläggningsprojekt som hänför sig till gymnasieutbildning beviljats inte sedan ingången av 2015. I 6 kap. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs det om särskilda statsunderstöd som kan beviljas anordnare av gymnasieutbildning.

10 kap. **Ikraftträdande**

62 §. Ikraftträdande. I 1 mom. föreskrivs det om den föreslagna gymnasielagens ikraftträdande. Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2019.

Enligt paragrafens 2 mom. ska gällande gymnasielag upphävas.

Enligt 3 mom. ska 4 kap. i den föreslagna lagen tillämpas redan innan lagen träder i kraft när studerande antas till utbildning som inleds efter lagens ikraftträdande.

Paragrafens 4 mom. innehåller en sedvanlig bestämmelse om hänvisningar enligt vilken en hänvisning någon annanstans i lagstiftningen till den lag som upphävs efter den föreslagna gymnasielagens ikraftträdande avser en hänvisning till den lagen.

63 §. Övergångsbestämmelser. Enligt 1 mom. ska tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den lag som upphävs förbli i kraft vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen, och de utbildningsanordnare som avses i den lag som upphävs ska få fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt den föreslagna lagen. Undervisnings- och kulturministeriet ska utan den ansökan som avses i 5 § 1 mom. kunna ändra villkoren för en särskild utbildningsuppgift som beviljats med stöd av den lag som upphävs så att de stämmer överens med den föreslagna lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Bestämmelsen behövs eftersom de nuvarande bestämmelserna om särskilda utbildningsuppgifter som träder i kraft den 1 augusti 2018 grundar sig på den bestämmelserna om kursformad gymnasieutbildning i den gymnasieförordning som utfärdats med stöd av den gymnasielag som ska upphävas. Det är meningen att bestämmelserna uppdateras i överensstämmelse med den föreslagna gymnasielagen och den statsrådsförordning som ska utfärdas med stöd av den.

Enligt 2 mom. ska 7, 10—11, 17, 17 a, 22—23 och 27 § i den lag som ska upphävas, 1—4 och 6—8 § i gymnasieförordningen samt statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen tillämpas och den läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas tills Utbildningsstyrelsen beslutar om införande av grunder för läroplaner enligt 12 § 1 mom. i denna lag och läroplaner som utarbetats på basis av dem. Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunderna för läroplanen så att de läroplaner som baserar sig på denna förordning tas i bruk senast den 1 augusti 2021. Avsikten är att grunderna för läroplanen omarbetas under åren 2019—2020 så att utbildningsanordnarna har en skälig tid för att utarbeta läroplaner.

Vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen och innan grunder för läroplaner enligt denna lag och läroplaner som utarbetats på basis av dessa har tagits i bruk ska utbildningsanordnaren enligt 3 mom. anta en studerande för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning eller för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt läroplaner som utarbetats på basis av grunder för läroplaner enligt den upphävda lagen.

Enligt 4 mom. ska försök vars inledande har bestämts med stöd av den upphävda lagen före ikraftträdandet av denna lag slutföras enligt det försökstillstånd som har beviljats.

Enligt 5 mom. ska studentexamensnämndens föreskrifter som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förbli i kraft tills studentexamensnämnden beslutar något annat.

64 §. Förordningar som förblir i kraft. I paragrafen föreskrivs det om förordningar som utfärdats med stöd av den lag som upphävs men förblir i kraft.

1.2 Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen

1 §. Studentexamen. Enligt 1 mom. avläggs studentexamen som avslutning på gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (/). Den studerande som har avlagt examen har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasieutbildningen och uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. Bestämmelsen motsvarar 18 § 1 mom. i gällande gymnasielag. Enligt momentet kallas de som deltar i examen och i de prov som hör till den i lagen examinander. Motsvarande bestämmelse har ingått i 4 § 4 mom. i gällande lag, från vilket det är ändamålsenligt att flytta den till 1 §.

I 2 mom. föreskrivs det i överensstämmelse med gällande lag om vilka språk studentexamen avläggs på. Till momentet fogas för tydlighetens skull en hänvisning till läroinrättningens undervisningsspråk.

Paragrafens 3 mom. innehåller en informativ bestämmelse om den behörighet för fortsatta studier som studentexamen ger. Motsvarande bestämmelse ingår i 18 § 4 mom. i gällande gymnasielag.

1 a §. Studentexamensnämnden. Till denna nya paragraf flyttas bestämmelsen om studentexamensnämnden från 18 b § i gällande gymnasielag. Enligt bestämmelsen tillsätter undervisnings- och kulturministeriet för tre år i sänder en studentexamensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen. Närmare bestämmelser om nämnden och dess uppgifter ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet. Till skillnad från 18 b § i gällande gymnasielag ska det i paragrafen inte föreskrivas om studentexamensnämndens behörighet, utan de bestämmelserna flyttas till 1 b § och 8 § i lagen.

1 b §. Prov i studentexamen. I den nya paragrafen samlas bestämmelserna om proven i studentexamen i gällande lagstiftning. Enligt 1 mom. ska det i studentexamen ingå prov i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik samt i naturvetenskapliga och humanistisk-samhälleliga läroämnen (*realämnen*). Bestämmelsen motsvarar en bestämmelse som ingår i 18 § 1 mom. i gällande gymnasielag. Bestämmelsen kompletteras likväl med en definition av realämnen som saknas i nuvarande lagstiftning.

Till 2 mom. flyttas bestämmelserna om obligatoriska och extra prov i studentexamen från 18 § 2 mom. i gällande gymnasielag. Enligt momentet ska examinanderna avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnena. Utöver de obligatoriska proven kan examinanden delta i ett eller flera extra prov.

Enligt 3 mom. är proven i studentexamen skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven. Momentet motsvarar 1 § 2 mom. i gällande lag.

RP 41/2018 rd

Enligt 4 mom. ska närmare bestämmelser om proven i studentexamen och utarbetande av proven som för närvarande utfärdas genom förordning av statsrådet. Studentexamensnämnden ska likaså som för närvarande bestämma om innehållet i proven i studentexamen och om provarrangemangen.

2 §. *Prov i modersmål och litteratur, prov med två olika svårighetsgrader och prov i främmande språk.* Hänvisningen i 3 mom. till 18 b § i gymnasielagen ändras till en hänvisning till 1 b § i den aktuella lagen till vilken bestämmelsen om studentexamensnämnden ska flyttas.

3 §. *Anordnande av prov.* När högskolorna lägger om sina antagningsförfaranden och studentexamen ges större tyngd måste det bli möjligt att ta om proven fler gånger än i dag och att göra det även efter det att studentexamen har avlagts. Därför fogas det enligt förslaget ett nytt 2 mom. till paragrafen enligt vilket en anordnare av gymnasieutbildning är skyldig att ordna proven i studentexamen också för en studerande som tidigare har avlagt studentexamen i ett av anordnarens gymnasier och som tar om ett prov som ingår i examen eller kompletterar sin examen samt för den som deltar i ett separat prov. Den studerande får inte nödvändigtvis avlägga provet vid det gymnasium där han eller hon avlagt studentexamen, utan utbildningsanordnaren bestämmer var provet ska avläggas. Proven i studentexamen ska i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar, till exempel när tillgängliga utrymmen och övervakningsresurser medger det, ordnas också för andra personer. Om den utbildningsanordnare i vars gymnasium en person har avlagt studentexamen inte längre ordnar gymnasieutbildning, ska personen ha rätt att avlägga provet vid det gymnasium som finns närmast personens bostadsort.

Paragrafens 1 och 3 mom. bevaras oförändrade, men hänvisningen i 3 mom. ändras till en hänvisning till en bestämmelse i den föreslagna gymnasielagen.

4 §. *Förutsättningar att delta i prov.* I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna att delta i prov i studentexamen. Det beaktas att gymnasieutbildningen inte längre ska vara kursformad och att dimensioneringen ska grunda sig på studiepoäng. Enligt 1 mom. ska deltagande i ett prov i studentexamen förutsätta att den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs innan han eller hon deltar i ett prov har slutfört de obligatoriska studierna enligt den statsrådsförordning som avses i 11 § i gymnasielagen i det läroämne som provet gäller. Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs ska enligt förslaget kunna delta i ett prov i ett realämne som inte innehåller obligatoriska studier efter att ha slutfört fyra studiepoäng i läroämnets studier. Om provet i ett främmande språk bygger på en lärokurs som inte innehåller obligatoriska studier, kan den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs delta i provet efter att ha slutfört sex studiepoäng i läroämnets studier.

Enligt 2 mom. har rektorn till uppgift att säkerställa att examinandan uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven. Ordalydelsen betonar rektorns ansvar mer än ordalydelsen i gällande bestämmelse.

Enligt 3 mom. kan den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har läst de lärokurser som avses i 1 mom., men som annars kan anses ha tillräckliga förutsättningar att klara provet av särskilda skäl delta i det genom beslut av rektorn. Bestämmelsen motsvarar den nuvarande.

4 a §. *Rätt för andra än gymnasiestuderande att avlägga studentexamen.* Till denna nya paragraf flyttas bestämmelserna i 18 a § i gällande gymnasielag.

6 §. Avläggande av studentexamen Ordalydelsen i bestämmelsen om avläggande av studentexamen i 6 § 3 mom. har särskilt vid en del högskolor lett till oklarheter när det gäller tolkningen av när studentexamen är avlagd och när examinanden således blir behörig att söka till utbildning som leder till en högskoleexamen. Det föreslås att momentet preciseras så att en studerande för att få avlägga studentexamen ska ha avlagt gymnasieutbildningens lärokurs eller en examen eller utbildning som avses i 4 a §. Bestämmelsen står även i samklang med 12 § 1 mom. om utfärdande av examensbetyg.

6 a §. Omtagning av prov. I denna nya paragraf föreskrivs det om omtagning av prov. I gällande lagstiftning föreskrivs det om möjligheten till omtagning i statsrådets förordning om studentexamen (915/2005), men eftersom den gäller individens rättigheter bör det föreskrivas om den genom lag. När högskolorna lägger om sina antagningsförfaranden och studentexamen ges större tyngd måste det bli möjligt att ta om proven i studentexamen på ett flexiblere sätt än i dag. Med flexibla möjligheter att ta om proven minskar den press att prestera som antagningen orsakar vid enskilda prov i studentexamen och examinandernas stress samt betydelsen av att den studerande misslyckas i ett enskilt prov eller blir sjuk på provdagen. Enligt 1 mom. får ett godkänt prov tas om utan begränsningar. Enligt 2 mom. har examinanden medan han eller hon avlägger examen rätt att ta om ett underkänt prov tre gånger. Den som har avlagt examen får ta om ett underkänt prov utan begränsningar. Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om förfaranden som gäller vid omtagning av prov liksom för närvarande vid behov genom förordning av statsrådet. Den tid inom vilken studentexamen enligt 7 § i lagen ska avläggas ändras inte.

8 §. Bedömning av provprestationer. Enligt 2 mom. ska det fortsättningsvis föreskrivas om vitsorden för prov i studentexamen genom förordning av statsrådet. Liksom i dag ska det i ett prov enligt studentexamensnämndens beslut också kunna ges en mer detaljerad bedömning än vitsordet. Till momentet flyttas enligt förslaget den bestämmelse i 18 b § i gällande gymnasielag enligt vilken studentexamensnämnden ska besluta om de principer som ska iakttas när proven bedöms.

12 §. Examensbetyg och betyg över prov. På grund av de preciseringar av 6 § som beskrivs ovan föreslås det att 1 mom. förenklas. Studentexamensbetyg ska enligt förslaget utfärdas för en examinand som har avlagt examen på det sätt som föreskrivs i 6 och 7 §.

Enligt 2 mom. ska det som för närvarande genom förordning av statsrådet föreskrivas om de vitsord som antecknas i studentexamensbetyget, hur examensbetyget dateras och om andra betyg som ges över prov som hör till studentexamen.

Även bestämmelsen i 3 mom. om de avgifter för deltagande i examenstillfällena och prov som måste vara betalda för att ett betyg ska utfärdas motsvarar gällande bestämmelse.

12 a §. Avgifter som tas ut för studentexamen. Bestämmelserna om avgifterna för studentexamen och för deltagande i de prov som ingår i examen ska enligt förslaget flyttas från 36 § i gällande gymnasielag till lagen om anordnande av studentexamen. Bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den ska som för närvarande utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt övergångsbestämmelserna i 64 § i den föreslagna gymnasielagen ska undervisnings- och kulturministeriets förordning om studentexamensnämndens avgiftsbelagda prestationer (908/2010) förbli i kraft.

1.3 Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

1 §. *Tillämpningsområde.* I 1 mom. 1 punkten ska hänvisningen till gällande gymnasielag ersättas med en hänvisning till den nya gymnasielagen.

8 §. *Kommunens självfinansieringsandel av driftkostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen.* Kommunens självfinansieringsandel av driftkostnaderna för gymnasieutbildningen ska enligt förslaget sänkas på grund av de utökade skyldigheterna som anordnarna av gymnasieutbildning får i och med den föreslagna gymnasielagen och ändringarna i lagen om anordnande av studentexamen. Den kostnadsökning som förslagen medför ska i sin helhet täckas genom statsandelen.

24 §. *Priserna per enhet för gymnasier.* Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas enligt 1 mom. årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Till kostnaderna ska man under övergångsskedet lägga de extra kostnader som denna proposition medför under året i fråga och som inte beaktas i de totalkostnader som beräknas enligt 1 mom. Enligt det gällande 10 mom. ska de riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen under åren 2020—2022 utökas med 5 742 000 euro. I den föreslagna bestämmelsen ska det föreskrivas om de öknings i de riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen som ska göras åren 2019—2024. Kostnaderna har beskrivits ovan i bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av propositionen. De tillägg som enligt gällande bestämmelse ska göras åren 2020—2022 beaktas i de föreslagna lagändringarna.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

2.1 Gymnasielag

Enligt 4 § 4 mom. i gymnasielagen ska det genom förordning av statsrådet föreskrivas om de förfaranden som hänför sig till sökande av tillstånd att ordna gymnasieutbildning och om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan. Bestämmelsen motsvarar 28 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning. Genom förordningen föreskrivs det om nämnda frågor på motsvarande sätt som i 2 kap. i statsrådets förordning om yrkesutbildning (673/2017).

Enligt 6 § 4 mom. i den föreslagna lagen ska närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av en särskild utbildningsuppgift och av en riksomfattande utvecklingsuppgift som eventuellt ingår i den och om innehållet i den riksomfattande utvecklingsuppgiften kunna utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser motsvarar 4 a § 4 mom. i gällande gymnasielag. Till dessa delar motsvarar regleringen på förordningsnivå 14 a § i gällande gymnasieförordning.

Enligt 10 § 2 mom. i den föreslagna lagen ska närmare bestämmelser om dimensioneringen av lärokurserna utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen ska det föreskrivas att studierna poängsätts enligt den tid de tar. Vid utbildning för unga ska det i medeltal ges 14 timmar och 15 minuter undervisning per studiepoäng och vid utbildning för vuxna i medeltal 9 timmar och 20 minuter undervisning per studiepoäng. Timantalet inkluderar inte pauser som hålls i undervisningen, varför undervisningens omfattning förblir oförändrad. Till studierna hör dessutom arbete som den studerande utför på egen hand i en sådan omfattning som är nödvändig med hänsyn till studiernas mål och innehåll. Avsikten är inte att öka de studerandes arbetsbörda jämfört med nuläget.

Enligt 11 § 4 mom. i den föreslagna lagen ska det i fråga om den utbildning som avses i den föreslagna lagen genom förordning av statsrådet föreskrivas om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—3 mom. Bestämmelser om de allmänna riksomfattande målen för utbildningen ska i huvudsak stämma överens med 2 kap. i statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gällande gymnasielag. Omfattningen av studierna ska anges i studiepoäng skilt för varje läroämne. Avsikten är inte att ändra läroämnena och de ingående studiernas omfattning eller deras status som obligatoriska eller valbara studier. Utbildningsanordnaren ska enligt förslaget bestämma i hur omfattande studieavsnitt de obligatoriska studierna ska erbjudas de studerande. Den studerande ska likväl ha möjlighet att avlägga de valbara studier som anges genom förordning av statsrådet i form av studieavsnitt på två poäng det vill säga i block som motsvarar nuvarande kurser. På så sätt tryggas den studerandes frihet att välja.

Enligt 15 § 3 mom. ska närmare bestämmelser om undervisning i modersmålet utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen utfärdas också närmare bestämmelser bland annat om när den studerande kan undervisas i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen för finska eller svenska som andra språk och lärokursen för litteratur.

Enligt 37 § 5 mom. ska bestämmelser om vitsordsskalan som används vid bedömningen av den studerande utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen ska det även i fortsättningen föreskrivas om att studieavsnitt som bedöms med siffror bedöms enligt skalan 4—10. Dessutom ska det föreskrivas att studieavsnitt som inte bedöms med siffror ska bedömas med godkänt eller underkänt.

Bestämmelser om de frågor som nämns ovan ska enligt lagförslaget utfärdas genom en enda förordning av statsrådet i stället för den nuvarande gymnasieförordningen och förordningen om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen. Ett utkast till förordning ingår i denna proposition som bilaga. Det är meningens att förordningen sänds på remiss separat efter det att regeringens proposition har behandlats i riksdagen.

Enligt 19 § 2 mom. ska närmare bestämmelser om de riksomfattande ansökningsförfarandena utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 56 § 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om utvärderingen av utbildningen och dess utveckling genom förordning av statsrådet. Enligt 57 § 3 mom. ska bestämmelser om behörighetsvillkoren för en rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet. De nuvarande förordningarna statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen, statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009) och förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet ska enligt förslaget förbli i kraft. Förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet ska enligt förslaget kompletteras med bestämmelser om behörighetsvillkor för speciallärare inom gymnasieutbildningen.

Närmare bestämmelser om antagningsgrunderna och hur de betonas vid antagningen av studerande utfärdas enligt 22 § i den föreslagna lagen genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen ska enligt förslaget förbli i kraft. Flera av bestämmelserna i förordningen ska likväl tas in i den föreslagna lagen, varför förordningen ändras till dessa delar.

Enligt den föreslagna 34 § ska närmare bestämmelser om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer för utbildning enligt lagen utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten. Bestämmelser om avgifter utfärdas i undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande som enligt förslaget ska förbli i kraft.

Enligt 12 § 1 mom. i lagen ska Utbildningsstyrelsen bestämma om målen och de centrala innehållen i de studier som det föreskrivs om i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunder för läroplanen ska meddelas separat för lärokurserna för unga och för vuxna. Utbildningsstyrelsen bestämmer också målen för och det centrala innehållet i lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

I den föreslagna lagen bemyndigas Utbildningsstyrelsens även i flera andra bestämmelser att meddela föreskrifter. Enligt 27 § 5 mom. får Utbildningsstyrelsen meddela närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfaranden i samband med det. Enligt 31 § 2 mom. beslutar Utbildningsstyrelsen om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Enligt 32 § 2 mom. ska Utbildningsstyrelsen fastställa de centrala principerna för den studerandevård som ordnas i gymnasieutbildning för unga och för studerandevården som hör till undervisningsväsendet i grunderna för läroplanen. Utbildningsstyrelsen bereder föreskrifterna som gäller studerandevården i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Enligt 37 § 5 mom. meddelar Utbildningsstyrelsen närmare föreskrifter om bedömningen av studerande samt om användningen av prov i muntliga språkkunskaper, innehållet i proven och bedömningen av dem. Utbildningsstyrelsen ska också besluta om de uppgifter som ska antecknas i betygen och om bilagorna till betygen. Utbildningsstyrelsen ska dessutom i grunderna för läroplanen meddela föreskrifter om hur den plan för användning av disciplinära åtgärder som avses i 40 § 3 mom. ska utarbetas. Den behörighet att meddela föreskrifter som nämnts ovan motsvarar i huvudsak Utbildningsstyrelsens nuvarande behörighet att utfärda föreskrifter.

2.2 Lag om ändring av lagen om anordnande av studentexamen

De bestämmelser om studentexamen, studentexamensnämnden och de avgifter som tas ut för studentexamen som ingår i den nuvarande gymnasielagen ska enligt förslaget flyttas till lagen om anordnande av studentexamen. Innehållet i bestämmelserna i fråga ska i huvudsak till sin innebörd bibehållas, och statsrådets förordning om studentexamen förblir i kraft.

Enligt 1 a § i lagen om anordnande av studentexamen ska närmare bestämmelser om studentexamensnämnden och dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt den föreslagna 1 b § ska närmare bestämmelser om proven i studentexamen och utarbetande av proven utfärdas genom förordning av statsrådet. Studentexamensnämnden ska likaså bestämma om innehållet i proven i studentexamen och om provarrangemangen.

Bestämmelser om rätten att ta om prov i studentexamen ska ingå i 6 a § i lagen. Närmare bestämmelser om förfaranden som gäller vid omtagning av prov utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet. Enligt förslaget kan 4 § 1 mom. i statsrådets förordning om studentexamen upphävas.

I 8 § föreskrivs det att studentexamensnämnden ska besluta om de principer som iakttas när proven bedöms. Bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs om detta i 18 b § 2 mom. i gällande gymnasielag.

Enligt den nya 12 a § ska bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten. Undervisnings- och kulturministeriets förordning om studentexamensnämndens avgiftsbelagda prestationer ska enligt förslaget förbli i kraft

3 Ikraftträdande

Den föreslagna gymnasielagen avses träda i kraft den 1 augusti 2019. Enligt förslaget ska gällande gymnasielag upphävas.

Det föreslås inte att tillstånden att ordna gymnasieutbildning ska förnyas. Tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den lag som upphävs ska enligt förslaget förbli i kraft vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen, och de utbildningsanordnare som avses i den lag som upphävs ska få fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt den föreslagna lagen.

Den föreslagna gymnasielagens bestämmelser om att söka till gymnasiestudier och om antagningen av studerande tillämpas innan lagen träder i kraft när studerande väljs till utbildning som inleds hösten 2019.

Tills Utbildningsstyrelsen beslutar om införande av grunder för läroplaner enligt 12 § 1 mom. i denna lag och läroplaner som utarbetats på basis av dem. ska 7, 10—11, 17, 17 a, 22—23 och 27 § i den lag som ska upphävas, 1—4 och 6—8 § i gymnasieförordningen samt statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen tillämpas och den läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas. Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunder för läroplanen enligt 12 § så att läroplaner som baserar sig på dem kan tas i bruk senast den 1 augusti 2021. Avsikten är att grunderna för läroplanen omarbetas under åren 2019—2020 så att utbildningsanordnarna har en skälig tid för att utarbeta läroplaner.

När den föreslagna lagen trätt i kraft och innan de grunder för läroplaner som avses i lagen och läroplaner som utarbetats på basis av dessa har tagits i bruk ska utbildningsanordnaren anta en studerande för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning eller för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt läroplaner som utarbetats på basis av de grunder för läroplaner som antagits fastställts enligt den upphävda lagen.

Försök vars inledande har bestämts med stöd av den lag som ska upphävas före ikraftträdandet av den föreslagna lagen ska slutföras enligt det försökstillstånd som har beviljats.

I den föreslagna 64 § anges förordningar som utfärdats med stöd av den lag som upphävs men som förblir i kraft.

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om anordnande av studentexamen avses träda i kraft den 1 augusti 2019. I praktiken kommer bestämmelserna att tillämpas första gången vid proven i studentexamen hösten 2019.

Den föreslagna lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet avses träda i kraft den 1 augusti 2019. Eftersom de skyldigheter utbildningsanordnarna påförs i den föreslagna gymnasielagen och lagen om ändring av lagen om anordnande av studentexamen träder i kraft stegvis, ska kommunens självfinansieringsandel i motsvarande grad sänkas stegvis åren 2019—2022. Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse ska den självfinansieringsandel av driftkostnaderna för gymnasieutbildningen som kommunen ska stå för enligt i 8 § 1 mom. tillämpas första gången på de medel för gymnasieutbildningen som beviljas för budgetåret 2022. Kommunens självfinansieringsandel ska enligt förslaget vara 58,07 procent när finansieringen för budgetåret 2019 fastställs, 58,04 procent när finansieringen för budgetåret 2020 fastställs och 57,73 procent när finansieringen för budgetåret 2021 fastställs.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Enligt 123 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har bedömt de bestämmelser som rör tillståndsvillkoren mot 123 § 2 mom. i grundlagen i samband med propositioner som gäller yrkeshögskolelagen (GrUU 9/2013 rd och GrUU 74/2002 rd) samt i samband med den förfallna propositionen om gymnasielagen, lagen om grundläggande yrkesutbildning, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och lagen om fritt bildningsarbete (GrUU 74/2014 rd). Enligt utskottet ger bestämmelsen i 123 § 2 mom. i grundlagen lagstiftaren prövningsmarginal i regleringen av tillstånd för sådan utbildning, och det har inte ansetts vara något problem i konstitutionellt hänseende att det krävs tillstånd för att ordna undervisningen (t.ex. GrUU 9/2013 rd, s. 2 och GrUU 74/2002 rd, s. 3).

I sin tidigare praxis har grundlagsutskottet ansett att bestämmelser om tillståndssystemet trots 123 § 2 mom. i grundlagen har kunnat utfärdas genom vanlig lag även när tillståndsprövningen varit fri (se GrUU 9/2013 rd, s. 2/I, GrUU 74/2002 rd). I sin senare praxis har grundlagsutskottet emellertid understrukt lämpligheten av bunden tillståndsprövning och preciserade bestämmelser om återkallelse av tillstånd samt ansett att ministeriets tillståndsprövning bör bindas rättsligt för att tillgång till utbildningen på lika villkor ska kunna garanteras (GrUU 74/2014 rd). Den nämnda prövningen har i fråga om vissa tillstånd ansetts vara en förutsättning för att lagstiftningen ska stå i samklang med grundlagen (GrUU 74/2014 rd). Enligt utskottet bör bestämmelserna om tillstånd att ordna utbildning kompletteras med en tydlig bestämmelse som är förpliktande för beslutsfattandet vid undervisnings- och kulturministeriet och som tryggar ett täckande nätverk av utbildningsanordnare och tillgången till utbildning och därigenom tillgodoser de kulturella rättigheterna enligt 16 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 74/2014 rd).

I regeringens proposition ingår bestämmelser om beviljande, ändring och återkallelse av tillstånd att ordna gymnasieutbildning. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelserna delvis gällande reglering om tillstånd att ordna utbildning, men särskilt lagstiftningen om att ändra och återkalla tillstånd preciseras i förslaget jämfört med gällande bestämmelser så att de motsvarar grundlagsutskottets tolkningspraxis som beskrivits ovan.

RP 41/2018 rd

Vid ordnande av gymnasieutbildning är det en central fråga hur väl de kulturella rättigheter som avses i 16 § 2 mom. i grundlagen genomförs. Den skyldighet som det allmänna påförs i nämnda bestämmelse i grundlagen handlar inte om en subjektiv rätt, utan de lika möjligheterna för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv tillförsäkras enligt vad som närmare bestäms genom lag (RP 309/1993 rd, GrUU 20/2007 rd, GrUU 14/2003 rd).

I propositionen ingår flera förslag genom vilka de studerandes möjligheter att inleda och slutföra en gymnasieutbildning främjas. Enligt propositionen ska det för invandrare och andra personer med främmande språk som modersmål liksom i dag ordnas utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Syftet med utbildningen är att trygga de kulturella rättigheterna för invandrare och andra personer med främmande språk som modersmål genom att göra det möjligt för dem att skaffa sig språkliga och andra färdigheter som de behöver för att kunna inleda gymnasieutbildning. Enligt propositionen ska det fortfarande vara fritt att söka till gymnasieutbildning, och utbildningsanordnaren ska kunna ordna kontinuerlig ansökan. De studerandes rätt att få studiehandledning och stöd för lärandet enligt sina behov ska enligt förslaget stärkas. Enligt propositionen ska de studerande som för närvarande ha rätt att slutföra gymnasiet lärokurs på högst fyra år. Utbildningsanordnaren kan bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak. Detta minskar och avlägsnar de hinder för studierna som hälsotillståndet och funktionsnedsättningar eventuellt medför. I den föreslagna gymnasielagen föreskrivs det dessutom om de studerandes rätt avbryta sina studier tillfälligt på grund av moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet, militärtjänst, civiltjänst, frivillig militärtjänst eller sjukdom. I den föreslagna gymnasielagen ingår också bestämmelser om åtgärder för avvikande studiearrangemang som motsvarar bestämmelserna om särskilda undervisningsarrangemang i gällande lagstiftning. Genom bestämmelserna tryggas i sista hand slutförandet av studierna i situationer där den studerande inte kan avlägga studierna på det sätt som föreskrivs i lagen eller där detta med hänsyn till den studerandes livssituation eller hälsa skulle vara oskäligt.

I propositionen ingår dessutom flera förslag genom vilka de studerandes möjligheter att efter att de slutfört gymnasiestudierna inleda högskolestudier eller andra fortsatta studier främjas. I propositionen föreslås bestämmelser om de studerandes rätt att under gymnasiestudierna få handledning om att söka till fortsatta studier och om rätten till handledning om att söka till andra studier för dem som avbrutit sina gymnasiestudier. De studerande som efter slutförd gymnasieutbildning inte får studieplats vid en högskola eller en annan examensinriktad utbildning ska enligt förslaget ha rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering även under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. Begränsningarna i antalet tillåtna omtagningar av prov i studentexamen ska enligt förslaget slopas, och utbildningsanordnarna åläggs att ordna prov även för personer som avlagt studentexamen och som önskar ta om ett prov som ingår i examen eller komplettera sin examen samt för personer som avlägger ett separat prov. Dessutom stärks skyldigheterna för aktörer som ordnar gymnasieutbildning att bedriva samarbete med högskolor, vilket förbättrar de studerandes förutsättningar att övergå till högskolestudier.

I grundlagen krävs inte att annan utbildning än den grundläggande utbildningen är avgiftsfri, om det allmänna på annat sätt ser till att var och en oberoende av sin ekonomiska ställning har en faktisk möjlighet att ta emot undervisning och utveckla sig själv (RP 309/1993 rd). Enligt propositionen ska undervisning och handledning som ingår i utbildning som avses i gymnasielagen samt urvals- eller lämplighetsprov i samband med antagningen av studerande i fortsättningen vara avgiftsfria. Liksom i dag innefattar den avgiftsfria undervisningen i den utbildning som avses i den föreslagna lagen inte någon rätt till avgiftsfria läroböcker och andra

RP 41/2018 rd

läromedel eller sådana arbetsredskap, till exempel skriv- och anteckningsdon, miniräknare eller datorer, som är nödvändiga i studierna. Mindre bemedlade studerande har möjlighet att söka utkomststöd för kostnaderna för läromedel och redskap som utbildningsanordnaden kräver. Likaså ska avgifter fortsättningsvis kunna tas ut för deltagande i studentexamen och de prov som ingår i examen.

Propositionen kan också granskas med hänsyn till bestämmelsen om likställighet i 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen, och enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Enligt propositionen ska alla som söker till utbildning som avses i den föreslagna lagen i fortsättningen ha rätt att söka till önskad läroanstalt, och vid antagningen ska jämlika antagningsgrunder tillämpas. Enligt förslaget kan en sökande som är under 18 år dock antas för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet som gäller antagningen. Antagningen som studerande ska alltså inte kunna grunda sig på omständigheter som har samband med anordnarens verksamhet, såsom bildandet av studerandegrupper, eller till exempel enbart den studerandes svaga studieframgång i utbildning för unga. Bestämmelsen tryggar det faktiska genomförandet av de kulturella rättigheterna för såväl för unga under 18 år som vuxna. Vid sidan av de kunskapsmässiga målen har den undervisning som är avsedd för unga även en mängd mål som gäller fostran, vilka har avsevärt mindre betydelse för vuxna. Vuxenstuderande står i allmänhet på en grund av andra studier, erfarenhet från arbetslivet och annan livserfarenhet genom vilka flera av de mål som handlar om att vägleda den studerande in i samhället redan har uppnåtts. Detta kan beaktas systematiskt i den utbildning som är avsedd för vuxna. Gymnasieutbildning avsedd för vuxna ger den studerande möjlighet att avlägga gymnasiestudier i en sådan livssituation där heltidsstudier inte är möjliga. I och med att studierna sker på deltid och utbildningen ordnas kvällstid blir det möjligt att kombinera studierna med förvärvsarbete. Tack vare sin flexibilitet i fråga om struktur och arrangemang lämpar sig den gymnasieutbildning som är avsedd för vuxna väl också för vuxna invandrare.

Propositionen innehåller också en bestämmelse om tidsbegränsade regionala försök som i huvudsak motsvarar den bestämmelse som med grundlagsutskottets medverkan fogades till gymnasielagen 2003 (478/2003; RP 205/2002 rd; GrUU 70/2002 rd). Med ett försökstillstånd som uppfyller kraven i bestämmelsen kan utbildningsanordnaren avvika från gymnasiestudiernas lagfästa struktur och omfång samt grunderna för läroplanen. Jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen förutsätter i princip lika behandling oavsett bland annat bostadsort. Grundlagsutskottet har ändå ansett att försökslagstiftning som leder till en viss olikhet i sig är acceptabel med avseende på jämlikheten. Utskottet har då understrukit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas och att ett försök åtminstone inom vissa gränser kan vara en godtagbar grund för att i regionalt hänseende pruta på formell jämlikhet (GrUU 20/2012 rd, GrUU 42/2010 rd, PeVM 4/2006 rd, GrUU 8/2003 rd, GrUU 4/2003 rd, GrUU 70/2002 rd). Grundlagsutskottet har haft som praxis att i sina bedömningar av experimentell lagstiftning understryka att det i allmänhet ska föreskrivas genom lag om grundläggande fri- och rättigheter och att det här kravet också omfattar jämlikhetsprincipen (GrUB 4/2006 rd, GrUU 70/2002 rd, GrUU 11/2002 rd, GrUU 58/2001 rd). Utskottet har i samband med försöksprojekt krävt att det föreskrivs om området direkt i lag eller genom att besluten om området knyts till tillräckligt exakta kriterier i lag (GrUU 20/2012 rd, GrUU 2/2011 rd, GrUB

RP 41/2018 rd

4/2006 rd, GrUU 4/2003 rd, GrUU 70/2002 rd). Dessutom ska det fastställas en tidsgräns för bestämmelserna om ett försök så att de får gälla bara under den korta tid som är nödvändig för försöket (GrUU 20/2012 rd, GrUB 4/2006 rd, GrUU 8/2003 rd, GrUU 70/2002 rd). En allmän förutsättning för att ett försök genomförs är dessutom att utredningen och utvärderingen av resultaten av försöket ordnats på ett behörigt sätt (GrUU 70/2002 rd, GrUU 39/2002 rd). Enligt gällande gymnasielag kan försökstillstånd beviljas för högst tre år och förlängas med högst två år. Detta möjliggör i praktiken att de studerande kan ta del av undervisning som meddelas enligt försöket under ett eller två år. Enligt förslaget ska försökstiden begränsas så att studerande kan antas till undervisning enligt ett försök under högst tre på varandra följande år. På så sätt ger försöket tillräckligt med information för att man ska kunna bedöma dess resultat och effekter. En person som antagits som studerande under de tre år som nämns i bestämmelsen ska få slutföra sina studier enligt försöksprogrammet även när studierätten förlängs i enlighet med 23 § i den föreslagna gymnasielagen. Bestämmelsen om försök i propositionen uppfyller grundlagsutskottets krav om att försökstiden ska vara kort och övriga krav på att begränsa försökstiden och säkerställer bättre än tidigare att resultaten av ett försök utreds och utvärderas utan att den maximala försökstiden förlängs onödigt mycket.

I regeringens proposition ingår bestämmelser om säker studiemiljö och disciplinära åtgärder som kan riktas mot studerande som avlägger gymnasiestudier. Gällande lagstiftning har till dessa delar stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 35/2013 rd, GrUU 70/2002 rd). I propositionen föreslås det emellertid att regelverket om säkerheten i studiemiljön preciseras med en skyldighet för utbildningsanordnaren att skydda den studerande mot mobbing, våld och trakasserier.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag. Även bestämmelser om begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna liksom om centrala frågor som gäller genomförandet och användningen av de grundläggande fri- och rättigheterna ska utfärdas genom lag. Republikens president, statsrådet och ministerierna får utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. För att en förordning ska kunna meddelas måste emellertid de behövliga grundläggande bestämmelserna finnas i lag.

Gällande gymnasielag och gymnasieförordning trädde i kraft 1999 innan den nuvarande grundlagen trädde i kraft, varför särskild vikt har fästs vid bestämmelsernas författningsnivå. I de lagförslag som ingår i propositionen har det i jämförelse med gällande lagstiftning föreslagits att flera bestämmelser som i dag ingår i förordningar lyfts till lagnivå eftersom de måste anses röra individens rättigheter och skyldigheter. Till gymnasielagen flyttas bestämmelserna om studiehandledning, särskild examen, självständiga studier, bedömning av studerande och betyg till studerande i gällande gymnasieförordning. Dessutom har det föreslagits att det ska föreskrivas på lagnivå om antagning av unga under 18 år till gymnasieutbildning som är avsedd för vuxna och om antalet gånger studentexamen får tas om.

De bemyndiganden att utfärda förordningar som ingår i lagförslagen gäller inte grunderna för individens rättigheter och skyldigheter och hör inte heller i övrigt till området för lag. I de föreslagna bestämmelserna om bemyndiganden är det till exempel fråga om sådana praktiska arrangemang och detaljer av teknisk natur som kan regleras av den som utfärdar förordning utan att det strider mot 80 § i grundlagen (se GrUU 18/2005 rd). Dessutom har de bestämmelser om bemyndiganden som ingår i lagförslagen preciserats jämfört med gällande lagstiftning i fråga om avgränsning och exakthet så att de stämmer överens med grundlagsutskottets utlåtandepraxis.

RP 41/2018 rd

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. I lagförslagen i regeringens proposition ingår flera bemyndiganden som ger Utbildningsstyrelsen och studentexamensnämnden rätt att meddela föreskrifter. Dessa bestämmelser motsvarar i huvudsak bemyndigandena i gällande lagstiftning, men de har kompletterats och preciserats i synnerhet för att de ska uppfylla kraven på exakthet och precis avgränsning. Utöver de krav som följer av 80 § 2 mom. i grundlagen (se RP 1/1998 rd) och grundlagsutskottets tolkningspraxis rörande detta (GrUU 52/2001 rd, GrUU 46/2001 rd) har man i lagförslagen beaktat grundlagsutskottets tidigare anmärkningar om bemyndiganden inom detta område (t.ex. GrUU 58/2001 rd, GrUU 43/2000 rd). En expertmyndighets behörighet att utfärda bestämmelser har i ljuset av 80 § 2 mom. i grundlagen ansetts möjlig åtminstone i följande situationer: regleringen är förenad med många yrkesrelaterade särdrag (GrUU 25/2000 rd), föreskrifterna gäller smärre detaljer eller detaljer av teknisk natur (GrUU 52/2001 rd, GrUU 46/2001 rd), rätten att utfärda normer gäller små specialgrupper och myndighetens prövningsrätt är ringa (GrUU 43/2000 rd). Systemet där Utbildningsstyrelsen som expertmyndighet bestämmer om målen för läroämnena och deras centrala innehåll, som i enlighet med regeringspropositionen ska hållas kvar, kan med beaktande av grundlagsutskottets tolkningspraxis som beskrivits ovan anses motiverat. Motsvarande bemyndiganden att utfärda förordningar ingår också i lagen om grundläggande utbildning och lagen om yrkesutbildning. Grundlagsutskottet har i sin behandling av lagförslagen om dessa lagar tagit ställning till författningsnivån för bestämmelser om behörigheten att utfärda grunder för läroplanen (GrUU 70/2002 rd och GrUU 22/2017 rd).

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas (rättsstatsprincipen). Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. I den föreslagna gymnasielagen ingår bestämmelser om omprövning och sökande av ändring som motsvarar bestämmelser i gällande lag som har utfärdats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 55/2014 rd).

Lagförslagen i propositionen står enligt regeringens uppfattning inte i konflikt med grundlagen, varför de kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Gymnasielag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning och utbildning som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning.

Studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen. I lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) finns särskilda bestämmelser om studentexamen.

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola.

Syftet med gymnasieutbildningen är att stöda de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt.

Syftet med utbildningen som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning är att ge de studerande språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning.

2 kap.

Ordnande av utbildning

3 §

Utbildningsanordnare

För att ordna utbildning som avses i denna lag krävs det ett av undervisnings- och kulturministeriet beviljat tillstånd att ordna utbildning. Tillstånd kan efter ansökan beviljas en kom-

RP 41/2018 rd

mun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse. Tillstånd kan också beviljas för utbildning som ordnas utomlands.

Utbildning som avses i denna lag kan också ordnas vid en statlig läroanstalt. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om ordnande av utbildning och om nedläggning av verksamheten vid en statlig läroanstalt med iakttagande av 4—7 §.

4 §

Förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning

En förutsättning för beviljande av ett tillstånd att ordna utbildning är att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet och att sökanden har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

I tillståndet anges de kommuner där utbildningen ordnas, undervisningsspråken, en eventuell särskild utbildningsuppgift, utbildningsanordnarens rätt att ordna utbildning vid en internatskola samt övriga nödvändiga villkor för att ordna utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om de gymnasier där utbildningen ordnas, om inte annat bestäms i tillståndet.

I samband med beslut om beviljande av tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa tillräcklig nationell och regional tillgång till gymnasieutbildning.

Bestämmelser om de förfaranden som hänför sig till sökande av tillstånd och om de handlingar och redogörelser som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar efter ansökan om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan en i 1 mom. avsedd ansökan ändra eller återkalla ett tillstånd, om utbildningen inte längre ordnas, om utbildningen inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 4 § 1 mom. eller om utbildningen ordnas så att den väsentligt strider mot denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Undervisnings- och kulturministeriet ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet ändras eller återkallas. I samband med beslut om återkallelse av ett tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa att återkallelsen inte äventyrar tillräcklig tillgång till gymnasieutbildning.

6 §

Särskild utbildningsuppgift

Med en särskild utbildningsuppgift avses undervisning inom vilken betoningen i väsentlig utsträckning ligger på ett eller flera läroämnen eller studiehelheter och undervisning som är inriktad på att avlägga en sådan internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som avses i 17 § i lagen om anordnande av studentexamen. En särskild utbildningsuppgift kan innefatta skyldighet att handha riksomfattande utvecklingsuppgifter som gäller ifrågasvarande undervisning.

I undervisning enligt en särskild utbildningsuppgift kan, på det sätt som anges i tillståndet enligt 3 §, avvikelser göras från bestämmelserna om undervisningens innehåll i 11 § 1 mom.

och från bestämmelserna i statsrådets förordning som utfärdas med stöd av 11 § 4 mom. samt, om avvikelser från nämnda bestämmelser kräver det, från de grunder för läroplanen för gymnasieutbildningen som Utbildningsstyrelsen beslutar om med stöd av 12 § 1 mom.

Beviljande av en särskild utbildningsuppgift förutsätter, förutom ett allmänt behov av gymnasieutbildning, ett sådant behov av att ordna utbildning enligt 1 mom. som anknyter till fördjupande av kunnandet och skapande av mångsidiga studiemöjligheter. En ytterligare förutsättning är att sökanden har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildning enligt den särskilda utbildningsuppgiften.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av en särskild utbildningsuppgift och av en riksomfattande utvecklingsuppgift som eventuellt ingår i den och om innehållet i den riksomfattande utvecklingsuppgiften kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Uppföljning av uppfyllandet av förutsättningarna för en särskild utbildningsuppgift och återkallande av uppgiften

Undervisnings- och kulturministeriet uppföljer regelbundet att förutsättningarna för en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den uppfylls.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den, om verksamhet enligt den särskilda utbildningsuppgiften inte längre ordnas, om den inte längre uppfyller de krav för beviljande av en särskild utbildningsuppgift som anges i 6 § 3 mom. eller om verksamheten ordnas så att den väsentligt strider mot denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

8 §

Samarbete och anskaffning av utbildning

Utbildningsanordnaren ska samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och anordnare av övrig utbildning, högskolor samt med aktörer inom arbets- och näringslivet.

Utbildningsanordnaren kan komplettera utbildningen som ordnas genom att skaffa undervisning som avses i denna lag och andra tjänster av en annan anordnare av gymnasieutbildning eller övrig utbildning, en högskola, någon annan offentlig aktör eller någon annan privat registrerad sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att den undervisning och de tjänster som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

9 §

Uppdragsutbildning

En utbildningsanordnare i vars tillstånd enligt 3 § ingår rätt att ordna utbildning som avses i 17 § i lagen om anordnande av studentexamen och som leder till International Baccalaureate-examen får ordna undervisning som leder till sådan examen för studerande som kommer till Finland, om utbildningen beställs och finansieras av en annan stat, en internationell organisation eller en finländsk eller utländsk offentlig sammanslutning, stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Uppdragsutbildning får inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i en medlemsstat i

RP 41/2018 rd

Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller för deras familjemedlemmar. Uppdragsutbildning får inte heller ordnas för personer som har i utlänningslagen (301/2004) avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller för deras familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. På den som deltar i uppdragsutbildning tillämpas inte 1 § 2 mom., 10 §, 15 och 16 §, 19—22 §, 28 § 3 mom., 32 § 1 mom. och 34 § 2 mom.

Anordnandet av uppdragsutbildning får inte dra ner på den övriga gymnasieutbildning som utbildningsanordnaren ordnar i enlighet med denna lag.

Utbildningsanordnaren ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen. Avgiften ska även täcka kostnaderna för de studiesociala förmåner som avses i 35 §. Utbildningsanordnaren ska rikta avkastningen av uppdragsutbildningen till sin egen utbildningsverksamhet. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis. På undervisning som ordnas som uppdragsutbildning tillämpas inte lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009).

Som studerande i uppdragsutbildning kan utbildningsanordnaren anta den som har tillräckliga förutsättningar för att genomföra de studier som avses i 1 mom.

3 kap.

Undervisning

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidsstudier. Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning utgör en lärokurs vars målsatta tid är ett år.

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar 50 studiepoäng.

11 §

Lärokursens innehåll

I gymnasieutbildningens lärokurs ingår studier i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier, studier i religion eller livsåskådningskunskap och studier i konst- och färdighetsämnen (*läroämnesgrupper*) samt studiehandledning. För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna är dock studierna i konst- och färdighetsämnen frivilliga.

Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta tematiska studier som utvecklar den mångsidiga kompetensen. Gymnasieutbildningens lärokurs kan också innehålla studiehelheter

RP 41/2018 rd

som genomgås i olika läroämnesgrupper eller läroämnen och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse (*gymnasiediplom*).

Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning innefattar studier i finska eller svenska och vid behov i andra språk, andra studier som ger färdigheter som behövs i gymnasieutbildningen samt studiehandledning. Lärokursen kan också innefatta studier som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—3 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasietets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och de centrala innehållen i studierna som föreskrivs om i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieavsnitten som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordnanande av studierna

Utbildningsanordnaren beslutar om ordnanande och formerna för ordnanande av den utbildning som avses i denna lag enligt de villkor som anges i tillståndet enligt 3 §.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år och så att lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan slutföras på ett år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

Undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet till individuella val som gäller studierna vid den egna läroanstalten samt genom att utnyttja undervisning som ges av utbildningsanordnarens övriga läroanstalter, av högskolor och av andra utbildningsanordnare. En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen enligt lärokur-

RP 41/2018 rd

sen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Utbildningsanordnaren ska årligen sammanställa en på läroplanen baserad plan i vilken bestäms om det allmänna ordnandet av undervisningen, undervisningstimmarna, arbetstiderna, utbildningsanordnarens samarbete och anskaffning av utbildning som avses i 8 §, sådana självständiga studier som avses i 25 § 1 mom. samt andra nödvändiga ärenden som anknyter till ordnandet av undervisningen.

14 §

Undervisningsspråk

Läroanstaltens undervisningsspråk är finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk eller något annat språk som anges i tillståndet enligt 3 §.

En del av undervisningen i gymnasieutbildningens lärokurs kan också ges på något annat undervisningsspråk än det som avses i 1 mom., om detta inte äventyrar den studerandes möjligheter att följa undervisningen och slutföra lärokursen och avlägga studentexamen.

15 §

Undervisning i modersmålet

Som modersmål undervisas enligt läroanstaltens undervisningsspråk finska eller svenska eller samiska enligt den studerandes modersmål.

Som modersmål kan också undervisas rommani, teckenspråk eller ett annat språk som är den studerandes modersmål.

Närmare bestämmelser om undervisning i modersmålet utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Undervisning i religion och livsåskådningskunskap

Utbildningsanordnaren ska ge religionsundervisning enligt den religion som flertalet av de studerande omfattar. Undervisningen ordnas då i enlighet med till vilket religionssamfund flertalet av de studerande hör. De studerande som hör till detta religionssamfund deltar i undervisningen i sin egen religion. En studerande som inte hör till detta religionssamfund kan om han eller hon så önskar delta i nämnda religionsundervisning.

För minst tre studerande som hör till evangelisk-lutherska kyrkan eller för minst tre studerande som hör till ortodoxa kyrkosamfundet och som inte deltar i den religionsundervisning som avses i 1 mom. ordnas undervisning i deras egen religion.

För minst tre studerande som hör till andra religionssamfund än de som nämns i 2 mom. och som inte deltar i den religionsundervisning som avses i 1 mom. ordnas undervisning i deras egen religion om de studerande begär detta.

Om en studerande hör till flera än ett religionssamfund beslutar den studerande i vilken religion han eller hon ska undervisas.

En studerande som inte hör till något religionssamfund och som inte deltar i religionsundervisning enligt 1 mom. ska undervisas i livsåskådningskunskap. En studerande som hör till ett religionssamfund och för vilken inte ordnas undervisning i hans eller hennes egen religion ska på begäran av den studerande undervisas i livsåskådningskunskap. Utbildningsanordnaren ska

RP 41/2018 rd

ordna undervisning i livsåskådningskunskap om det finns minst tre studerande som har rätt till sådan undervisning.

En studerande som inte hör till något religionsamfund kan delta även i sådan av utbildningsanordnaren ordnad religionsundervisning som på basis av den fostran som den studerande åtnjuter och den studerandes kulturella bakgrund uppenbarligen motsvarar hans eller hennes religiösa åskådning.

En studerande som inleder gymnasieutbildningen efter att ha fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

17 §

Undervisningens offentlighet

Undervisningen som avses i denna lag är offentlig. Rätten att åhöra undervisningen kan dock begränsas av grundad anledning.

18 §

Försök

Ett försök som är nödvändigt för att utveckla utbildningen eller undervisningen och där avvikelser görs från studiernas struktur och omfattning enligt den statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 11 § 4 mom. samt från de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. förutsätter ett försökstillstånd som beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. Om försöket avviker endast från grunderna för läroplanen, beviljas försökstillstånd av Utbildningsstyrelsen.

Försökstillstånd beviljas efter utbildningsanordnarens ansökan. Tillstånd till ett försök kan beviljas en utbildningsanordnare som har förutsättningar att genomföra försöket på ett sätt som motsvarar dess syfte och utan att äventyra studerandenas undervisningsrelaterade rättigheter. Om flera utbildningsanordnarens läroanstalter deltar i samma försök, väljs skolorna ut så att de är så representativa som möjligt i regionalt och språkligt hänseende.

Studerande kan antas till undervisning enligt ett försök för högst tre på varandra följande år.

Utbildningsstyrelsen beslutar om programmet som följs i försöket.

4 kap.

Att söka sig till en läroanstalt och antagning som studerande

19 §

Att söka sig till en läroanstalt och ansökningsförfaranden

Den som söker till utbildning som avses i denna lag har rätt att söka till den läroanstalt han eller hon önskar.

Vid antagning av studerande till utbildning som avses i denna lag kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Närmare bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsanordnaren beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och -förfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas med riksomfattande ansökningsförfaranden.

20 §

Antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar om antagning som studerande till läroanstalten.

Den studerande antas för att genomgå:

1) gymnasieutbildningens lärokurs för unga eller för vuxna samt för att avlägga studentexamen eller en sådan internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som anknyter till en särskild utbildningsuppgift enligt 6 §,

2) studier i ett eller flera läroämnen som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs (*ämnesstuderande*), eller

3) lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) kan en sökande meddelas skriftligt om att han eller hon inte har blivit antagen om antagningen av studerande sker på basis av riksomfattande ansökningsförfaranden enligt 19 § 2 mom. Utbildningsanordnaren ska dock ge ett förvaltningsbeslut om antagning som studerande om sökanden begär detta skriftligt eller muntligt inom 30 dagar från det att han eller hon har fått ett sådant meddelande om studerandeantagningens resultat som avses i detta moment.

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

En förutsättning för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är förutom vad som föreskrivs i 1 mom. att

1) sökanden är en sådan invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller hans eller hennes modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska enligt det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009),

2) sökanden inte har tillräckliga språkliga färdigheter att klara av gymnasiestudierna på finska eller svenska,

3) sökanden har som mål att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen, och

4) sökanden inte har avlagt en högskoleexamen.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Vid antagningen av studerande ska jämlika antagningsgrunder tillämpas.

I gymnasieutbildning för unga används sökandenas tidigare studieframgång och ansökningsönskemål som grund för antagning som studerande. Utbildningsanordnaren beslutar om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov och andra tilläggsprov. Närmare be-

stämmelser om antagningsgrunderna och hur de betonas i studerandeantagningen utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande vid antagning av studerande till en internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som följer en särskild utbildningsuppgift enligt 6 § och till studier som förbereder för en sådan examen, om inte annat föreskrivs i undervisnings- och kulturministeriets förordning som avses i 2 mom.

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna, studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. En sökande som är under 18 år kan antas för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

5 kap.

Den studerandes rättigheter och skyldigheter

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år och lärokursen för utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning på högst ett år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

24 §

Studierättens upphörande

En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats och en studerande som inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna, förlorar sin studierätt. Studierätten förloras även av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår upphör studierätten från den dag som meddelandet anländer hos utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Utbildningsanordnaren ger ett separat beslut om att studierätten upphör.

25 §

Rätt till undervisning och handledning av studierna

Den studerande har rätt att få undervisning på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan. Det kan förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt om detta inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen. Efter ansökan kan den studerande under samma förutsättningar även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt.

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att regelbundet få förutom sådan studiehandledning som avses i 11 § 1 mom. även personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som an knyter till studierna och ansökan till fortsatta studier.

En studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat att han eller hon avbryter studierna, har rätt att få handledning för ansökan till andra studier.

Den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som an knyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt lärokursen slutförts.

26 §

Individuell studieplan

För att stöda gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetslivet utarbetar en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs en individuell studieplan som innehåller en studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och karriären.

Planen utarbetas i början av studierna med stöd av läroanstaltens undervisningspersonal och uppdateras regelbundet när studierna framskrider.

27 §

Identifiering och erkännande av kunnande

I samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas har utbildningsanordnaren som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger.

Utbildningsanordnaren ska erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållen i läroplanen.

I fråga om erkännande av den studerandes kunnande iakttas vad som föreskrivs i 37 och 38 § om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Beslut om erkännande av kunnande ska på särskild begäran fattas innan de studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds.

Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfaranden i samband med det.

RP 41/2018 rd

28 §

Stöd för lärandet

En studerande som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna har rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov. Stödåtgärderna genomförs i samarbete av undervisningspersonalen.

Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i den studerandes individuella studieplan.

Om den studerandes rätt till assistenttjänster som studierna förutsätter, särskilda hjälpmedel och andra tjänster föreskrivs separat.

29 §

Avvikande studiearrangemang

Studierna för en studerande kan efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om

- 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen,
- 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen,
- 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet.

30 §

Den studerandes skyldigheter

En studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro.

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten och hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Om disciplin föreskrivs i 7 kap.

31 §

Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

RP 41/2018 rd

I grunderna för läroplanen som avses i 12 § fastställer Utbildningsstyrelsen de centrala principerna som iakttas i samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

I läroplanen enligt 12 § beslutar utbildningsanordnaren om genomförandet av samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

32 §

Studerandevård

I lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) bestäms om studerandevård.

I grunderna för läroplanen som avses i 12 § bestämmer Utbildningsstyrelsen om de centrala principerna för studerandevården som ordnas i gymnasieutbildning för unga och om målen för studerandevården som hör till undervisningsväsendet. Utbildningsstyrelsen bereder föreskrifterna som gäller studerandevården i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd.

I läroplanen som avses i 12 § bestämmer utbildningsanordnaren om genomförandet av studerandevården. De delar av läroplanen som gäller studerandevården ska utarbetas i samarbete med de kommunala myndigheter som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av social- och hälsovården.

33 §

Säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och studerandekår

Utbildningsanordnaren ska säkerställa att studerandena har möjlighet att påverka utbildningsanordnarens verksamhet som avses i denna lag och utvecklingen av den samt att delta i beredningen av beslut som gäller de studerande och påverkar deras ställning.

Varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt denna lag ska ha en studerandekår som består av läroanstaltens studerande. Utbildningsanordnarens olika läroanstalter kan också ha en gemensam studerandekår. Studerandekårens uppgift är att främja samarbetet mellan de studerande, öka de studerandes påverkningsmöjligheter och delaktighet och utveckla samarbetet mellan de studerande och utbildningsanordnaren. Studerandekåren bidrar även till att förbereda de studerande för ett aktivt och kritiskt medborgarskap. Utbildningsanordnaren ska säkerställa tillräckliga verksamhetsförutsättningar för studerandekåren.

Förutom genom studerandekårsverksamhet ska utbildningsanordnaren även på andra sätt säkerställa de studerandes möjligheter att delta och påverka de ärenden som avses i 1 mom. Utbildningsanordnaren ska informera de studerande om tillgängliga sätt att delta och påverka.

Den verksamhet som avses i denna paragraf ska planeras som en del av läroplanen och övriga planer som grundar sig på läroplanen eller i samband med dem.

34 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Undervisningen och handledningen som hör till utbildning enligt denna lag är avgiftsfria för den studerande och antagnings- och lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande är avgiftsfria för den sökande, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Avgifter kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom. Därtill kan skäliga avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och

RP 41/2018 rd

kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Närmare bestämmelser om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer för utbildning enligt denna lag utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Om en i denna lag avsedd avgift som tas ut av en studerande inte är betald på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med iakttagande av räntelagen (633/1982). Avgiften är direkt utsökningsbar och bestämmelser om indrivning av den finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

35 §

Studiesociala förmåner

I gymnasieutbildning avsedd för unga har den studerande rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som inter-natutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebo-städer som utbildningsanordnaren anvisar.

6 kap.

Slutförande av lärokursen och bedömning av studerande

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av den utbildningsanordnaren som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

37 §

Grunder för bedömning av studerande

Studerandenas arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasie-studiernas tid ges en möjlighet till självbedömning.

RP 41/2018 rd

När ett studieavsnitt enligt läroplanen genomgås ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet. Den studerande ska få respons på hur hans eller hennes lärande har utvecklats. I läroplanen bestäms om genomförandet av bedömningen och responsen som ges i samband med den.

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när den har slutförts. En studerande som inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska beredas möjlighet att visa att han eller hon inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet. När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 28 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 29 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen.

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskapen. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov.

Bestämmelser om vitsordsskalan som används vid bedömningen av den studerande utfärdas genom förordning av statsrådet. I grunderna för läroplanen ger Utbildningsstyrelsen närmare föreskrifter om bedömningen av studerande samt om användning av prov i muntliga språkkunskaper, innehållet i provet och bedömning av det.

38 §

Beslut om bedömning av en studerande

Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Beslut om slutbedömningen för ett läroämne görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Som bilaga till betygen som avses i 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper.

I grunderna för läroplanen bestämmer Utbildningsstyrelsen om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen än de som avses i 3 mom.

7 kap.

Trygg studiemiljö

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska skydda den studerande från mobbning, våld och trakasserier.

Till läroanstalten får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och de tillhörande förfaringssätten och ge anvisningar för hur planen ska användas. Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen ta in bestämmelser om hur planerna ska utarbetas.

I avsikt att främja den interna ordningen, ostörda studier samt trygghet och trivsel i läroanstalten ska utbildningsanordnaren godkänna en ordningsstadga eller meddela andra ordningsbestämmelser som ska tillämpas vid läroanstalten.

Den ordningsstadga och de andra ordningsbestämmelser som avses i 4 mom. får innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i läroanstalten samt närmare bestämmelser om de föremål och ämnen som avses i 2 mom. och om deras användning och förvaring. Dessutom kan regler meddelas om hur läroanstaltens egendom får hanteras och om hur man får vistas och röra sig i läroanstaltens lokaler och på läroanstaltens område.

Det som bestäms i 3 mom. gäller inte grunderna för läroplanen eller själva läroplanerna inom vuxenutbildningen. Någon ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser behöver inte heller godkännas för vuxenutbildningen.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan den studerande för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till

RP 41/2018 rd

det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

42 §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära straff

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande påförs disciplinstraff ska hans eller hennes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Om åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut utfärdas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande för viss tid eller om uppsägning från elevhemmet kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas samtidigt som beslutet om avstängning för viss tid eller uppsägning från elevhemmet.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet, avstängning från studierna och tilldelande av en skriftlig varning fattas av det behöriga kollegiala organet hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektorn. Rektorn kan ges rätt att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader.

Beslut om att i enlighet med 41 § 2 mom. uppmana en studerande att för den tid som återstår av lektionen lämna klassrummet eller något annat rum där undervisningen ges ska fattas av den lärare som håller lektionen eller undervisningstillfället. Beslut om att i enlighet med nämnda lagrum uppmana en studerande att lämna en tillställning som arrangeras av läroanstalten fattas av rektorn eller en lärare. Beslut om att i enlighet med 3 mom. i nämnda paragraf förvägra en studerande undervisning fattas av rektorn.

43 §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten

Om en studerande inte följer en uppmaning att avlägsna sig enligt 41 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom eller henne från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om den studerande inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon avstängts från undervisningen enligt 41 § 2 och 3 mom.

Om en studerande som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som behövs för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rektorn och läraren kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna den studerande. En lärare eller rektor som har använt sig av maktmedel ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

RP 41/2018 rd

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

44 §

Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut på ett disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid en allmän domstol får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av ett sådant förfarande som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

45 §

Rätt att omhänderta föremål och ämnen

Rektorn och en lärare har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen frånta en studerande ett förbjudet föremål eller ämne enligt 40 § 2 mom.

Om en studerande som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att omhänderta föremålet eller ämnet och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål och ämnen som äventyrar den studerandes eller andras säkerhet.

Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande enligt 1 eller 2 mom. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en studerande deltar i utbildning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag.

46 §

Rätt att granska de studerandes saker

En lärare och en rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som den studerande har med sig och de förvaringsutrymmen vid läroanstalten som den studerande förfogar över och att utföra en ytlig granskning av den studerandes kläder för att omhänderta ett föremål eller ämne som avses i 40 § 2 mom. och med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att den studerande innehar sådana föremål eller ämnen och den studerande trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

Den studerande ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs.

Granskning får utföras endast av en person som är av samma kön som den studerande. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till läroanstaltens personal närvara. På den studerandes begäran ska en person som hör till

RP 41/2018 rd

läroanstaltens personal och som den studerande utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig.

Avvikelse från det sätt att utföra granskningen på som föreskrivs i 3 mom. får dock göras om det på grund av sakens brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten.

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en studerande deltar i utbildning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag.

47 §

Allmänna principer för omhändertagande och granskning

De åtgärder som avses i 45 och 46 § ska genomföras på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i den studerandes personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studieron och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen och vid granskning av en studerande ska den diskretion som omständigheterna kräver iakttas. Åtgärderna ska planeras i läroanstalterna och anvisningar ska ges om användningen av dem.

En lärare eller rektor som använt sig av maktmedel enligt 45 § ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Granskning av en studerande och omhändertagande av föremål och ämnen ska registreras. En minderårig studerandes vårdnadshavare ska så fort som möjligt informeras om omhändertagande och granskning.

48 §

Överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen

Föremål och ämnen enligt 45 § som frångämts en studerande ska överlämnas till den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller till den studerande själv om han eller hon är myndig. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om den studerande, dennes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits. Narkotika, skjutvapen, vapendelar, patroner, projektiler, gassprejer och explosiva varor som har omhändertagits ska omedelbart överlämnas till polisen. De föremål och ämnen som ska överlämnas till den studerande överlämnas efter arbetsdagens slut.

Om vårdnadshavaren inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska registreras.

8 kap.

Ändringsökande

49 §

Begäran om omprövning

Omprövning av beslut som avses i denna lag får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

RP 41/2018 rd

- 1) antagning som studerande,
- 2) beviljande av extra tid enligt 23 § 2 mom. eller studierättens upphörande enligt 24 §,
- 3) tillgodoräkning av slutförda studier,
- 4) avvikande studiearrangemang,
- 5) rätt att få undervisning i religion eller livsåskådningskunskap.

50 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 34 eller 35 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 49 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

51 §

Tid för sökande av ändring

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller ett ärende som avses i 50 § 2 mom. ska anföras och omprövning av ett ärende som avses i 49 § ska begäras inom 14 dagar från det att den studerande delgavs beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

52 §

Besvärstillstånd

Om inte annat föreskrivs i denna lag, får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

53 §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande

I ett beslut som avses i 37 och 38 § och som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande kan hos rektorn begära ett nytt beslut om studieframstegen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Skolans rektor och den studerandes lärare beslutar gemensamt om ny bedömning.

Den studerande får hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från det att han eller hon fick del av beslutet begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan regionförvaltningsverket ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling.

RP 41/2018 rd

54 §

Besvärsförbud

Andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhem eller avhållande från studier får inte överklagas genom besvär.

Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § har avgjorts och ett beslut av ett regionförvaltningsverk genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär.

55 §

Behörig förvaltningsdomstol och regionförvaltningsmyndighet

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga regionförvaltningsmyndigheten Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

56 §

Utvärdering av utbildningen och kvalitetsledning

Utbildningsanordnaren ansvarar för kvaliteten på den utbildning som ordnas och för kontinuerlig utveckling av kvalitetsledningen. Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och dess genomslag samt regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitetsledningssystem. Utbildningsanordnaren ska offentliggöra de viktigaste resultaten av utvärderingarna som ordnats.

Bestämmelser om Nationella centret för utbildningsutvärdering finns i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013).

Närmare bestämmelser om utvärderingen av utbildningen och dess utveckling utfärdas genom förordning av statsrådet.

57 §

Personal

Varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt denna lag ska ha en rektor som svarar för verksamheten.

En utbildningsanordnare ska ha ett tillräckligt antal lärartjänster eller lärare i arbetsavtalsförhållande. Vidare kan utbildningsanordnaren ha timlärare och annan personal.

Bestämmelser om behörighetsvillkoren för rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet. Regionförvaltningsverket kan av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren.

58 §

Rätt att lämna uppgifter i ärenden som gäller en studerande

Den som har uppgifter om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga som är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut uppgifterna till

- 1) rektorn för en läroanstalt och andra personer som ansvarar för säkerheten vid läroanstalten, för att en trygg studiemiljö ska kunna garanteras,
- 2) dem som ansvarar för studiehandledningen, för att kunna anvisa till andra studier eller stödtjänster,
- 3) dem som ansvarar för studerandehälsovården, för att trygga de studerandes hälsa och säkerhet och för att i förekommande fall anvisa till stödåtgärder,
- 4) polisen och den företrädare för utbildningsanordnaren som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten, för att ett direkt hot mot säkerheten ska kunna bedömas eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Den som fullgör uppgifter som avses i denna lag har oberoende av skyldigheten att iaktta sekretess rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

59 §

Rätt till upplysningar

En utbildningsanordnare har vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

60 §

Dataöverföring med hjälp av teknisk anslutning

Uppgifter ur de register som bildas i verksamhet som avses i denna lag får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning till den som har rätt att få uppgifterna. Innan en sådan teknisk anslutning öppnas ska den som lämnar ut uppgifterna försäkra sig om att uppgifterna kommer att skyddas på ändamålsenligt sätt.

61 §

Finansiering

I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs om finansiering som beviljas för verksamhet enligt denna lag.

För investeringsprojekt kan statsunderstöd också beviljas enligt statsunderstödslagen (688/2001). Statsbidragsmyndighet för investeringsprojekt är regionförvaltningsverket.

RP 41/2018 rd

10 kap.

Ikraftträdande

62 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs gymnasielagen (629/1998), nedan kallad *den upphävda lagen*.

Denna lags 4 kap. tillämpas redan innan lagen träder i kraft vid antagning av studerande till utbildning som inleds efter ikraftträdandet av lagen.

En hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lagstiftningen avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till denna lag.

63 §

Övergångsbestämmelser

Tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft vid ikraftträdande av denna lag och utbildningsanordnarna som avses i den upphävda lagen får fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt denna lag. Undervisnings- och kulturministeriet kan utan en sådan ansökan som avses i 5 § 1 mom. ändra bestämmelserna som gäller en särskild utbildningsuppgift som beviljats med stöd av den upphävda lagen så att de följer denna lag och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

Den upphävda lagens 7, 10—11, 17, 17 a, 22—23 och 27 §, 1—4 och 6—8 § i gymnasieförordningen (810/1998) och statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen (942/2014) tillämpas och en läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas ända tills Utbildningsstyrelsen beslutar om införande av grunder för läroplanerna enligt 12 § 1 mom. och läroplaner som utarbetats enligt dessa. Utbildningsstyrelsen ska godkänna grunderna för läroplanen enligt 12 § så att läroplaner som utarbetats enligt dessa tas i bruk senast den 1 augusti 2021.

Vid ikraftträdandet av denna lag och före grunder för läroplaner enligt denna lag och läroplaner som utarbetats på basis av dessa har tagits i bruk ska utbildningsanordnaren anta en studerande för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning eller för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt läroplaner som utarbetats på basis av grunder för läroplaner enligt den upphävda lagen.

Försök vars inledande har bestämts med stöd av den upphävda lagen före ikraftträdandet av denna lag slutförs enligt det försökstillstånd som har beviljats.

Studentexamensnämndens föreskrifter som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft ända tills studentexamensnämnden beslutar något annat.

64 §

Förordningar som förblir i kraft

Följande förordningar förblir alltjämt i kraft även till de delar som de har utfärdats med stöd av den upphävda lagen:

RP 41/2018 rd

- 1) förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998),
 - 2) statsrådets förordning om studentexamen (915/2005),
 - 3) statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009),
 - 4) statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen (294/2014),
 - 5) undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001),
 - 6) undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006),
 - 7) undervisnings- och kulturministeriets förordning om studentexamensnämndens avgiftsbelagda prestationer (908/2010).
-

2.

Lag

om ändring av lagen om anordnande av studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) 1 §, 2 § 3 mom., 3 och 4 §, 6 § 3 mom., 8 § 2 mom. och 12 §, av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 280/2016 och 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2006, och
fogas till lagen nya 1 a, 1 b, 4 a, 6 a och 12 a § som följer:

1 §

Studentexamen

Studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (/). Den studerande som har avlagt examen har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasieutbildningen och uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. De som deltar i examen och i de prov som hör till den kallas i denna lag examinander.

Studentexamen avläggs på finska eller svenska enligt läroanstaltens undervisningsspråk.

Avläggande av studentexamen ger allmän behörighet för fortsatta studier vid högskolor på det sätt som föreskrivs i lagstiftningen om högskolor.

1 a §

Studentexamensnämnden

Undervisnings- och kulturministeriet tillsätter för tre år i sänder en studentexamensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen. Närmare bestämmelser om nämnden och dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

1 b §

Prov i studentexamen

I studentexamen ingår prov i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik samt i naturvetenskapliga och humanistisk-samhälleliga läroämnen (*realämnen*).

Examinanderna ska avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnena (*obligatoriska prov*). Utöver de obligatoriska proven kan examinanden delta i ett eller flera extra prov.

Proven i studentexamen är skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven.

RP 41/2018 rd

Närmare bestämmelser om proven i studentexamen och utarbetande av proven utfärdas genom förordning av statsrådet. Studentexamensnämnden bestämmer om innehållet i proven i studentexamen och om provarrangemangen.

2 §

Prov i modersmål och litteratur, prov med två olika svårighetsgrader och prov i främmande språk

Studentexamensnämnden beslutar i vilka främmande språk prov ordnas och i vilka språk prov med två olika svårighetsgrader ordnas.

3 §

Anordnande av prov

Proven i studentexamen ordnas samtidigt två gånger per år i läroanstalter som ger gymnasieutbildning.

En anordnare av gymnasieutbildning är skyldig att ordna proven i studentexamen också för den som tidigare avlagt studentexamen i utbildningsanordnarens gymnasium och som tar om ett prov som ingår i examen eller kompletterar sin examen samt för den som deltar i ett separat prov. I den utsträckning verksamhetsförutsättningarna tillåter ska proven i studentexamen också ordnas för andra personer. Om en utbildningsanordnare, i vars gymnasium en person avlagt studentexamen, inte längre ordnar gymnasieutbildning har den personen rätt att avlägga provet vid det gymnasium som är närmast hans eller hennes bostadsort.

Ansvarig för anordnandet av examen och proven vid läroanstalten är rektorn, som enligt 57 § 1 mom. i gymnasielagen svarar för gymnasiets verksamhet.

4 §

Förutsättningar att delta i prov

Deltagande i ett prov i studentexamen förutsätter att den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs innan han eller hon deltar i ett prov har slutfört obligatoriska studier enligt den statsrådsförordning som avses i 11 § i gymnasielagen i det läroämne som provet gäller. Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs kan delta i ett prov i ett realämne som inte innehåller obligatoriska studier efter att ha slutfört fyra studiepoäng i läroämnets studier. Om provet i ett främmande språk bygger på en lärokurs som inte innehåller obligatoriska studier, kan den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs delta i provet efter att ha slutfört sex studiepoäng i läroämnets studier.

Rektorn har till uppgift att säkerställa att examinanden uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven

Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har läst de studier som avses i 1 mom., men som annars kan anses ha tillräckliga förutsättningar att klara provet kan av särskilda skäl delta i det genom beslut av rektorn.

RP 41/2018 rd

4 a §

Rätt för andra än gymnasiestuderande att avlägga studentexamen

Andra än studerande som avlägger gymnasieutbildningens lärokurs får delta i studentexamen och studentexamensprov, om de har avlagt

- 1) gymnasieutbildningens lärokurs eller en motsvarande utländsk utbildning,
- 2) en yrkesinriktad grundexamen enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller en motsvarande tidigare examen,
- 3) en annan examen eller andra studier än de som avses i 2 punkten, förutsatt att examen eller studierna omfattar minst två år och bygger på den grundläggande utbildningen eller motsvarande tidigare lärokurs, samt de extra studier som föreskrivits av den nämnd som avses i 1 b §.

En studerande som avlägger en examen enligt 1 mom. 2 punkten kan delta i studentexamen medan han eller hon fortfarande studerar inom den grundexamensutbildningen. En studerande kan delta i examen tidigast efter att ha förvärvat kunnande som motsvarar minst 90 kompetenspoäng.

6 §

Avläggande av studentexamen

Studentexamen har avlagts när examinanden har blivit godkänd i de obligatoriska proven samt slutfört gymnasieutbildningens lärokurs eller en sådan annan examen eller utbildning som avses i 4 a §. Examen har avlagts utan hinder av underkänt vitsord i ett obligatoriskt prov, om vitsordet enligt studentexamensnämndens grunder inte hindrar att examensbetyg utfärdas och examinanden inte skriftligen har förbjuditt att ett underkänt vitsord antecknas i betyget.

6 a §

Omtagning av prov

Ett godkänt prov får tas om utan begränsningar.

Medan examen avläggs har en examinand rätt att ta om ett underkänt prov tre gånger. Den som har avlagt examen får ta om ett underkänt prov utan begränsningar.

Närmare bestämmelser om förfaranden som gäller vid omtagning av prov utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

8 §

Bedömning av provprestationer

För proven i studentexamen ges separata vitsord, om vilka det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. I ett prov kan enligt studentexamensnämndens beslut också ges en mer detaljerad bedömning än vitsordet. Studentexamensnämnden beslutar om principerna som iakttas vid bedömning av proven.

RP 41/2018 rd

12 §

Examensbetyg och betyg över prov

Studentexamensbetyg utfärdas för en examinand som har avlagt examen på det sätt som föreskrivs i 6 och 7 §.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om vitsorden som antecknas i studentexamensbetyget, hur examensbetyget dateras och om andra betyg som ges över prov som hör till studentexamen.

För att ett betyg ska utfärdas krävs att de föreskrivna avgifterna för deltagande i examenstillfällena och prov har betalats.

12 a §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Avgifter får tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den. Bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentlighetsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 1 punkten, 8 § 1 mom. och 24 § 10 mom., sådana de lyder, 1 § 1 mom. 1 punkten i lag 1410/2014, 8 § 1 mom. i lag 532/2017 och 24 § 10 mom. i lag 1486/2016, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

- 1) gymnasielagen (/),

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 57,30 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

De riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen utökas med 380 000 euro år 2019, 6 492 000 euro år 2020, 9 742 000 euro år 2021, 13 892 000 euro år 2022, 7 780 000 euro år 2023 och 4 530 000 euro år 2024.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning som föreskrivs om i 8 § 1 mom. tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för gymnasieutbildningen för finansåret 2022. Kommunens självfinansieringsandel är 58,07 procent när

RP 41/2018 rd

finansieringen för finansåret 2019 fastställs, 58,04 procent när finansieringen för finansåret 2020 fastställs och 57,73 procent när finansieringen för finansåret 2021 fastställs.

Helsingfors den 12 april 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Undervisningsminister Sanni Grahn-Laasonen

2.

Lag

om ändring av lagen om anordnande av studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) 1 §, 2 § 3 mom., 3 och 4 §, 6 § 3 mom., 8 § 2 mom. och 12 §, av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 280/2016 och 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2006, och *fogas* till lagen nya 1 a, 1 b, 4 a, 6 a och 12 a § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Studentexamen och obligatoriska prov

En studerande som genomgår gymnasiet lärokurs deltar i studentexamen för att avlägga examen. I fråga om andra personers rätt att avlägga examen föreskrivs särskilt.

Studentexamen avläggs på finska eller svenska. *Proven i studentexamen är skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven.*

De obligatoriska proven är provet i modersmålet och de prov som den som deltar i examen väljer som obligatoriska av den grupp av prov som avses i 18 § 2 mom. i gymnasielagen (629/1998).

Föreslagen lydelse

1 §

Studentexamen

Studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (/). Den studerande som har avlagt examen har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasieutbildningen och uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. De som deltar i examen och i de prov som hör till den kallas i denna lag examinander.

Studentexamen avläggs på finska eller svenska enligt läroanstaltens undervisnings-
språk.

Avläggande av studentexamen ger allmän behörighet för fortsatta studier vid högskolor på det sätt som föreskrivs i lagstiftningen om högskolor.

1 a §

Studentexamensnämnden

Undervisnings- och kulturministeriet tillsätter för tre år i sänder en studentexamensnämnd med uppgift att leda, ordna och ge

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

nomföra studentexamen. Närmare bestämmelser om nämnden och dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

1 b §

Prov i studentexamen

I studentexamen ingår prov i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik samt i naturvetenskapliga och humanistisk-samhälleliga läroämnena (realämnen).

Examinanderna ska avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnena (obligatoriska prov). Utöver de obligatoriska proven kan examinandena delta i ett eller flera extra prov.

Proven i studentexamen är skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven.

Närmare bestämmelser om proven i studentexamen och utarbetande av proven utfärdas genom förordning av statsrådet. Studentexamensnämnden bestämmer om innehållet i proven i studentexamen och om provarrangemangen.

2 §

Prov i modersmålet, prov med två olika svårighetsgrader och prov i främmande språk

Studentexamensnämnden, om vilken föreskrivs i 18 b § i gymnasielagen, beslutar i vilka främmande språk prov ordnas och i vilka språk prov med två olika svårighetsgrader ordnas.

3 §

Anordnande av prov

Proven i studentexamen ordnas samtidigt två gånger per år i läroanstalter som ger gymnasieutbildning.

2 §

*Prov i **modersmål och litteratur**, prov med två olika svårighetsgrader och prov i främmande språk*

Studentexamensnämnden beslutar i vilka främmande språk prov ordnas och i vilka språk prov med två olika svårighetsgrader ordnas.

3 §

Anordnande av prov

Proven i studentexamen ordnas samtidigt två gånger per år i läroanstalter som ger gymnasieutbildning.

En anordnare av gymnasieutbildning är

RP 41/2018 rd

Gällande lydelse

Ansvarig för anordnandet av examen och proven i läroanstalten är rektorn, som enligt 30 § 1 mom. i gymnasielagen svarar för gymnasiets verksamhet.

4 §

Förutsättningar att delta i prov

Deltagande i studentexamen förutsätter att den som genomgår gymnasiets lärokurs innan han eller hon deltar i ett prov som hör till examen har läst de obligatoriska kurserna enligt den timfördelning som avses i 10 § i gymnasielagen i det ämne som provet gäller. Den som genomgår gymnasiets lärokurs kan delta i ett prov i ett realämne i vilket obligatoriska kurser saknas, efter att ha studerat två gymnasiekurser i detta ämne. Om provet i ett främmande språk bygger på en lärokurs som inte innehåller obligatoriska kurser, kan den som genomgår gymnasiets lärokurs delta i provet efter att ha läst tre gymnasiekurser.

Rektor har till uppgift att kontrollera om examinanden uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven.

Den som genomgår gymnasiets lärokurs och som inte har läst de lärokurser som avses i 1 mom., men som annars kan anses ha tillräckliga förutsättningar att klara provet kan av särskilda skäl delta i det genom beslut av rektorn.

De som deltar i examen och i de prov som hör till den kallas i denna lag examinander.

Föreslagen lydelse

skyldig att ordna proven i studentexamen också för den som tidigare avlagt studentexamen i utbildningsanordnarens gymnasium och som tar om ett prov som ingår i examen eller kompletterar sin examen samt för den som deltar i ett separat prov. I den utsträckning verksamhetsförutsättningarna tillåter ska proven i studentexamen också ordnas för andra personer. Om en utbildningsanordnare, i vars gymnasium en person avlagt studentexamen, inte längre ordnar gymnasieutbildning har den personen rätt att avlägga provet vid det gymnasium som är närmast hans eller hennes bostadsort.

Ansvarig för anordnandet av examen och proven vid läroanstalten är rektorn, som enligt 57 § 1 mom. i gymnasielagen svarar för gymnasiets verksamhet.

4 §

Förutsättningar att delta i prov

Deltagande i ett prov i studentexamen förutsätter att den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs innan han eller hon deltar i ett prov har slutfört obligatoriska studier enligt den statsrådsförordning som avses i 11 § i gymnasielagen i det läroämne som provet gäller. Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs kan delta i ett prov i ett realämne som inte innehåller obligatoriska studier efter att ha slutfört fyra studiepoäng i läroämnets studier. Om provet i ett främmande språk bygger på en lärokurs som inte innehåller obligatoriska studier, kan den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs delta i provet efter att ha slutfört sex studiepoäng i läroämnets studier.

Rektorn har till uppgift att säkerställa att examinanden uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven.

Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har läst de studier som avses i 1 mom., men som annars kan anses ha tillräckliga förutsättningar att klara provet kan av särskilda skäl delta i det genom beslut av rektorn.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

**Rätt för andra än gymnasieutbildande att
avlägga studentexamen**

Andra än studerande som avlägger gymnasieutbildningens lärokurs får delta i studentexamen och studentexamensprov, om de har avlagt

1) gymnasieutbildningens lärokurs eller en motsvarande utländsk utbildning,

2) en yrkesinriktad grundexamen enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller en motsvarande tidigare examen,

3) en annan examen eller andra studier än de som avses i 2 punkten, förutsatt att examen eller studierna omfattar minst två år och bygger på den grundläggande utbildningen eller motsvarande tidigare lärokurs, samt de extra studier som föreskrivits av den nämnd som avses i 1 b §.

En studerande som avlägger en examen enligt 1 mom. 2 punkten kan delta i studentexamen medan han eller hon fortfarande studerar inom den grundexamensutbildningen. En studerande kan delta i examen tidigast efter att ha förvärvat kunskaper som motsvarar minst 90 kompetenspoäng.

6 §

Avläggande av studentexamen

Studentexamen har avlagts när examinandens har blivit godkänd i de obligatoriska proven. Examen har avlagts utan hinder av underkänt vitsord i ett obligatoriskt prov, om vitsordet enligt de grunder som studentexamensnämnden har fastställt inte hindrar att examensbetyg utfärdas och examinandens inte skriftligen har förbjudit att ett underkänt vitsord antecknas i betyget.

6 §

Avläggande av studentexamen

Studentexamen har avlagts när examinandens har blivit godkänd i de obligatoriska proven *samt slutfört gymnasieutbildningens lärokurs eller en sådan annan examen eller utbildning som avses i 4 a §.* Examen har avlagts utan hinder av underkänt vitsord i ett obligatoriskt prov, om vitsordet enligt *studentexamensnämndens grunder* inte hindrar att examensbetyg utfärdas och examinandens inte skriftligen har förbjudit att ett underkänt vitsord antecknas i betyget.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Omtagning av prov

Ett godkänt prov får tas om utan begränsningar.

Medan examen avläggs har en examinand rätt att ta om ett underkänt prov tre gånger. Den som har avlagt examen får ta om ett underkänt prov utan begränsningar.

Närmare bestämmelser om förfaranden som gäller vid omtagning av prov utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

8 §

Bedömning av provprestationer

Bestämmelser om vitsorden för proven utfärdas genom förordning av statsrådet. I ett prov kan enligt studentexamensnämndens beslut också ges en mer detaljerad bedömning än vitsordet.

8 §

Bedömning av provprestationer

För proven i studentexamen ges separata vitsord, om vilka det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. I ett prov kan enligt studentexamensnämndens beslut också ges en mer detaljerad bedömning än vitsordet. Studentexamensnämnden beslutar om principerna som iakttas vid bedömning av proven.

12 §

Examensbetyg och betyg över prov

Studentexamensbetyg utfärdas för en examinand som har avlagt studentexamen på det sätt som föreskrivs i 6 och 7 § och som får gymnasiets avgångsbetyg eller ett betyg över avlagd yrkesinriktad grundexamen, samt för den som har deltagit i examen med stöd av 18 a § 1 mom. i gymnasielagen och avlagt examen på det sätt som föreskrivs ovan i 6 och 7 §.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs vilka vitsord som antecknas i studentexamensbetyget, hur examensbetyget dateras och om andra betyg som ges över prov som hör till studentexamen.

För att ett betyg enligt 1 och 2 mom. skall utfärdas krävs att de föreskrivna avgifterna för deltagande i examenstillfällena och prov har betalats.

12 §

Examensbetyg och betyg över prov

Studentexamensbetyg utfärdas för en examinand som har avlagt examen på det sätt som föreskrivs i 6 och 7 §.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om vitsorden som antecknas i studentexamensbetyget, hur examensbetyget dateras och om andra betyg som ges över prov som hör till studentexamen.

För att ett betyg ska utfärdas krävs att de föreskrivna avgifterna för deltagande i examenstillfällena och prov har betalats.

RP 41/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Avgifter får tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den. Bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentlighetsrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 1 punkten, 8 § 1 mom. och 24 § 10 mom., sådana de lyder, 1 § 1 mom. 1 punkten i lag 1410/2014, 8 § 1 mom. i lag 532/2017 och 24 § 10 mom. i lag 1486/2016, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

1) gymnasielagen (629/1998),

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 58,11 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

1) gymnasielagen (/),

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 57,30 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

RP 41/2018 rd

Gällande lydelse

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

Åren 2020—2022 utökas de riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen med 5 742 000 euro.

Föreslagen lydelse

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

De riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen utökas med 380 000 euro år 2019, 6 492 000 euro år 2020, 9 742 000 euro år 2021, 13 892 000 euro år 2022, 7 780 000 euro år 2023 och 4 530 000 euro år 2024.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning som föreskrivs om i 8 § 1 mom. tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för gymnasieutbildningen för finansåret 2022. Kommunens självfinansieringsandel är 58,07 procent när finansieringen för finansåret 2019 fastställs, 58,04 procent när finansieringen för finansåret 2020 fastställs och 57,73 procent när finansieringen för finansåret 2021 fastställs.*

Statsrådets förordning

om gymnasieutbildning

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av gymnasielagen (/):

1 kap.

Allmänna riksomfattande mål för utbildningen

1 §

Utveckling till en bildad samhällsmedlem

Gymnasieutbildningens mål är att stöda den studerandes balanserade psykiska, fysiska och sociala utveckling samt att främja respekten för livet, de mänskliga rättigheterna, den hållbara utvecklingen, miljön och den kulturella mångfalden. I all verksamhet vid läroanstalten stöder utbildningen aktivt jämställdhet och likabehandling.

Utbildningen styr den studerande till att verka demokratiskt, ansvarsfullt och aktivt som en del av en lokal, nationell, europeisk och global gemenskap.

2 §

Kunskaper och färdigheter

Utbildningen utvecklar på bred basis den studerandes färdigheter att tillägna sig, kombinera och använda sina kunskaper och färdigheter samt att mångsidigt tillämpa det han eller hon har lärt sig även över läroämnesgränserna. Utbildningen stärker och fördjupar den studerandes allmänbildning i en föränderlig verksamhetsmiljö och ger kunskaper och färdigheter i de studier som anges i bilagorna.

Utbildningen utvecklar den studerandes färdigheter med tanke på fortsatta studier, arbetslivet, företagande, samhället och internationalisering.

Utbildningen stärker grunden för den studerandes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och ger färdigheter och intresse för att upprätthålla dessa i olika skeden av livet. Utbildningen stöder utvecklingen av den studerandes etiska tänkande.

Utbildningen stärker greppandet av helheter, inlärningsfärdigheterna, det vetenskapliga och därtill hörande kritiska tänkandet, kreativiteten, arbetsfärdigheterna, färdigheterna för samverkan och samarbete, färdigheterna för att skaffa och hantera information, de datatekniska användar- och tillämpningsfärdigheterna samt förmågan att uttrycka sig själv skriftligt och muntligt på båda de inhemska språken och på andra språk samt genom konst.

3 §

Livslångt lärande och handledning

Utbildningen ska orientera, engagera och skapa förutsättningar för livslångt lärande och förbättra den studerandes förmåga att hantera framtiden och göra beslut som gäller den samt förbättra förmågan att planera karriären och livet.

RP 41/2018 rd

Utbildningen utvecklar den studerandes färdigheter att bedöma och förnya sitt kunnande och att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov.

Den studerande kan utnyttja den studiehandledning han eller hon har fått och tar allsidigt del av alternativen för fortsatta studier samt kan under gymnasiestudierna utarbeta en ändamålsenlig plan för fortsatta studier och karriären.

4 §

Studiemiljöer och verksamhetskultur

Gymnasieutbildningen ska mångsidigt utnyttja studiemiljöer som ökar kännedomen om fortsatta studier, arbetslivet och data- och kommunikationstekniken. Studiemiljöerna ska stöda den studerandes studiemotivation och hjälpa honom eller henne att hitta sina styrkor. Studiemiljöerna ska berika den studerandes erfarenheter mångsidigt och vara pedagogiskt och funktionellt ändamålsenliga.

Gymnasiets verksamhetskultur ska stöda den studerandes egen aktivitet och verksamhet i gemenskapen samt främja alla studerandes möjligheter att delta i utvecklingen av studiemiljön och verksamhetskulturen. Studierna ska eftersträva en positiv inställning till lärandet.

5 §

Särskilda mål för gymnasieutbildningen för vuxna

I gymnasieutbildning för vuxna beaktas kunskaper, färdigheter och kompetens som de studerande förvärvat tidigare.

Målet är att en vuxenstuderande får sådana studie-, kommunikations- och språkfärdigheter samt datatekniska kunskaper och färdigheter som behövs för både fortsatta studier och sysselsättning och för framgång i arbetslivet. Undervisningen ska ge färdigheter för livslångt lärande samt stöda utvecklingen av den studerandes personlighet.

I anordnandet av utbildningen beaktas vuxenstudiernas särdrag. Vid sidan om studerande som genomgår lärokursen för gymnasieutbildningen kan undervisningen beakta ämnesstuderande som studerar ett eller flera läroämnen som ingår i gymnasiets lärokurs samt andra specialgrupper.

6 §

Mål för den förberedande utbildningen

Målet för utbildningen som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning är att förbättra den studerandes färdigheter i läroanstaltens undervisningsspråk samt att förbättra den studerandes studiefärdigheter. Syftet är dessutom att ge den studerande färdigheter att delta som en aktiv medborgare i det finländska samhället. Utbildningen syftar också till att i mån av möjlighet stöda och främja de studerandes kunskaper i sitt eget modersmål.

2 kap.

Ordnande av utbildning

7 §

Ansökan om tillstånd att ordna utbildning

Ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 3 § i gymnasielagen (/) ska sökas senast ett år innan den planerade starttidpunkten för utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet kan även behandla en ansökan som lämnats in senare än detta.

8 §

Redogörelser och handlingar som fogas till ansökan om tillstånd att ordna utbildning

I ansökan om tillstånd att ordna utbildning ska följande redogöras och motiveras:

- 1) det i 4 § 1 mom. i gymnasielagen avsedda behovet att ordna utbildningen,
- 2) det planerade antalet studerande,
- 3) den planerade starttidpunkten för utbildningen,
- 4) de kommuner där utbildningen ska ordnas,
- 5) undervisningsspråken,
- 6) eventuellt ordnande av utbildning vid en internatskola.

Till ansökan fogas dessutom:

- 1) en redogörelse för sökandens ägaraktörer och hur förvaltningen ordnas samt en samkommuns eller en registrerad sammanslutnings eller stiftelses stiftelseurkunder,
- 2) uppgifter om den föregående avslutade räkenskapsperiodens balansräkning och resultaträkning eller en tillförlitlig uppskattning av balansräkningen och resultaträkningen under räkenskapsperiodens gång om bokslutet inte ännu gjorts,
- 3) en redogörelse för sökandens likviditet och soliditet och hanteringen av dessa samt en redogörelse för verksamhetens lönsamhet under det planerade startåret för verksamheten och därpå följande fyra år,
- 4) en plan över undervisningspersonal som uppfyller behörighetsvillkoren,
- 5) en plan över lokaler och studiemiljöer som ska användas,
- 6) en plan över samarbetet med de instanser som avses i 8 § 1 mom. i gymnasielagen,
- 7) en plan över kvalitetsledningen och den kontinuerliga utvecklingen av den som avses i 56 § i gymnasielagen.

Om ansökan gäller en ändring i ett gällande tillstånd ska de omständigheter som avses i 1 mom. redogöras och motiveras till den del de anknyter till de ändringar som söks.

9 §

Förutsättningar för beviljande av en särskild utbildningsuppgift

Vid beviljande av en sådan särskild utbildningsuppgift som avses i 6 § 1 mom. i gymnasielagen beaktas

- 1) det riksomfattande utbildningsbehovet med tanke på att främja särskild kompetens och att stärka den nationella kompetensreserven,
- 2) det riksomfattande och regionala ansökandet till utbildning, studerandenas behov att kombinera gymnasieutbildning med en stark specialisering eller ett specialintresse och behov att skapa individuella studievägar,

RP 41/2018 rd

3) undervisningsutbudet enligt den särskilda utbildningsuppgiften, sökandens samarbetsnätverk och verksamhetens genomslag,

4) personalens behörighet, särskilda kompetens och tillräcklighet, lokalernas, utrustningens och läroplanernas lämplighet, utvecklandet av verksamheten och studerandenas möjligheter att delta i och påverka hur undervisningen och utbildningen utvecklas, samt sökandens beredskap att rikta resurser till skötseln av den särskilda utbildningsuppgiften,

5) eventuella andra saker som är väsentliga med tanke på den särskilda utbildningsuppgiften som söks.

Om det i en särskild utbildningsuppgift ingår en riksomfattande utvecklingsuppgift beaktas vid beviljandet av utbildningsuppgiften dessutom

1) det riksomfattande behovet att utveckla den undervisningsinriktning som den särskilda utbildningsuppgiften avser,

2) sökandens förutsättningar och beredskap att fungera som riksomfattande utvecklare av den egna undervisningsinriktningen,

3) utvecklingsverksamhetens riksomfattande betydelse och genomslag samt tillgänglighet,

4) andra omständigheter som är betydelsefulla med tanke på utvecklandet.

10 §

Innehållet i en riksomfattande utvecklingsuppgift

En riksomfattande utvecklingsuppgift kan innefatta

1) en skyldighet att på riksnivå utveckla och sprida modeller och god praxis i fråga om pedagogik, verksamhetskultur och lärmiljöer för den undervisningsinriktning som den särskilda utbildningsuppgiften avser samt att på riksnivå stärka personalens pedagogiska färdigheter och kompetens,

2) en skyldighet att utveckla och främja samarbetet mellan utbildningsanordnare och andra aktörer inom området för den särskilda utbildningsuppgiften.

3 kap.

Undervisning och bedömning

11 §

Dimensionering av studierna

Studier som hör till lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning poängsätts enligt deras omfattning. I utbildning för unga ges undervisning i medeltal 14 timmar 15 minuter per studiepoäng och i utbildning för vuxna i medeltal 9 timmar 20 minuter per studiepoäng. Därtill innefattar studierna en sådan mängd självständigt arbete för den studerande som behövs med tanke på studiernas mål och innehåll.

12 §

Studiernas struktur och studieavsnittens omfattning

I lärokurserna för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ingår enligt bilaga 1—3 till denna förordning obligatoriska studier och valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda de studerande.

RP 41/2018 rd

I lärokurserna kan därtill ingå gymnasiediplom och andra valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. I lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan de valfria studierna innefatta studier avsedda för att höja avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen.

Utbildningsanordnaren beslutar i hur omfattande studieavsnitt studierna erbjuds för de studerande. Den studerande ska ha möjlighet att genomgå valfria studier enligt bilaga 1—2 som studieavsnitt som omfattar två studiepoäng. Gymnasiediplomen omfattar två studiepoäng.

13 §

Språkundervisning

Den obligatoriska språkundervisningen enligt bilaga 1—2 ordnas som lång lärokurs (*A-språk*) som grundar sig på A-lärokursen som har genomgåts i den grundläggande utbildningen och inleddes i årskurserna 1—6 och som medellång lärokurs (*B1-språk*) som grundar sig på B1-lärokursen som har genomgåts i den grundläggande utbildningen. Den valfria undervisningen i språk ordnas som kort lärokurs (*B2-språk*) som grundar sig på B2-lärokursen som inleddes i årskurs 7—9 i den grundläggande utbildningen och som kort lärokurs som inleds i gymnasiet (*B3-språk*).

Den studerande kan studera fler än ett A-språk. Lärokursen i det andra inhemska språket studeras antingen som A- eller B1-språk. För en studerande som befriats från studierna i det andra inhemska språket på basis av 29 § i gymnasielagen kan undervisning i det andra inhemska språket ordnas som B3-språk.

I gymnasieutbildning för unga ska utbildningsanordnaren erbjuda den studerande B2- eller B3-språk som valfria studier i minst två olika språk. I gymnasieutbildning för vuxna ska utbildningsanordnaren erbjuda den studerande B2- eller B3-språk som valfria studier i minst ett språk.

14 §

Undervisning i modersmål och litteratur samt språk för andra studerande än finsk- eller svenskspråkiga

En studerande som har samiska, romani eller ett främmande språk som modersmål kan undervisas i modersmål och litteratur som avses i bilaga 1—2 enligt lärokursen för finska eller svenska som andraspråk och litteratur.

Om en studerande med samiska, romani eller ett främmande språk som modersmål undervisas i sitt eget modersmål får den studerandes totala antal obligatoriska studier i modersmål och litteratur och andra språk samt den studerandes totala antal obligatoriska studier vara mindre än vad som bestäms i bilaga 1 till denna förordning. I detta fall studeras det andra inhemska språket som ett valfritt ämne.

Om en studerande med ett främmande språk som modersmål undervisas i finska eller svenska enligt lärokursen för finska eller svenska som andraspråk och litteratur får undervisningen i modersmål och litteratur samt i det andra inhemska språket fördelas på undervisningen i nämnda läroämnen på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

RP 41/2018 rd

15 §

Undervisning i modersmål och litteratur i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning

I utbildning som förbereder för gymnasieutbildning undervisas läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen för finska eller svenska som andraspråk och litteratur.

16 §

Undervisning som ordnas vid straffanstalter

I undervisning som ordnas vid straffanstalter kan avvikelser göras från bestämmelserna i bilaga 2 till denna förordning på det sätt som föreskrivs i läroplanen.

17 §

Vitsordsskala

Studieavsnitt som bedöms med siffror bedöms med skalan 4—10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4.

Ett studieavsnitt som inte bedöms med siffror bedöms som avlagd eller underkänd.

4 kap.

Ikraftträdande

18 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Studier som ingår i lärokursen för gymnasieutbildning för unga

Ämnesgrupp och läroämne	Obligatoriska studier i studiepoäng	Antal valfria studier som erbjuds de studerande i studiepoäng
<i>Studier i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk</i>		
-Modersmål och litteratur	12	6
-A-språket	12	4
-B1-språket	10	4
-B2- och B3-språken		16+16
<i>Matematisk-naturvetenskapliga studier</i>		
-Gemensamma studier i matematik	2	
-Kort eller lång lärokurs i matematik		
- Kort	10	4
- Lång	18	6
-Biologi	4	6
-Geografi	2	6
-Fysik	2	12
-Kemi	2	8
<i>Humanistisk-samhälleliga studier</i>		
-Filosofi	4	4
-Psykologi	2	8
-Historia	6	6
-Samhällslära	6	2
-Religion eller livsåskådningskunskap	4	8
-Hälsokunskap	2	4
<i>Studier i konst- och färdighetsämnen</i>		
-Gymnastik	4	6
-Musik och bildkonst totalt	6	
- Musik	2—4	4
- Bildkonst	2—4	4

RP 41/2018 rd

<i>Studiehandledning</i>	4	
<i>Tematiska studier</i>		6
Obligatoriska studier totalt	94—102	
Valfria studier enligt denna bilaga minst	20	
Studierna totalt minst	150	

Studier som ingår i lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna

Ämnesgrupp och läroämne	Obligatoriska studier i studiepoäng	Antal valfria studier som erbjuds de studerande i studiepoäng
<i>Studier i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk</i>		
-Modersmål och litteratur	10	2
-A-språket	12	4
-B1-språket	10	4
-B2- och B3-språken		12
<i>Matematisk-naturvetenskapliga studier</i>		
-Gemensamma studier i matematik	2	
-Kort eller lång lärokurs i matematik		
- Kort	10	4
- Lång	18	6
-Biologi, geografi, fysik och kemi totalt	10	10
- Biologi	2—4	
- Geografi	2—4	
- Fysik	2—4	
- Kemi	2—4	
<i>Humanistisk-samhälleliga studier</i>		
-Religion eller livsåskådningskunskap	2	
-Historia	4	
-Samhällslära	4	
-Filosofi	2	
-Psykologi		4
-Läroämnena i ämnesgruppen totalt		14
<i>Tematiska studier</i>		2
Obligatoriska studier totalt	66—74	

Studierna totalt minst 88

Bilaga 3

Studier som ingår i lärokursen för utbildning som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning

Läroämne och ämnesgrupp	Obligatoriska studier i studiepoäng
Modersmål och litteratur	20
Andra inhemska språket, främmande språk, den studerandes modersmål	6
Matematik, fysik, kemi, biologi, geografi	4
Historia och samhällslära	4
Studiehandledning	4
Obligatoriska studier totalt	38
Studierna totalt minst	50

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) 1 § 1 mom. och 10 a §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. i förordning 1150/2017 och 10 a § i förordning 865/2005, och *fogas* till förordningen en ny 11 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om behörighetsvillkoren för de rektorer och lärare som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (/), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

10 a §

Behörighet för ämneslärare i vissa fall

När undervisning ges enligt en läroplan för en anordnare av gymnasieutbildning i ett läroämne som inte nämns i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (/), är utan hinder av 10 § 1 mom. 2 punkten den behörig som ämneslärare som vid universitet har slutfört sammanlagt minst 120 studiepoängs eller minst 55 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för det läroämne som nämns i läroplanen, om han eller hon undervisar endast i detta läroämne i gymnasiet, samt den som har slutfört sammanlagt minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för läroämnet, om han eller hon undervisar även i något annat sådant läroämne i gymnasiet i vilket han eller hon har slutfört de 120 studiepoängs eller 55 studieveckors studier som avses i 10 § 1 mom. 2 punkten. Om studierna inte ingår i examen ska de visas genom ett av universitetet utfärdat särskilt intyg.

11 a §

Behörighet som speciallärare

Behörig att ge specialundervisning enligt 28 § i gymnasielagen är den som

1) har avlagt högre högskoleexamen eller är behörig att ge ämnesundervisning med stöd av 10 § och förutom examen eller behörighet har slutfört de studier som avses i 8 a § 1 mom., eller

2) har genomgått en sådan utbildning av speciallärare som avses i 14 § 1 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området.

Denna förordning träder i kraft den _____ 20__ .